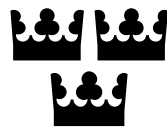

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentspolitik

18

Förslag till statens budget för 2018

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	5
Diagramförteckning	8
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	11
2.1 Omfattning.....	11
2.2 Utgiftsutveckling	11
2.3 Skatteutgifter.....	12
2.4 Mål för utgiftsområdet.....	12
3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	13
3.1 Omfattning.....	13
3.2 Utgiftsutveckling	14
3.3 Skatteutgifter.....	15
3.4 Mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	16
3.5 Resultatredovisning.....	16
3.5.1 Resultat – samhällsplanering.....	16
3.5.2 Resultat – hållbara städer och hållbar stadsutveckling	23
3.5.3 Resultat – bostadsmarknad	28
3.5.4 Resultat – byggande.....	34
3.5.5 Resultat – lantmäteriverksamhet	37
3.5.6 Forskningsfrågor	41
3.5.7 Analys och slutsatser	41
3.6 Politikens inriktning	46
3.7 Budgetförslag.....	51
3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling	51
3.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	52
3.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	54
3.7.4 1:4 Boverket	54
3.7.5 1:5 Statens geotekniska institut	57
3.7.6 1:6 Lantmäteriet.....	58

3.7.7	1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	59
3.7.8	1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	60
3.7.9	1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	61
3.7.10	1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	62
3.7.11	1:11 Innovativt och hållbart byggande	63
4	Konsumentpolitik	65
4.1	Omfattning	65
4.2	Utgiftsutveckling	65
4.3	Mål för området	66
4.4	Resultatredovisning	66
4.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	66
4.4.2	Resultat	66
4.4.3	Analys och slutsatser	70
4.5	Politikens inriktning	70
4.6	Budgetförslag	73
4.6.1	2:1 Konsumentverket	73
4.6.2	2:2 Allmänna reklamationsnämnden	73
4.6.3	2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	74
4.6.4	2:4 Åtgärder på konsumentområdet	75
4.6.5	2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	75

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	9
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	10
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	11
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	12
Tabell 2.3	Ramnivå 2018 realekonomisk fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	12
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	14
Tabell 3.2	Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	15
Tabell 3.3	Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer	20
Tabell 3.4	Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade förhandsbesked och lov	20
Tabell 3.5	Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet	21
Tabell 3.6	Antal påbörjade bostäder och befolkningsökning	28
Tabell 3.7	Bostädernas fördelning 2016 efter upplåtelseform och hustyp	29
Tabell 3.8	Antal bostäder per 1 000 invånare	29
Tabell 3.9	Kreditgarantier för bostadsbyggande	30
Tabell 3.10	Boendeutgift i procent av den disponibla inkomsten	33
Tabell 3.11	Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår	35
Tabell 3.12	Utsläpp av växthusgaser från uppvärmning av bostäder och lokaler	36
Tabell 3.13	Inhemsk utsläpp av partiklar och kväveoxider från bygg- och fastighetssektorn	36
Tabell 3.14	Inkomna och avslutade ärenden samt ärendebalanser vid årets slut	38
Tabell 3.15	Handläggningstider för enklare förätningsåtgärder	38
Tabell 3.16	Kostnader för enklare förätningsåtgärder	38
Tabell 3.17	Överklagade och återförvisade ärenden	39
Tabell 3.18	Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling	51
Tabell 3.19	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling	52
Tabell 3.20	Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	52
Tabell 3.21	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	53
Tabell 3.22	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	54

Tabell 3.23	Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	54
Tabell 3.24	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	54
Tabell 3.25	Anslagsutveckling 1:4 Boverket.....	54
Tabell 3.26	Offentligrättslig verksamhet.....	55
Tabell 3.27	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Boverket	56
Tabell 3.28	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:4 Boverket.....	56
Tabell 3.29	Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut.....	57
Tabell 3.30	Uppdragsverksamhet.....	57
Tabell 3.31	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:5 Statens geotekniska institut	57
Tabell 3.32	Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet	58
Tabell 3.33	Offentligrättslig verksamhet.....	58
Tabell 3.34	Uppdragsverksamhet.....	58
Tabell 3.35	Övrig avgiftsfinansierad verksamhet	58
Tabell 3.36	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:6 Lantmäteriet	59
Tabell 3.37	Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	59
Tabell 3.38	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer.....	60
Tabell 3.39	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	60
Tabell 3.40	Anslagsutveckling 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande...	60
Tabell 3.41	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	61
Tabell 3.42	Anslagsutveckling 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	61
Tabell 3.43	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	62
Tabell 3.44	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	62
Tabell 3.45	Anslagsutveckling 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	62
Tabell 3.46	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	63
Tabell 3.47	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	63
Tabell 3.48	Anslagsutveckling 1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	63
Tabell 3.49	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	64
Tabell 3.50	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	64
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom konsumentpolitik	65
Tabell 4.2	Fastighetsmäklarinspektionens disciplinärenden	67
Tabell 4.3	Allmänna reklamationsnämndens ärenden	67
Tabell 4.4	Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket.....	73
Tabell 4.5	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:1 Konsumentverket.....	73
Tabell 4.6	Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden.....	73
Tabell 4.7	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden	74
Tabell 4.8	Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen.....	74

Tabell 4.9	Offentligrättslig verksamhet	74
Tabell 4.10	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	74
Tabell 4.11	Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet.....	75
Tabell 4.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet	75
Tabell 4.13	Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	75
Tabell 4.14	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	76

Diagramförteckning

Diagram 3.1	Antal antagna översiktsplaner.....	17
Diagram 3.2	Antal antagna detaljplaner.....	18
Diagram 3.3	Antal kvinnor och män efter boendeform 2016	28
Diagram 3.4	Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen	29
Diagram 3.5	Hinder för företags bostadsbyggande	30
Diagram 3.6	Antal lägenheter som kommunerna hyr ut med särskilda villkor.....	31
Diagram 3.7	Räntabilitet på eget kapital i byggsektorn.....	35
Diagram 3.8	Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten.....	40
Diagram 3.9	Genomsnittligt antal köddagar	40

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2018 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.4),
2. för budgetåret 2018 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1,
3. bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1	Bostadspolitisk utveckling	20 600
1:2	Omstrukturerings av kommunala bostadsföretag	94 500
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:4	Boverket	308 302
1:5	Statens geotekniska institut	46 767
1:6	Lantmäteriet	563 927
1:7	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	1 000 000
1:8	Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	1 300 000
1:9	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	3 200 000
1:10	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	34 000
1:11	Innovativt och hållbart byggande	75 000
2:1	Konsumentverket	165 408
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	44 488
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	24 823
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	26 459
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
Summa		6 951 648

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden*Tusental kronor*

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	43 000	2019–2026
1:4	Boverket	30 000	2019–2021
1:7	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	400 000	2019–2021
1:9	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	4 500 000	2019–2021
1:10	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000	2019–2021
1:11	Innovativt och hållbart byggande	75 000	2019–2021
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		5 068 000	

2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden, Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 3) samt Konsumentpolitik (avsnitt 4). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad som omfattas av området.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	2 812	6 560	4 224	6 686	6 775	6 785
Konsumentpolitik	222	244	242	266	263	267
Äldreanslag	17					
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3 052	6 805	4 466	6 952	7 038	7 052

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	6 765	6 765	6 765
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	18	35	54
Beslut	169	238	233
Varav BP18 ³	156	230	235
<i>Överföring till/från andra utgiftsområden</i>			
Övrigt	0	0	0
Ny ramnivå	6 952	7 038	7 052

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 6 952 miljoner kronor 2018. I jämförelse med de anvisade medlen för 2017 ökar ramen för utgiftsområdet med 187 miljoner kronor. Förändringen förklaras i huvudsak av att bidrag till åtgärder mot radon i bostäder och stöd för innovativt och hållbart byggande införs 2018.

Tabell 2.3 Ramnivå 2018 realekonomisk fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2018
Transfereringar ¹	5 773
Verksamhetsutgifter ²	1 170
Investeringar ³	9
Summa ramnivå	6 952

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Anm: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2016 samt kända förändringar av anslagens användning.

Transfereringar i form av stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande, stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer och investeringsstöd för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande, utgör den större andelen av ramen.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett ”överuttag” av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2017 (skr. 2016/17:98). I avsnitt 3.3 redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89).

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömänsigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

3.1 Omfattning

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet omfattar knappt 6,7 miljarder kronor i anslag. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Vidare hör Statens Bostadsomvandling AB och Swedesurvey AB till området.

Huvuddelen av anslagen avser transfereringar i form av stöd till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer, stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande samt investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

Inom området bedrivs internationellt samarbete som bl.a. avser deltagande i verksamhet som drivs inom Förenta nationerna (UN-Habitat och Unece) och Europeiska unionen.

Området har beröringspunkter med flera andra områden. Frågor om människors hälsa, infrastruktur, miljö- och naturvård samt energi har stor betydelse för området. Bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitik. Detsamma kan sägas om den regionala tillväxtpolitiken och verksamheten inom den kommunala sektorn. Vidare ingår även frågor om kompetens och konkurrens i området, vilka berör flera andra utgiftsområden.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet
Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet</i>						
1:1 Bostadspolitisk utveckling	11	74	73	21	21	21
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	-1	100	5	95	95	95
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	1	43	1	43	43	43
1:4 Boverket	220	244	236	308	325	324
1:5 Statens geotekniska institut	45	46	46	47	48	48
1:6 Lantmäteriet	512	554	545	564	573	582
1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	151	1 000	607	1 000	1 000	1 000
1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	1 850	1 800	1 800	1 300	1 300	1 300
1:9 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	23	2 700	912	3 200	3 200	3 200
1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder				34	72	72
1:11 Innovativt och hållbart byggande				75	100	100
Summa Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	2 812	6 560	4 224	6 686	6 775	6 785
<i>Äldreanslag</i>						
2016 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	0					
2016 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	10					
Summa Äldreanslag	10					

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	2017	2018
Avkastning eget hem	18 640	18 330
Avkastning bostadsrättsfastighet	8 520	8 760
Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	10 590	10 020
Nedsatt fastighetsavgift småhus	810	890
Nedsatt fastighetsavgift hyreshus	150	150
Nedsatt fastighetsavgift ägarlägenheter	0	0
Ränteutgifter för egna hem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	1 740	1 780
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	220	220
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus	-1 310	-1 340
Totalt för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	39 360	38 810

Anm.: Ett "-" betyder att utgiften inte kunnat kvantifieras.

Avkastning eget hem

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem beskattas inte som inkomst av kapital. Däremot tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Avkastning bostadsrättsfastighet

Den direkta avkastningen i form av boendet i privatbostadsföretag (äkta bostadsrättsförening) beskattas inte som inkomst av kapital (42 kap. 28 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Däremot

tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen om kommunal fastighetsavgift.

Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara det sammanlagda marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Enligt 45 kap. 33 § och 46 kap. 18 § inkomstskattelagen tas en andel på 22/30 av den kapitalvinst som realiserar vid försäljning av eget hem och bostadsrätt upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Nedsatt fastighetsavgift för småhus, hyreshus och ägarlägenheter

Kommunal fastighetsavgift på bostäder tas ut enligt lagen om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen av fastighetsavgiften innebär att för de 15 första inkomståren efter värdeåret tas ingen fastighetsavgift ut för småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2012 eller senare. För småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår tidigare än 2012 tas ingen fastighetsavgift ut för de fem första inkomståren efter värdeåret och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Skatteutgiften utgörs av nedsättningen av fastighetsavgift på småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2008 eller senare.

Ränteutgifter för egnahem

Enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen ska samtliga ränteutgifter dras av. Enligt normen ska endast ränteutgifter för lån till investeringar där avkastningen är skattepliktig få dras av. Detta innebär att ränteutgifter för egnahem är en skatteutgift i den mån fastighetsavgiften understiger avkastningen från egnahem multiplicerat med en skattesats på 30 procent. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Försäljning av fastigheter är enligt 3 kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) undantaget från mervärdesskatteplikt. Vid försäljning av nybyggda en- och flerbostadshus är det förädlingsvärde som uppstår vid försäljningen undantaget från mervärdesskatt, trots att det enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster

Vissa fastighetstjänster som utförs av en ägare till en näringsfastighet (t.ex. ett hyreshus) som inte är skattskyldig till mervärdesskatt för fastigheten och där lönekostnaden för dessa tjänster inte överstiger 300 000 kronor (inklusive avgifter som grundas på lönen) under ett år, är mervärdesskattebefriade. Enligt 2 kap. 8 § mervärdesskattelagen görs det en s.k. uttagsbeskattning, en mervärdesbeskattning om 25 procent, för tjänster som fastighetsägaren utför åt sig själv på den egna fastigheten där lönekostnaden överstiger 300 000 kronor per år. Skatteutgiften avser den mervärdesskattebefriade kostnaden för tjänster under detta belopp.

Begränsad fastighetsskatt för pensionärer

Från och med 2008 är fastighetsavgiften på småhus som används som permanentbostad begränsad för pensionärer. Personer som vid ingången av året har fyllt 65 år eller som under året uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning ska maximalt behöva betala 4 procent av sin inkomst i fastighetsavgift (lagen [2008:826] om skattereduktion

för kommunal fastighetsavgift). Reglerna omfattar även personer som fått ersättning enligt lagstiftning om social trygghet i annan stat inom EES om den kan jämföras med sjuk- eller aktivitetsersättning. Fastighetsavgiften kan som mest reduceras till ett med prisbasbeloppet indexerat spärrbelopp. Begränsningen, som görs genom en skattereduktion, utgör en skatteutgift. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt samt 3 § lagen om kommunal fastighetsavgift ska statlig fastighetsskatt respektive kommunal fastighetsavgift betalas för vissa hyreshus, ägarlägenheter och småhus. Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

3.4 Mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Se avsnitt 2.4.

3.5 Resultatredovisning

Med utgångspunkt från det övergripande målet anges delmål för områdena samhällsplanering, hållbara städer, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet. Resultatet redovisas för nämnda områden och forskningsfrågor.

3.5.1 Resultat – samhällsplanering

Delmål för samhällsplanering är:

- En tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygder.
- Ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet

samtidigt som rättssäkerhet och medborgarligt inflytande säkerställs.

- Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och för annat samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Resultatindikatorer:

- Antal antagna översiktsplaner.
- Antal antagna detaljplaner.
- Antal kommuner som aktualitetsprövat sin översiktsplan.
- Länsstyrelsernas handläggningstid för överklagade bygglovsärenden.
- Antal detaljplaner som upphävs av länsstyrelsen med hänvisning till att planen blir olämplig ur hälso- och säkerhetssynpunkt.

Resultatredovisningen förs utifrån ovan nämnda mål.

Samhällsplaneringen är ett viktigt verktyg för att nå bl.a. de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030, de nationella miljömålen och det nationella målet för folkhälsopolitiken. Målen för arkitektur, form och design (prop. 1997/98:117) är även de centrala i arbetet. Förnyelse av målen för arkitektur, form och design bereds inom Regeringskansliet. Resultatredovisningen beträffande miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

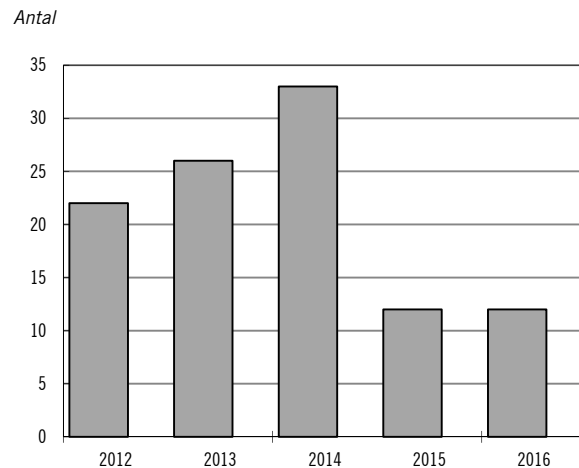
Utvecklingen av den kommunala planeringen

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som anger inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön. Översiktsplanen är vägledande för beslut om detaljplaner och bygglov m.m. Kommunen kan genom en detaljplan med bindande verkan ange hur ett begränsat område i en kommun ska bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas.

Antalet antagna översiktsplaner är oförändrat

År 2016 vann tolv översiktsplaner laga kraft, vilket är samma antal som föregående år. Trots att antalet är detsamma som tidigare år är bedömningen att det pågår ett relativt omfattande översiktsplanearbete i landets kommuner. Det är nu 43 kommuner som har en översiktsplan som antogs under 1990-talet. En stor del av dessa kommuner ligger i landets norra delar. I diagram 3.1 nedan redovisas antalet antagna översiktsplaner under 2012–2016.

Diagram 3.1 Antal antagna översiktsplaner

Källa: Boverket.

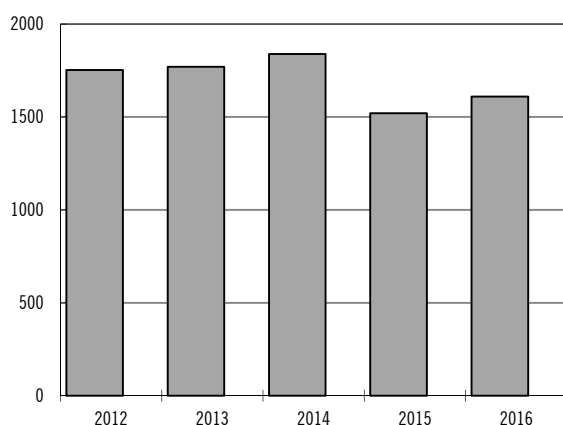
Under 2016 prövade 15 kommuner sin översiktsplans aktualitet, vilket är något fler än föregående år.

Antalet antagna detaljplaner ökade

Under 2016 ökade antalet antagna detaljplaner till 1 600. Det är en ökning med 6 procent jämfört med föregående år. Antalet är fortfarande lågt jämfört med antalet antagna detaljplaner som uppmätts sedan tidsserien påbörjades 2005. Det lägre antalet antagna detaljplaner kan ha flera orsaker och behöver inte likställas med att kommunernas planberedskap har minskat. Detaljplaneaktiviteten är liksom tidigare år störst i de län där landets tre största städer ligger. Kommunerna i Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län antog tillsammans 46 procent av alla detaljplaner under 2016.

Diagram 3.2 Antal antagna detaljplaner

Antal

Källa: Boverket.

Viss minskning av antal bygglov och anmälan

Under 2016 har uppemot 74 000 bygglov, både permanenta och tidsbegränsade, samt förhandsbesked beviljats. Det är en minskning jämfört med 2015 då motsvarande siffra var 84 000. Av dessa var 9 100 ärenden om nybyggnad av bostadshus, vilket motsvarar 12 procent av alla beviljade ärenden. Statistiken indikerar att andelen bygglov som avser nybyggnad av bostadshus är oförändrad jämfört med 2015 och ligger runt 12 procent.

Antalet anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder minskade under 2016 jämfört med 2015, från nästan 14 000 ärenden till drygt 10 000. Av dessa var drygt 900 ärenden om komplementbostadshus och knappt 150 ärenden om inredning av ytterligare bostad. De vanligast förekommande åtgärderna var komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 m², som tillsammans motsvarade 88 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder.

Statistiken för byggnadsärenden är hämtade från Boverkets plan- bygg- och tillsynsenkät (N2017/02844/PBB). Svartfrekvensen har för 2016 gått ner till 84 procent jämfört med 2015 då den var 92 procent. Därmed går det inte att dra för långtgående slutsatser av jämförelser mellan åren.

Fler steg för en effektivare plan- och bygglag och en snabbare plan- och bygglovsprocess

Regeringen beslutade i mars 2017 om propositionen Fler steg för en effektivare plan- och bygglag (prop. 2016/17:151) att kommunerna kan begära att länsstyrelsen lämnar ett planeringsbesked, att länsstyrelsen får en tidsfrist om

två månader vid överprövning, att fler planer kan delegeras till kommunstyrelse och byggnadsnämnd samt ytterligare undantag från kravet på bygglov.

I den ovan nämnda propositionen Fler steg för en effektivare plan- och bygglag, föreslås även att ytterligare åtgärder ska undantas från kravet på bygglov i plan- och bygglagen (2010:900). Ändringarna innebär att det inte behövs bygglov för att på andra byggnader än en- och tvåfamiljshus inom områden med detaljplan byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård, att på en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan göra en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel, att uppföra en mindre byggnad på allmän plats där kommunen är markägare och att uppföra väderskydd för kollektivtrafiken. Riksdagen har beslutat om ändringarna som trädde i kraft den 1 juli 2017.

Regeringen har också beslutat om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338) med innebörden att ytterligare två åtgärder undantas från krav på bygglov, nämligen 1) containrar av liten omfattning inom ett industriområde och 2) vinterförvaring av högst två enheter av fritidsbåt, husvagn eller husbil i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus. Förordningsändringen innebär också att bygglovskravet för ljusanordningar begränsas till sådana anordningar där den avsedda användningen medför väsentlig påverkan på omgivningen och på eller inom särskilt värdefulla byggnader och områden.

Vidare beslutade regeringen i mars 2017 att ge Boverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett generellt undantag från kravet på bygglov för:

- Ändring av färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader, oavsett om byggnadsdelen är vänd mot en kringbyggd gård eller allmän plats.
- Montering av solcellspaneler och solfångare på byggnader.
- Altaner i anslutning till en- och tvåbostadshus.

Boverkets uppdrag ska slutredovisas i mars 2018.

Regeringen ändrade i mars 2017 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

för att tydliggöra att länsstyrelserna ska verka för att behovet av bostäder tillgodoses.

Dessa åtgärder ligger i linje med vad riksdagen har gett regeringen till känna i bet. 2013/14:CU10, rskr. 2013/14:187 och rskr. 2013/14:188 samt i bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79.

Prövningen av överklagade kommunala beslut

Sedan den 1 juni 2016 gäller en ny instansordning för överklagande av detaljplan. Lagändringen innebär att kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplan inte längre överklagas till länsstyrelsen utan direkt till mark- och miljödomstolen.

Marginell ökning av överklagade detaljplaner

Sammanlagt har nästan 450 detaljplaner antingen överprövats av länsstyrelsen inom ramen för den statliga tillsynen eller överklagats till länsstyrelsen på enskilt initiativ under 2016. Det motsvarar knappt 28 procent av det totala antalet antagna detaljplaner, vilket är en marginell ökning jämfört med tidigare år. Av alla överprövade och överklagade detaljplaner har totalt 30 detaljplaner upphävts av länsstyrelsen under 2016. Det motsvarar knappt 1,9 procent av det totala antalet antagna detaljplaner och är en minskning sedan 2015. Den totala andelen upphävda detaljplaner har legat runt 2 procent de senaste åren.

Under 2016 överklagades ca 400 planärenden (detaljplaner och områdesbestämmelser) till de fem mark- och miljödomstolarna, jämfört med drygt 230 ärenden 2015. Då domstolen under året övergått från att vara andra instans till första vid överklaganden är siffran inte jämförbar mellan åren.

Under 2016 uppgick antalet överklagade planmål till Mark- och miljööverdomstolen till 100 stycken. Detta är en minskning med 33 procent jämfört med 2015 då de uppgick till 150. Högsta domstolen har efter beviljat prövningstillstånd avgjort ett planärende.

Antal detaljplaneärenden i överprövande instanser uppgick till ca 750 stycken, oavsett instansnivå eller instansordning, vilket är samma nivå som 2015.

Detaljplaner som överprövats eller upphävts med hänvisning till hälsa och säkerhet

Under 2016 har länsstyrelsen beslutat att överpröva totalt 23 detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn, varav 11 detaljplaner har överprövats med hänvisning till att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, enligt 11 kap. 10 § 5 plan- och bygglagen, vilket är en minskning jämfört med 2015.

Inom ramen för statlig tillsyn har 10 detaljplaner upphävts 2016, jämfört med 15 detaljplaner 2015. Andelen detaljplaner som upphävts med hänvisning till ingripandegrunden att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet m.m., har minskat markant under året från 11 detaljplaner 2015 till 3 detaljplaner 2016. Trots minskningen är det denna ingripandegrund som de senaste fyra åren tillämpats mest frekvent.

Antalet överklagade bygglov har ökat

Sammanlagt har nästan 3 500 bygglov och förhandsbesked överklagats till länsstyrelsen under 2016. Det motsvarar 4,7 procent av det totala antalet beviljade lov och förhandsbesked, vilket är en relativt stor ökning från 2015 då 3,3 procent överklagades. Av alla överklagade lov och förhandsbesked har ca 730 upphävts av länsstyrelsen under 2016, jämfört med drygt 600 stycken för 2015. Det motsvarar knappt 1 procent av det totala antalet beviljade lov och förhandsbesked.

Under 2016 överklagades drygt 1 300 ärenden vidare till de fem mark- och miljödomstolarna, vilket är en liten minskning jämfört med 2015 då närmare 1 400 ärenden överklagades. Andelen ärenden som överklagades till Mark- och miljööverdomstolen ligger stabilt på knappt 600, jämfört med tidigare år. Högsta domstolen har efter beviljat prövningstillstånd avgjort tre bygglovsärenden.

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade planärenden

Regeringen har fastställt följande inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider avseende överklagade ärenden om detaljplaner och områdesbestämmelser:

- 75 procent avgjorda inom 90 dagar.
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar.

Under 2016 uppnådde 10 av 21 länsstyrelser inriktningsmålet 75 procent avgjorda ärenden inom 90 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 74 procent, vilket är en förbättring från 2015 då 72 procent uppnåddes.

Under 2016 uppnådde 14 av 21 länsstyrelser inriktningsmålet 90 procent avgjorda ärenden inom 150 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 87 procent, vilket är en försämring från 2015 då 92 procent uppnåddes.

Tabell 3.3 Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer

Procent	2015	2016
Andel avgjorda detaljplaner inom 90 dagar (mål 75 %)	72	74
Andel avgjorda detaljplaner inom 150 dagar (mål 90 %)	92	87

Källa: Boverket.

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden har förbättrats

Regeringen har fastställt följande inriktningsmål för länsstyrelserna handläggningstider avseende överklagade lovärenden (bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked):

- 75 procent avgjorda inom 90 dagar.
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar.

Under 2016 uppnådde 15 av 21 länsstyrelser det nya inriktningsmålet 75 procent avgjorda ärenden inom 90 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 77 procent, vilket innebär att de tillsammans uppnådde målet.

Under 2016 uppnådde 18 av 21 länsstyrelser det nya inriktningsmålet 90 procent avgjorda ärenden inom 150 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 93 procent, vilket innebär att de tillsammans uppnådde målet, se tabell 3.4.

För 2016 skärptes inriktningsmålen för lovärenden jämfört med tidigare år. Åren 2012–2015 gällde 75 procent avgjorda ärenden inom 120 dagar och 90 procent avgjorda ärenden inom 180 dagar. Länsstyrelserna klarar alltså inriktningsmålen i lika stor utsträckning som tidigare, trots att målen har skärpts. Det innebär en betydlig förbättring av handläggningstiderna för lovärendena.

De länsstyrelser som överskrider något av inriktningsmålen för 2016 uppger att de har eller ska vidta åtgärder. Arbetet med att digitalisera handläggningen fortsätter även att utvecklas.

Regeringen tillförde i budgetpropositionen för 2017 extra medel till länsstyrelserna för att ytterligare korta handläggningstiderna.

Tabell 3.4 Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade förhandsbesked och lov

Procent	2015	2016
Andel avgjorda byggärenden inom 75 dagar (mål 75 %)	77	77
Jämförelsesiffran för 2015 är 120 dagar		
Andel avgjorda byggärenden inom 150 dagar (mål 90 %)	92	93
Jämförelsesiffran för 2015 är 180 dagar		

Källa: Boverket.

Mark- och miljödomstolarnas handläggningstider

Den genomsnittliga omloppstiden för de avgjorda planmålen under 2016 uppgick till 4,1 månader och 75 procent av målen avgjordes inom 5,6 månader. Motsvarande siffror för 2015 var 4,5 månader respektive 6,1 månader. Då instansordningen ändrades under året är årets medelvärde inte helt rättvisande. Medelhandläggningstiden där domstolen är andra instans var 3,5 månader och där domstolen var första instans var den 4,2 månader.

Den genomsnittliga omloppstiden för de under 2016 avgjorda lovmålen uppgick till 4,0 månader och 75 procent av målen avgjordes inom 5,6 månader. Motsvarande siffror för 2015 var 4,2 månader respektive 5,9 månader, vilket innebar en mindre förbättring för 2016.

Mark- och miljööverdomstolens handläggningstider

För att Mark- och miljööverdomstolen ska pröva ett ärende i sak krävs först prövningstillstånd.

Tiden för besked om prövningstillstånd i planärenden var i genomsnitt 1,6 månader, jämfört med 1,7 månader 2015. Under året avgjordes 24 mål med beviljat prövningstillstånd, med en efterföljande medelhandläggningstid på 5,6 månader från beslut om prövningstillstånd. Motsvarande siffror för 2015 var 20 mål med en efterföljande medelhandläggningstid på 5,1 månader.

Tiden för besked om prövningstillstånd i lovärenden var i genomsnitt 1,3 månader, jämfört med 1,5 månader 2015. Under året avgjordes 97 mål med beviljat prövningstillstånd, med en efterföljande medelhandläggningstid på 5,5 månader. Motsvarande siffror för 2015 var 119 mål

med en efterföljande medelhandläggningstid på 4,6 månader.

Den genomsnittliga tiden att få prövningstillstånd har minskat något för båda ärendetyperna, och ökat lite för den efterföljande handläggningen.

Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Antalet inkomna ärenden till regeringen under de senaste fem åren som har anknytning till planerings- och markanvändningsfrågor återfinns i nedanstående tabell.

Tabell 3.5 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Antal					
Kategori	2012	2013	2014	2015	2016
Statligt ingripande – plan	5	6	10	9	7
Statligt ingripande – lov	2	4	1	2	1
Försvarsintresse	13	19	4	7	15
Vägrat medgivande	3	4	14	1	-
Expropriation (tätbebyggelse)	6	2	1	0	0

Källa: Regeringskansliet.

Staten, genom länsstyrelsen, kan på eget initiativ upphäva en kommuns beslut att anta en detaljplan om planen inte tillgodoser fem i plan- och bygglagen särskilt preciserade krav. De planärenden som överklagats till regeringen under 2016 avser ärenden där länsstyrelsen bedömt att följande krav inte har tillgodosetts:

- Riksintressen: 2 ärenden, varav ett ärende rör riksintresse för kommunikationer (luftfart) och ett ärende riksintresse för kulturmiljövården.
- Mellankommunal samordning: 0 ärenden.
- Miljökvalitetsnormer: 1 ärende.
- Strandskydd: 3 ärenden.
- Människors hälsa m.m.: 1 ärende.

Försvarsärendena, som både avser bygglov och förhandsbesked enligt plan- och bygglagen, har ökat i antal sedan 2014. Till skillnad från tidigare år då det rörde sig om både vindkrafts- och bostadsärenden, utgjorde samtliga ärenden under 2016 frågan om uppförande av bostadshus. Försvarsmakten har motsatt sig bebyggelsen med hänsyn till närheten till militära flygfält

eller skjutfält. Försvarsmakten anser att bostadshusen riskerar att utsättas för bullerstörningar som verksamheten vid flygfälten respektive skjutfälten kan ge upphov till, vilket skulle kunna medföra krav på begränsningar av den militära verksamheten och på sikt påtagligt försvara utnyttjandet av flygfälten respektive skjutfälten.

Vissa bestämmelser avseende medgivande till fastighetsbildning har ändrats, vilket är förklaringen till att inget ärende har kommit in till regeringen under 2016.

Det har varken under 2015 eller 2016 kommit in någon ansökan om tillstånd till expropriation till regeringen.

Förutsättningar för bostadsbyggande i samband med infrastrukturåtgärder

Regeringen beslutade i mars 2017 om direktiv till åtgärdsplanering (N2017/02312/TIF). Trafikverket har fått i uppdrag att upprätta ett förslag till en nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet för perioden 2018–2029. I alla Sveriges län finns s.k. länsplaneupprättare. Länsplaneupprättarna har fått i uppdrag att upprätta förslag till trafikslagsövergripande länsplaner för regional transportinfrastruktur för perioden 2018–2029. De ekonomiska ramarna för åtgärder i den statliga transportinfrastrukturen m.m. som ska finansieras med anslagsmedel under perioden uppgår till 622,5 miljarder kronor.

Trafikverket ska i förslaget till nationell plan beskriva vilka effekter olika infrastrukturåtgärder i den nationella planen väntas ge på förutsättningarna för bostadsbyggande, hur många ytterligare bostäder som åtgärderna bedöms skapa förutsättningar för, i vilket planeringsstadium de befinner sig, när de beräknas vara färdigställda och vilken typ av bostadsbebyggelse det rör sig om. Kartläggningen ska ske i dialog med berörda kommuner och relatera till Boverkets bedömningar av bostadsbyggnadsbehov. Länsplaneupprättarna har samma uppdrag vid upprättande av förslag till länsplaner.

Vid prioritering av åtgärder i den nationella planen ska förutsättningar för att möta behov av ökat bostadsbyggande genom statliga infrastrukturåtgärder vägas in tillsammans med de transportpolitiska målen. Vid prioriteringen av åtgärder i länsplanerna bör förutsättningar för att

möta behov av ökat bostadsbyggande genom statliga infrastrukturåtgärder vägas in tillsammans med de transportpolitiska målen. För att ett bostadsbyggnadsprojekt ska kunna påverka prioriteringen enligt ovan ska det präglas av hög genomförbarhet och en tidsmässig koppling till infrastrukturobjektet.

Tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna

Boverket har sammanställt statistik över upphävande av strandskydd i samband med planläggning. Den visar att kommunerna under 2016 upphävt strandskyddet genom en planbestämelse i ca 190 detaljplaner. Utöver detta har länsstyrelserna på begäran av kommunerna fattat 24 beslut om att upphäva strandskyddet när en detaljplan ska antas. Totalt har därför strandskyddet upphävts i samband med antagandet av en detaljplan i 215 fall, vilket motsvarar knappt 13,4 procent av det totala antalet detaljplaner som antogs under 2016. Det är en liten minskning i jämförelse med 2015.

Länsstyrelserna har efter överprövning upphävt en detaljplan med hänvisning till att strandskyddet upphävts i strid mot gällande bestämmelser. Detta är en minskning i jämförelse med tidigare år.

Naturvårdsverket har sammanställt statistik för bl.a. dispenser från reglerna om strandskydd. Under 2016 har kommunerna fattat beslut om knappt 4 900 dispenser från strandskyddet, vilket är något fler än 2015. Länsstyrelserna har överprövat drygt 550 av kommunernas beslut om dispens, som motsvarar ungefär 11 procent, och har helt eller delvis upphävt ca 270, dvs. knappt 50 procent av de överprövade dispensererna. Detta kan jämföras med 2015 då länsstyrelserna överprövade drygt 700 av kommunernas beslut om dispens och helt eller delvis upphävde drygt 250 av besluten.

Antalet kommunala beslut där kommunen har avslagit ansökan om dispens från strandskyddet och beslutet sedan har överklagats till länsstyrelsen uppgår 2016 till totalt 156 beslut. Av dessa beslut ändrade länsstyrelsen besluten i 27 fall, vilket är en minskning i jämförelse med 2015.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag (M2017/00778/Nm) att se över reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge i miljöbalken och plan- och bygglagen och föreslå

de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder. Uppdraget ska redovisas i augusti 2017.

Buller

Boverket har analyserat konsekvenserna av de författningsändringar avseende buller i plan- och bygglagen respektive miljöbalken och den beslutade förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader som genomförts under åren 2015 och 2016 (N2017/00052/PBB). Myndigheten konstaterar att förändringarna sammantaget har inneburit en tydlig och mer förutsägbar tillämpning av bullerfrågan som beaktar både bostadsbyggandet och risk för negativ påverkan på människors hälsa, samt underlättar för bostadsföretag, kommuner och andra som planerar för bostäder. För att ytterligare underlätta för bostadsbyggande i bullerutsatta lägen beslutade regeringen i maj 2017 om lättnader i ovan nämnda förordning. Därmed har regeringen helt tillmötesgått riksdagens tillkännagivande om riktvärden för trafikbuller (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180 samt bet. 2016/17:CU1, rskr. 2016/17:70).

Luftkvalitet

Liksom för buller påverkar dålig luftkvalitet möjligheterna till bostadsbyggande i städerna. Byggande av bostäder och infrastruktur ska, enligt plan- och bygglagen, inte ske i ett område där miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet överskrids. Eftersom prognoserna pekar mot att halterna fortsatt kommer att överskrida miljökvalitetsnormerna, om inte ytterligare åtgärder vidtas, förhindras byggande av bostäder i attraktiva delar av våra städer. För att komma till rätta med luftkvaliteten i Sverige presenterade Miljömålsberedningen ett förslag till nationell luftstrategi i sitt delbetänkande En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (SOU 2016:47). Luftstrategin bereds för närvarande inom Regeringskansliet och kommer bl.a. att ingå som en del i en skrivelse om Levande städer som planeras att lämnas till riksdagen hösten 2017. Läs mer under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

Statens geotekniska institut (SGI) arbetar för ett säkert, effektivt och hållbart byggande och ett hållbart användande av mark och naturresurser. I myndighetens uppgifter ingår bl.a. att förebygga jordskred, ras och stranderosion. Insatserna domineras av geotekniskt stöd till länsstyrelser och kommuner i planprocessen i syfte att klarlägga geotekniska säkerhetsfrågor och att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas i planprocessen. Under 2016 har fler inkomna ärenden hanterats jämfört med 2015, men minskat något jämfört med åren 2012–2014. Den näst största insatsen rör infrastrukturärenden, med en fortsatt mycket stark ökning av inkommande ärenden (203 ärenden 2016, 158 ärenden 2015 och 95 ärenden 2014). Att dessa ärenden ökar beror bl.a. på högt tryck på bostadsbyggande, många stora infrastruktursatsningar i landet, en ökad komplexitet och omfattning av ärenden och att fler känner till det stöd SGI kan ge. SGI har tagit fram en handlingsplan för hållbart markbyggande i ett föränderligt klimat. Handlingsplanen har tagits fram i bred dialog med olika intressenter.

Stöd till utemiljöer

Under hösten 2016 genomförde Boverket två utlysningar gällande stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden enligt förordningen (2016:398) om stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden och 200 miljoner kronor har betalats ut i stöd. Åtgärderna som fått stöd ska stimulera till aktivitet och social gemenskap i socioekonomiskt utsatta bostadsområden. De ska också på ett varaktigt sätt bidra till attraktiva, funktionella, jämställda och trygga utemiljöer. Stödet söktes av många och ansökningar för över 680 miljoner kronor kom in. Exempel på åtgärder som fått stöd är byggande eller upprustning av parker, torg, lektytor och aktivitetsplatser som syftar till att öka trygghet och jämställdhet.

Större samlade exploateringar

Under december 2016 gav regeringen ett uppdrag att samordna större samlade exploateringar med hållbart byggande, våren 2017 förlängdes och utvidgades uppdraget (N2016/07177/PBB,

N2017/04380/PBB). Uppdraget har hittills inneburit att samordnaren identifierat möjliga exploateringar av ett större antal bostäder i ett antal kommuner.

Delegation mot segregation

Inom ramen för regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation 2017–2025 inrättas en delegation mot segregation där planering och bostadsfrågorna är viktiga beståndsdelar (dir. 2017:33). Delegationen ska inleda sitt arbete den 1 januari 2018. Arbetet med delegationen beskrivs mer under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering.

Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter

Boverket är en av de 18 myndigheter som i sina regleringsbrev 2013 fick ett särskilt uppdrag att ta fram en handlingsplan för jämställdhetsintegrering av sin kärnverksamhet. Arbetet fortsätter i enlighet med Handlingsplan för jämställdhetsintegrering på Boverket 2015–2018. Några huvudpunkter i planen är att komplettera verktygen för ledning och styrning av kärnverksamheten, att utveckla metoder och goda exempel anpassade för Boverkets verksamheter, att göra utbildningsinsatser för chefer och nyanställda samt att arbeta med att påverka attityder för att vidareutveckla förhållningssättet till frågan om jämställdhet. Satsningen syftar till att utveckla verksamheten så att den på bästa sätt bidrar till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen.

3.5.2 Resultat – hållbara städer och hållbar stadsutveckling

Nytt delmål för hållbara städer är:

- Hållbara städer är inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter som t.ex. gång och cykel. Helhetssyn i planeringen tillsammans med smarta lösningar bidrar till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

Arbetet med resultatindikatorer pågår. Regeringen kommer att återkomma om detta.

Regeringens arbete för hållbara städer

Arbetet med hållbara städer och hållbar stadsutveckling skapar ett helhetsgrepp om hur staden kan och bör utvecklas och bli socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar. En hållbar stadsutveckling ska även motverka segregationsprocesser. Hållbar stadsutveckling omfattar frågor om bl.a. fysisk planering, bebyggelse och bostäder, transporter och infrastruktur, tillgänglighet och användbarhet, regional tillväxt, miljö- och klimatfrågor, energifrågor, forskning och utveckling, arkitektur, kulturmiljö, teknikutveckling, sociala frågor, och folkhälsa samt forskning, utveckling och innovationer. En hållbar stadsutveckling är viktig för att nå bl.a. de nationella miljömålen, de bostadspolitiska målen, de nationella målen för arkitektur, form och design, de nationella kulturmiljömålen, de transportpolitiska målen, nationella mål inom funktionshinderspolitiken och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringen har därför formulerat ett mål för hållbara städer.

Resultatredovisningen om miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Arbetet med hållbar stadsutveckling bidrar till regeringens nationella genomförande av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling och i synnerhet mål 11 om hållbara städer och samhällen och kan därtill bidra internationellt samt till genomförandet av regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation 2017–2025.

Arbetet med hållbara städer och hållbar stadsutveckling berör flera politikområden. Utöver utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik berörs även frågor inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, 19 Regional tillväxt, 20 Allmän miljö- och naturvård, 21 Energi, 22 Kommunikationer m.fl.

Utvecklingen av hållbara städer

Det ställs nya krav på framtidens städer och en hållbar stadsutveckling behövs för att lösa flera samhällsutmaningar. En hållbar stadsutveckling

innebär integrerade lösningar för planering och byggande som bidrar till minskad segregation och ökad jämlikhet och inkludering. Det innebär även hållbara transportlösningar och åtgärder för luftkvalitet. Det behöver finnas goda möjligheter att gå, cykla och åka kollektivt. Lösningar för energieffektivisering, vattenförsörjning, avloppshantering och avfallshantering är också viktiga för en hållbar stadsutveckling.

Kommunerna är en viktig aktör för att utveckla våra städer och tätorter hållbart. Det ökade bostadsbyggandet i Sverige innebär möjligheter att ställa om till mer hållbara stadsstrukturer både miljömässigt, ekonomiskt och socialt. Det är viktigt att utveckling, planering och byggande av våra städer sker med utgångspunkt i människors faktiska behov och förutsättningar. Städer ska utformas så att de är tillgängliga för alla i befolkningen. Utvecklingen av hållbara städer bör därför förstås i ljuset av mångfalden i befolkningen och bl.a. inkludera ett jämlikhets-, funktionshinders-, jämställdhets-, äldre- och barnrättsperspektiv i arbetet.

Hållbara städer och miljömålsystemet

I städerna finns stora förutsättningar att hitta lösningar för att snabbare nå flera av miljö kvalitetsmålen bl.a. God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning och Frisk luft. Hållbar stadsutveckling omfattar insatser inom samhällsplanering, infrastruktur, kulturmiljö, arkitektur, grönområden, avfall, buller, hälsa, säkerhet och bebyggelsestruktur. Insatser i städerna för planering och byggande m.m. har stor påverkan på miljö kvalitetsmålet och är därför en viktig del i att nå bl.a. miljö kvalitetsmålen.

Jämställda offentliga miljöer

Jämställdhet är en central fråga för att få hållbara och levande städer. Boverket har på regeringens uppdrag arbetat med jämställdhet i samhällsplaneringen sedan 2008. Regeringen har under 2014–2016 avsatt totalt 30 miljoner kronor att fördela i stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter. Boverket har fördelat stödet vid fyra tillfällen och överlämnat en slutredovisning till regeringen i juni 2017. Jämställdhet innebär att kvinnor och

män har samma makt att forma samhället och sina egna liv. I många tätorter finns miljöer som är utformade så att människor känner sig otrygga och ovälkomna. Framför allt i kvinnors och flickors liv får det direkta konsekvenser genom att de känner sig begränsade i sina möjligheter att röra sig i vissa miljöer.

Stöd har kunnat sökas för fysiska och strategiska åtgärder eller en kombination av dessa och metodutvecklande åtgärder i form av integrering av ett tydligt jämställdhetsperspektiv exempelvis i gestaltning av mötesplatser och stråk såväl inom- som utomhus. Stödet har vänt sig till en bred krets av stödmottagare såsom kommuner, landsting, huvudmän för kollektivtrafik, fastighetsbolag, föreningar, universitet och högskolor.

Ett jämställdhetsperspektiv i fysisk planering handlar bl.a. om att kvinnor och män har olika erfarenheter som behöver uppmärksammas i stadsplanering. Vid prövningen har Boverket prioriterat projekt där flickors och pojkars intressens och behov särskilt uppmärksammas, men också projekt där flera aktörer har samverkat.

Sammanlagt har 187 ansökningar kommit in och 24 projekt har tilldelats stöd. De projekt som fått stöd kan delas in i följande kategorier: metodutveckling (nio projekt), kommunikation (ett projekt), fritidslokaler (två projekt), lekplatser (ett projekt), skolgårdar (ett projekt), parker (två projekt), stråk (två projekt) samt torg- och aktivitetsplatser (sex projekt). En av förutsättningarna för att få stöd har varit att sprida erfarenheter och information om projektet. De flesta av projekten avslutades under hösten 2016.

Omställningen till ett fossilfritt Sverige

Omställningen av Sverige till ett fossilfritt välfärdsland är en av regeringens mest prioriterade frågor och av stor vikt för att nå målet för levande städer. Minskade fossila utsläpp bidrar också till hälsosammare luft i städerna. Med initiativet Fossilfritt Sverige (dir. 2016:66) har regeringen stärkt dialogen med näringsliv, kommuner, andra offentliga aktörer och civila samhället. Till initiativets nätverk finns 258 aktörer anslutna. Hittills lanserade utmaningar är Fossilfria transporter och Solceller på taket med än så länge 37 respektive 36 anslutna aktörer.

Transporter i städer

Miljömålsberedningen påtalar att personbilen och dess infrastruktur länge varit normgivande för utformningen av städer (SOU 2016:47). Utbyggnaden av väginfrastrukturen i städerna och användningen av bilar har medfört fördelar för människors möjligheter till rörlighet. Men städernas planering har skapat barriäreffekter och motverkat en hållbar stadsutveckling.

Miljömålsberedningen framför att om gångtrafik, cykeltrafik och kollektivtrafik tas till utgångspunkter för stadsutvecklingen kan den befintliga infrastrukturen utnyttjas mer effektivt.

Regeringens satsning på stadsmiljöavtal omfattar 2 750 miljoner kronor under 2015–2018 (prop. 2014/15:1, utgiftsområde 22). Resultatet av arbetet med stadsmiljöavtalen har bidragit till en hållbar stadsutveckling. Satsningen handlar om att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för att en större andel persontransporter i städer ska ske med kollektivtrafik. Från och med 2017 omfattas även anläggningar för cykeltrafik. Stadsmiljöavtalen är också viktiga för att skapa bra stadsmiljöer och för att bidra till att nå miljömålen.

Trafikverket har genomfört tre ansökningsomgångar och har fördelat totalt 1,26 miljarder kronor under 2016. Stöd har bl.a. beviljats till BRT-åtgärder (Buss Rapid Transit), laddstationer för elbussar, elbusskoncept, spårvägslinjer, sändarutrustning för bussar, realtidsinformation, signalprioriteringar, kollektivtrafikfält, nya bussgator, hållplatser och plattformar samt plattformbarriärer som personskydd i tunnelbanan. Som motprestationer har kommunerna och landstingen redovisat flera viktiga insatser bl.a. detaljplaner för bostadsbyggande, parkeringsstrategier, nya parkeringsnormer, stadsutvecklingsprojekt, hastighetsplaner, snabbcykelleder, åtgärdsprogram för omgivningsbuller, fotgångarprogram, gång- och cykelvägar, cykelparkeringar, hyrcykelsystem och laddhybridbussar. En fjärde utlysning har genomförts under våren 2017. Det har visat sig att åtgärderna tar längre tid att genomföra än vad stödet medger i dag. Från och med 2018 är stadsmiljöavtalen en del av den ekonomiska ramen för utveckling av transportsystemet och omfattar 1 miljard kronor per år under 2018–2029. Se vidare utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Klimatklivet

Regeringens satsning på regionala och lokala klimatinvesteringar under 2015–2020 skapar ökade förutsättningar för att nå målet för levande städer. Naturvårdsverket har genom Klimatklivet fram till den 20 juni 2017 beviljat 1 003 ansökningar som samlat uppgår till ca 2 miljarder kronor till åtgärder som beräknas leda till en utsläppsminskning med 652 000 ton koldioxidkvalenter per år. Se vidare under utgiftsområde 20 Miljö- och naturvård.

Plattformen för hållbar stadsutveckling

Regeringen gav i februari 2014 uppdrag åt Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling (S2013/03465/PBB). Plattformen ska bidra till tvärspektoriell samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskaps-spridning och erfarenhetsutbyte samt utgöra ett processtöd för de regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling. Arbetet ska möta städernas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov. Plattformen har under 2016 arrangerat fyra möten och ett konvent. Plattformens myndigheterna samarbetar med Statens centrum för arkitektur och design om ett s.k. digitalt kunskaps- och samverkansforum i form av en webbplats (hållbarstad.se). Av Boverkets årsrapport Plattform för hållbar stadsutveckling (2016:33) framgår att arbetet med plattformen för hållbar stadsutveckling har bidragit till en god samverkan och en ökad förståelse mellan myndigheter och andra aktörer och organisationer i samhället gällande frågor om hållbar stadsutveckling.

Samverkanprogrammet Smarta städer

Regeringen lanserade den 1 juni 2016 fem samverkanprogram för att kraftsamla kring våra största samhällsutmaningar. Med hjälp av innovationer, digitalisering och miljö- och klimatteknik finns det möjlighet att möta vår tids utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Arbetet med samverkansprogrammen handlar om innovationer som bidrar till en positiv

utveckling i Sverige och som kan stärka svensk konkurrenskraft och bidra till genomförandet av Agenda 2030, se vidare under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Ett av programmen fokuserar på smarta städer. Syftet är att arbeta för mer innovativa och smarta lösningar på stadens utmaningar för att öka förutsättningarna för en mer hållbar stadsutveckling. Under året har ett intensivt arbete pågått kring fem prioriterade områden: Öppna och delade data: Gröna affärsmodeller och modeller för delningsekonomi (avseende bl.a. mobilitet, energi, ytor, konsumtion): Framtidens bebyggelse i en smart stad (med relation till delningsekonomi och resurseffektivitet): Digitaliserad planprocess: Sweden Smart City Library (en data- och informationsmodell). Arbetet har bidragit till en kraftsamling inom alla samhällssektorer.

Den nationella investerings- och exportplattformen Smart City Sweden invigdes i mars 2017. Där demonstreras smarta och innovativa idéer och lösningar för en hållbar stadsutveckling, med utgångspunkt i Agenda 2030. Syftet är att visa upp verksamheter och testbäddar för smarta städer runt om i landet och öka spridningen av svenskt kunnande samt export av svensk teknik och lösningar för den smarta staden. Intresset har hittills varit stort med besök av flera utländska delegationer.

Uppdrag om strategisk användning av spetstekniker och avancerade systemlösningar för hållbar stadsutveckling

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att utlysa stöd för spetstekniker och avancerade systemlösningar för hållbar stadsutveckling under 2016–2019. Mellan 2016 och 2019 kommer årligen 17 miljoner kronor att utlysas. Stödet kallas Stadsinnovationer. Naturvårdsverket genomför uppdraget i samverkan med Boverket och Statens energimyndighet samt i dialog med Tillväxtverket, Trafikverket, Verket för innovationssystem (Vinnova), Kemikalieinspektionen och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas).

I den första utlysningen beviljade Naturvårdsverket 16 projektstöd på sammanlagt 16,2 miljoner kronor. Projekten genomförs av flera olika typer av aktörer och innehåller flera olika åtgär-

der som främjar en hållbar stadsutveckling. Se även Utgiftsområde 24 Näringsliv.

Grönstrukturer och ekosystemtjänster i hållbara städer

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en satsning på kommunikation om ekosystemtjänster (M2014/01903/Nm). Syftet är att höja medvetandegraden och förståelsen för ekosystem och för de värden som ekosystemen ger till oss människor. Arbetet görs i samarbete med ett tiotal centrala myndigheter, länsstyrelser och andra regionala aktörer. Inom ramen för uppdraget har Naturvårdsverket sammanställt en guide för värderingen av ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster bidrar till en hållbar stadsutveckling. Ett stort antal kommuner har inkluderat grönstrukturer och ekosystemtjänster i sin planering visar Boverkets rapport Naturens tjänster i staden – till nytta och glädje.

Tillgänglighet är en förutsättning för hållbara städer

Samhällen och städer behöver utformas på ett sätt så att de är tillgängliga för alla i befolkningen. När vi bygger samhället smart och hållbart ska hela befolkningens behov och förutsättningar beaktas. Tillgänglighet i den byggda miljön är en förutsättning för inkludering och delaktighet för bl.a. personer med funktionsnedsättning. Principen om universell utformning innebär att samhället utformas med medvetenhet om den variation som återfinns i befolkningen. Regeringen har den 11 maj 2017 i en proposition till riksdagen föreslagit ett nytt nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, där arbetet bl.a. ska inriktas mot principen om universell utformning och att åtgärda befintliga brister i tillgängligheten. Det sektorsövergripande arbetet med funktionshinderspolitiken beskrivs under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Hållbara städer internationellt

I oktober 2016 anordnades Habitat III, FN:s konferens om bostäder, byggande och hållbar

stadsutveckling som arrangeras vart tjugonde år. Huvudsyftet med konferensen var att de deltagande länderna gemensamt antog en ny urban dagordning, New Urban Agenda. Lantmäteriet hade regeringens uppdrag att, i samarbete med Boverket, samordna Sveriges deltagande i konferensen. New Urban Agenda är en färdriktning för hållbar stadsutveckling inom ramen för Agenda 2030. Genomförandet av New Urban Agenda kommer att ske i nära anslutning till arbetet med genomförande av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling och särskilt mål 11 om hållbara städer. EU:s urbana agenda genomförs fortsatt i ett arbete som sker genom flera olika arbetsgrupper, s.k. partnerskap, som har i uppgift att ge förslag så att målen i agendan uppfylls.

Inom OECD hanteras stadsutvecklingsfrågorna i arbetsgruppen Working Party on Urban Policy under Regional Development Policy Committee (RDCP). Inför Habitat III togs bl.a. en sammanställning av ländernas strategier gällande hållbar stadsutveckling fram.

Arbetet med hållbara städer ger möjlighet till policydialoger och erfarenheter, t.ex. i hållbarhetsperspektiv och kring genomförande av Agenda 2030. Det ger också möjligheter till stöd till svensk export av system och delsystem för hållbara städer och av tjänster i form av konsultstudier.

Forskning och utveckling i fråga om hållbara städer

Forskningsfrågor inom området hållbar stadsutveckling handlar om ett holistiskt synsätt där en integrerad fysisk planering av bostäder, bostadsområden, arbetsplatser, kommunikationer, infrastruktur och smartare användning av olika tjänster och applikationer leder till mer hållbara städer och en mer hållbar samhällsutveckling. Detta gäller en hållbar utveckling av såväl nya som befintliga områden i städer och tätorter.

För att stärka forskning för hållbart samhällsbyggande, där stadsutveckling ingår som en del, presenterade regeringen ett nytt forskningsprogram på detta område (prop. 2016/17:50). Med anledning av detta har forskningsråden Vetenskapsrådet, Formas och Forte gemensamt fått i uppdrag att inrätta nationella forskningsprogram inom sina respektive ansvarsområden.

Formas har fått i uppdrag att inrätta tioåriga nationella forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande, klimatforskning och en stödande forskningssatsning för social bostadspolitik. Mer information finns bl.a. i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

3.5.3 Resultat – bostadsmarknad

Delmål för området bostadsmarknad är:

- Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Resultatindikatorer:

- Antal bostäder per 1 000 invånare.
- Antal färdigställda bostäder i förhållande till befolkningens utveckling.
- Antal sociala kontrakt på den sekundära bostadsmarknaden.
- Boendeutgift som andel av disponibel inkomst.

Resultatredovisningen förs utifrån ovan nämnda mål.

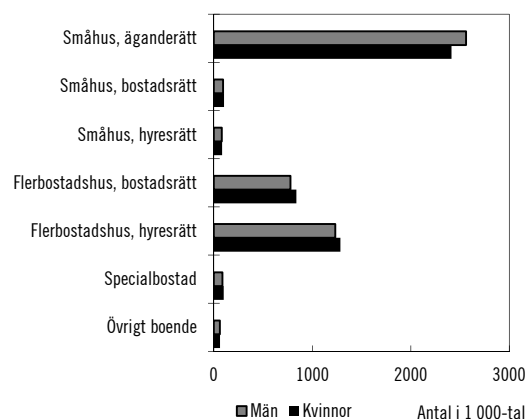
Bostadsbyggande, bostadsbestånd och befolkningsutveckling

Bostadsbyggandet fortsätter att öka

Bostadsbyggandet ökar och prognoserna indikerar att det kommer fortsätta att öka. Byggbehovet påverkas framför allt av befolkningsutvecklingen och hushållsbildningen. Under 2016 ökade Sveriges folkmängd med drygt 144 100 personer, vilket var en ökning med 39 procent i jämförelse med motsvarande befolkningsökning 2015. Befolkningsökningen består av födelseöverskott men till störst del (82 procent) av invandringsöverskott. Den stora ökningen under 2016 beror på att det kom många asylsökande till Sverige 2015 och flera av dessa beviljades uppehållstillstånd och blev folkbokförda under 2016.

Sveriges befolkning uppgick strax efter årsskiftet 2016/17 till 10 miljoner personer, fördelade på 4,5 miljoner hushåll. Över hälften av individerna i Sverige bor i småhus och något fler kvinnor än män bor i flerbostadshus.

Diagram 3.3 Antal kvinnor och män efter boendeform 2016

Källa: Statistiska centralbyrån.

Antal påbörjade bostäder ökade med 37 procent under 2016 och uppgick till ca 67 300 bostäder. Sedan 2013 har antalet påbörjade bostäder fördubblats i landet. Jämfört med 2015 ökade antalet påbörjade bostäder mest i Storstockholm och i gruppen mindre kommuner utanför storstadsområdena. Boverkets prognos är att det påbörjas ca 72 000 bostäder i år och ca 74 500 bostäder nästa år. I synnerhet förväntas byggandet av hyresrätter att öka. Kapacitetsbrister i byggsektorn kan dock få negativa konsekvenser för byggandet.

Tabell 3.6 Antal påbörjade bostäder och befolkningsökning

	2013	2014	2015	2016	2017 prognos	2018 prognos
Flerbostadshus	23 500	27 700	35 500	49 600	53 500	55 500
Småhus	6 900	8 400	10 200	14 100	14 500	15 000
Total nybyggnad	30 400	36 000	45 700	63 700	68 000	70 500
Nettotillskott genom ombyggnad	2 800	2 600	3 400	3 600	4 000	4 000
Totalt påbörjade bostäder	33 000	38 700	49 000	67 300	72 000	74 500
Befolkningsökning	89 000	102 500	103 700	144 100	123 800	102 100

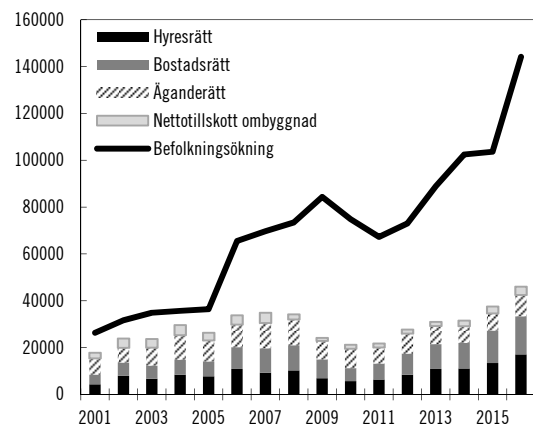
Källa: Boverket.

Under 2016 färdigställdes totalt drygt 45 800 bostäder, varav ca 3 400 var nettotillskott genom ombyggnad och övrig nyproduktion. Nyproduktionen fördelade sig på 17 100 hyresrätter, 16 200 bostadsrätter och 9 100 äganderätter. Det innebär en ökning av samtliga upplåtelseformer jämfört med 2015. Diagram 3.4 visar att det totala tillskottet av bostäder har ökat

under senare år. En fortsatt kraftig befolkningsökning medför ett fortsatt stort behov av fler bostäder.

Diagram 3.4 Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen

Antal bostäder

Källa: Statistiska centralbyrån.

Bostadsbeståndet

Knappt fyra av tio lägenheter är hyresbostäder. Något fler ägs direkt av den boende (småhus/egnahem och ett litet antal ägarlägenheter). Drygt var femte bostad ägs av bostadsrättsföreningar, varav ett okänt antal upplåts med hyresrätt. Att en bostadsrättsförening äger hyresrätter är relativt vanligt, efter att ett hyreshus har köpts av en bostadsrättsförening för ombildning till bostadsrätt.

Av småhusbeståndet är det ett litet antal som upplåts med hyres- eller bostadsrätt medan det bara finns ett fåtal ägarlägenheter i flerbostadshus. Närmare 60 procent av lägenheterna i flerbostadshus upplåts med hyresrätt medan drygt 40 procent ägs av bostadsrättsföreningar.

Tabell 3.7 Bostädernas fördelning 2016 efter upplåtelseform och hustyp

Procent

Upplåtelseform ¹	Flerbostadshus ²	Småhus
Bostadsrätt	36,1	1,9
Hyresrätt	20,8	1,8
Äganderätt	0	39,2

¹ Upplåtelseform redovisas utifrån ägaren av lägenheten. Detta innebär att lägenheter som ägs av bostadsrättsföreningar redovisas som bostadsrätter även om de hyrs ut. Vidare redovisas ägarlägenheter i flerbostadshus som äganderätt oavsett ägare och bostadsföreningar redovisas som bostadsrätt.

² I flerbostadshus ingår även specialbostäder och bostäder i övriga hus.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Boendetätheten – antalet bostäder i förhållande till befolkning

Boendetätheten mätt som antalet bostäder per tusen invånare är ett mått som är mest användbart vid långa tidsserier eller för att visa på variationer mellan olika områden eller olika delar av landet. Boendetätheten påverkas både av befolkningsförändringar och av förändringar i bostadsbeståndet. Därutöver påverkas bostadsbehovet av skillnader i och förändringar i hushållsmönster. Det finns även skillnader i boendetäthet och utrymmesstandard mellan olika bostadsområden på grund av invånarnas socioekonomiska förutsättningar.

Boendetätheten i Sverige är förhållandevis låg men har under senare år ökat långsamt. En anledning till den låga boendetätheten är att drygt 45 procent av alla individer bor ensamma eller tillsammans med en annan person. Lika många kvinnor som män bor med en annan person. Andelen ensamboende kvinnor är 1–1,5 procent högre än andelen ensamboende män samtidigt som andelen kvinnor som är ensamstående föräldrar (5,7 procent 2016) är mer än tre gånger så stor som andelen män som är ensamstående föräldrar (1,9 procent).

Årsskiftet 2016/2017 varierade boendetätheten mellan 366 i Ekerö kommun och 599 i Härjedalens kommun. Generellt tycks tendensen vara att det är färre bostäder per 1 000 invånare i storstadsregionerna.

Tabell 3.8 Antal bostäder per 1 000 invånare

Årtal	Antal bostäder
2010	479
2011	477
2012	476
2013	480
2014	479
2015	479
2016	480

Källa: Statistiska centralbyrån.

Den genomsnittliga bostadsytan per person är 42 m², men det finns stora skillnader mellan olika regioner och hushållstyper. I några kommuner i Stockholms län har de boende i genomsnitt 33 m² per person medan motsvarande yta är 53 m² per person i flera glesbygdskommuner. Skillnaden i utrymmesstandard skiljer sig även mellan olika hushållstyper. Barnfamiljer med tre eller fler barn bor i genomsnitt på 23 m² per

person medan sammanboende utan barn bor på 51 m² per person.

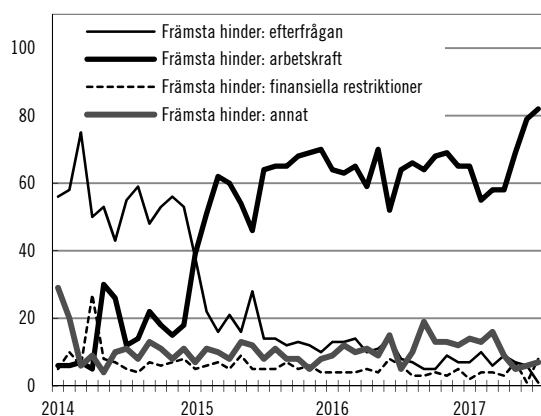
Det finns även skillnader i boendetäthet och utrymmesstandard mellan olika bostadsområden på grund av invånarnas socioekonomiska förutsättningar. Särskilt nyanlända och asylsökande har stora problem med att hitta bra bostadslösningar där inneboende eller sovplats hos släktingar eller vänner är vanligt, liksom andrahandsboende till höga hyror. Huvudsakligen handlar det om hyresbostäder med litet inslag av andra boende- eller upplåtelseformer. Trångboddhet är ett stort problem som även har långsiktiga sociala konsekvenser.

Brist på arbetskraft

Sedan 2015 bedömer byggföretagen enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer att arbetskraftsbrist är det i särklass största hindret för bostadsbyggande, se diagram 3.5. Regeringen mottog i december 2016 en rapport, Slutsatser och förslag på åtgärder för att säkerställa tillräcklig byggkapacitet inom byggsektorn (N2016/05027/PUB), från två samordnare som haft i uppdrag att se över kompetensförsörjningssituationen inom byggbranschen. Samordnarna konstaterar att det råder stor brist på arbetskraft inom många yrken med betydelse för bostadsbyggandet, inte bara inom traditionella byggyrken utan även inom den statliga och kommunala administrationen samt inom tillverkningsindustrin.

Diagram 3.5 Hinder för företags bostadsbyggande

Procent

Källa: Konjunkturinstitutet.

Det allmännyttiga beståndet minskar

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) uppgick det allmännyttiga bostadsbeståndet 2016 till sammanlagt 822 000 lägenheter. Det allmän-

nyttiga beståndet förändras genom försäljningar, inköp, nybyggnation, ombyggnation och rivningar. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät från 2017 minskade det allmännyttiga beståndet med 1 600 bostäder. Minskningen kan främst förklaras av försäljningar till privata hyresvärdar i syfte att möjliggöra nyproduktion eller effektivisera förvaltningen. Minskningen kan jämföras med 2014 och 2015 då beståndet ökade med drygt 2 400 respektive 3 600 bostäder.

Statliga kreditgarantier för bostadsbyggande

En kreditgaranti är en försäkring som ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Antalet lägenheter för vilka garantier tecknas är fortsatt lågt även om en viss ökning skett jämfört med året innan. Äldre garantier förnyas inte varför det totala antalet garantier minskar.

Tabell 3.9 Kreditgarantier för bostadsbyggande

	2014	2015	2016
Antal lägenheter för vilka preliminära bedömningar gjorts under året	2 700	3 500	6 050
Antal lägenheter för vilka garantier under byggtiden tecknats under året	1 000	900	1 400
Antal färdigställda lägenheter för vilka garantier tecknats under året	300	300	130
Antal garantier vid årets slut	800	600	560
Garanterat belopp vid årets slut, mnkr	2 092 653	1 488 924	1 985 109
Förväntad förlust	4,3 %	5,6 %	1,4 %

Källa: Boverket.

Utvecklingen på bostadsmarknaden

Underskott på bostäder i de flesta kommuner

I Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) anger 255 kommuner att de har underskott på bostäder, 34 kommuner anger att de har balans och endast en kommun anger att de har ett överskott på bostäder. Samtidigt anger Örebro, Helsingborg och Kristianstad att de har balans på bostadsmarknaden totalt sett. Det behöver dock inte betyda att det är balans i hela kommunen eller för alla grupper. Gemensamt för kommunerna är att det har påbörjats många bostäder det senaste året och att de förväntar sig att bostadsbyggandet även fortsättningsvis kommer att

hålla en hög takt. I enkäten bedömer 71 kommuner att bostadsmarknaden kommer att vara i balans om tre år totalt sett, 44 av dessa kommuner anger att de i dagsläget har underskott på bostäder.

Många har svårt att hitta en bostad

Enligt BME är situationen för grupper som är nya på bostadsmarknaden, såsom nyanlända och unga kvinnor och män, fortsatt ansträngd. Det gäller även för äldre kvinnor och män som vill flytta till en mer tillgänglig bostad.

I BME bedömer 255 kommuner, 88 procent, att de har ett underskott på bostäder för nyanlända. Det är en liten minskning jämfört med året innan då 272 kommuner, 94 procent, gjorde samma bedömning. Totalt 30 kommuner bedömer att de har balans på bostäder för nyanlända, vilket kan jämföras med 12 kommuner året innan. Den vanligaste orsaken till underskottet är att det finns en generell brist på hyreslägenheter.

Ungdomar har i flera år varit en av de grupper som har det svårast att få tag i en bostad. Drygt 250 kommuner, 87 procent, bedömer att de har ett underskott på bostäder för ungdomar. Det är en ökning med 6 kommuner jämfört med året innan då 245 kommuner, 84 procent, uppgav ett underskott. Den främsta orsaken bedöms generellt vara för få lediga bostäder eller för få små lediga bostäder.

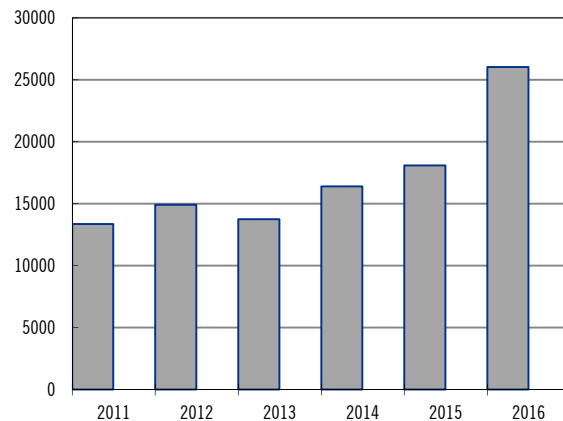
Totalt 125 kommuner bedömer att de har ett underskott på särskilda boendeformer för äldre. Det är 16 kommuner fler än förra året då 109 kommuner uppgav att de hade underskott på den här formen av bostäder. Underskottet på särskilda boendeformer för äldre är enligt enkäten mest utbrett i högskolekommuner med färre än 75 000 invånare. Tidigare har situationen ofta varit bättre i till invånarantalet små kommuner utanför storstadsområdena, men i år uppgav 44 procent av kommunerna i kommungruppen övriga kommuner med färre än 25 000 invånare att de har underskott på dessa bostäder.

Antalet kontrakt med särskilda villkor fortsätter öka

Den sekundära bostadsmarknaden, när kommunerna hyr eller äger lägenheter och hyr ut dessa till personer som av olika anledningar inte kan få en bostad på ordinarie bostadsmarknaden, fortsätter att växa. Enligt BME har antalet kontrakt med särskilda villkor ökat från drygt 18 600 under 2015 till 26 000 under 2016. Det är nära en

fördubbling jämfört med 2010 då det fanns 13 400 kontrakt med särskilda villkor. Knappt 260 kommuner arbetar med den här typen av kontrakt och finns i alla kommuntyper oavsett om det råder underskott i kommunen som helhet eller inte.

Diagram 3.6 Antal lägenheter som kommunerna hyr ut med särskilda villkor

Källa: Boverkets bostadsmarknadsenkät.

Antalet utfärdade hyresgarantier är fortsatt lågt

Kommunala hyresgarantier som berättigar till statlig ersättning har funnits sedan 2007. En hyresgaranti innebär att kommunen går i borgen för hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende, men som ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. Under 2016 uppgick det beviljade bidraget för kommunala hyresgarantier till 830 000 kronor, vilket motsvarar 166 utfärdade hyresgarantier som utfärdats av 18 kommuner. Det är en ökning jämfört med året innan då det beviljade bidraget uppgick till 555 000 kronor, motsvarande 110 utfärdade garantier i 14 kommuner.

Lägre hyreshöjningar

Enligt SCB ökade hyrorna med i genomsnitt 0,7 procent 2016 jämfört med 2015. Motsvarande ökning 2015 jämfört med 2014 var 1,3 procent. Sedan 2012 har hyreshöjningarna inte höjts i samma takt som tidigare år.

Bostadspriserna har fortsatt att öka

Fastighetsprisindex avseende småhus för permanentboende steg i genomsnitt med drygt 8 procent under 2016 och endast något mer, knappt 9 procent, i Stockholms län. Det genomsnittliga priset för en småhusfastighet i landet uppgick i juli 2017 enligt SCB till 2,9 miljoner kronor. I Storstockholm var genomsnittspriset knappt

6 miljoner kronor, i Storgöteborg 4,6 miljoner kronor och i Stormalmö 3,6 miljoner kronor.

Enligt SCB såldes drygt 103 000 bostadsrättslägenheter under 2016 exklusive överlåtelse genom arv, gåva, bodelning eller liknande; en minskning med ca 7 000 försäljningar jämfört med 2015. Det motsvarar ungefär 10 procent av bostadsrättsbeståndet. Det sammanlagda värdet av försäljningarna var nästan 227 miljarder kronor.

Medelpriset för en bostadsrätt var 2,2 miljoner kronor att jämföra med 2,0 miljoner 2015. Högst var genomsnittspriserna i Stockholms län, 3,5 miljoner kronor, och lägst i Västernorrlands län där medelpriset var ca 679 000 kr.

De tre storstadsregionerna stod för 57 procent av antalet försäljningar och 78 procent av värdet. Enbart Storstockholm stod för 37 procent av försäljningarna och ca 60 procent av den samlade överlåtelsesumman.

Bostadspriserna fortsätter att öka, även om det finns tecken på att ökningstakten börjat avta. Under tolv månadersperioden augusti 2016 till juli 2017 ökade index enligt det s.k. HOX-indexet (Nasdaq OMX Valueguard-KTH Housing Index) med i genomsnitt 9,5 procent, något mindre för bostadsrätter och något mer för villor. Utvecklingen är dock olika i olika delar av landet. I t.ex. Göteborg, Malmö, Helsingborg, Jönköping, Linköping, Norrköping och Västerås ökade priserna på såväl bostadsrätter som villor snabbare än i Stockholm.

Hushållens skuldsättning fortsätter att öka

Bostadspriserna och hushållens skulder har stigit i relativt snabb takt i Sverige sedan mitten av 1990-talet. Utlåningen till hushåll har ökat snabbt under de senaste åren och den årliga tillväxttakten uppgick till 7,2 procent i februari 2017. Det är framför allt lån med bostäder som säkerhet som driver tillväxten. Även bostadspriserna har ökat betydligt de senaste åren, i synnerhet för bostadsrätter.

Enligt Riksbanken (Ekonomiska kommentarer nr 5/2016) fortsätter hushållens skuldsättning att öka i snabbare takt än inkomsterna. Mellan juli 2010 och juli 2016 ökade den genomsnittliga skuldkvoten från 324 procent till 343 procent och medianskuldkvoten från 233 procent till 269 procent. Högst skuldkvoter förekommer bland de lägre inkomstgrupperna men skuldkvoterna ökar generellt och skillnaden i

skuldkvotnivåer minskar mellan inkomstgrupperna. Skuldsättningen är störst bland de unga hushållen. Hushållens skuldsättning har ökat mest i de kommuner som redan 2010 hade de högsta skuldnivåerna. Sedan 2015 har andelen hushåll som minskar sin låneskuld ökat samtidigt som nästan 50 procent av hushållen inte minskar sin bolåneskuld.

Finansinspektionen (FI) bedömer i sin årliga bolåneundersökning 2017 att hushållen generellt har goda marginaler i sin ekonomi för att kunna hantera såväl ränteökningar som inkomstbortfall. Detta minskar risken för att banker och andra kreditinstitut ska göra kreditförluster på hushållens bolån. Enligt FI tar nya bolånetagare mindre lån och köper billigare bostäder än om amorteringskravet inte hade införts. Amorteringskravet har påverkat äldre bostadsköpare snarare än unga. Äldre hushåll som tar nya lån köper billigare bostäder och lånar betydligt mindre medan de unga inte har ändrat sitt beteende nämnvärt. Däremot har familjer med barn och bostadsköpare i Stockholm och Göteborg tydligt påverkats av amorteringskravet. Dessa hushåll efterfrågar typiskt större och dyrare bostäder och tar därför större lån. I genomsnitt har amorteringskravet dämpat nya låntagares bolån i förhållande till deras inkomster med nästan nio procent. (FI:s analys nr 10/2017.)

Boendeutgiftens utveckling

Hushållens disponibla inkomster har växt relativt mycket för de flesta hushåll de senaste åren. Den genomsnittliga disponibla inkomsten ökade med 29 procent mellan 2006 och 2013, medan den genomsnittliga boendekostnaden endast ökade med 14 procent. Denna positiva trend gäller dock inte för alla hushåll. Sammanboende med många barn, ensamstående med barn, boende i andrahand eller i hyresrätt samt pensionärer har mindre marginaler. Könsuppdelade uppgifter om disponibel inkomst och marginaler finns inte tillgängliga. Sammantaget bedömer Boverket att ca 770 000 hushåll har svårt att klara sin baskonsumtion.

År 2015 gick ungefär 28 procent av den disponibla inkomsten för hushåll i hyresrätt till att betala för boendet. För hushåll i bostadsrätt var andelen 21 procent och för hushåll i ägt småhus 15 procent (SCB 2016). Sammanboende med många barn, ensamstående med barn, boende i andra hand eller i hyresrätt samt pensionärer har

minst marginaler och de som innehar sin bostad med äganderätt har störst marginaler.

Att boendeutgiftens andel av den disponibla inkomsten är större för hushåll i hyresrätt beror inte på att de har högre boendeutgift utan på att de i genomsnitt har lägre disponibel inkomst.

Tabell 3.10 Boendeutgift i procent av den disponibla inkomsten

Medianvärde i procent

År	2015
Hyresrätt	28,2
Bostadsrätt	20,5
Ägt småhus	14,6
Samtliga upplåtelseformer	20,8

Källa: Statistiska centralbyrån.

Hushållstypen ensamstående kvinnor över 64 år har bland de lägsta boendeutgifterna men betalar störst andel av inkomsten för sitt boende. Det gäller i alla upplåtelseformer. Störst andel betalar ensamstående kvinnor över 64 år som bor i hyresrätt. Lägst boendeutgifter har hushållstypen sammanboende utan barn som spenderar knappt 15 procent av sin disponibla inkomst på sitt boende. Kvinnor har i viss utsträckning högre boendeutgifter än män, vilket åtminstone till viss del kan förklaras av en högre andel kvinnor som är ensamstående förälder och som således kan behöva en större bostad än den som inte är förälder. För många äldre kvinnor tar boendeutgiften i anspråk en hög andel av inkomsten till följd av att de är ensamstående med låg pension.

Stöd till bostadsbyggande

Investeringsstödet för hyresbostäder

Regeringen beslutade om ett investeringsstöd till anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande i september 2016.

Stöd får lämnas till den som anordnar nya bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med befolkningstillväxt och bostadsbrist, för bostäder för studerande i eller i anslutning till kommuner där det finns universitet, högskola eller annan eftergymnasial utbildning eller folkhögskola, eller om det, i en kommun som inte har befolkningstillväxt, finns brist på en viss typ av bostäder och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Storleken på stödet är regionalt differentierat.

Stöd får också lämnas om det finns behov av att bygga hyresbostäder och bostäder för studerande på grund av omfattande förändringar i en kommuns fysiska samhällsstruktur som har sin grund i omständigheter utanför kommunens kontroll.

För att stöd ska kunna lämnas ska ett antal villkor vara uppfyllda, vilka regleras i förordningen (2016:880) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla hyresbostäder och bostäder för studerande och förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande.

Investeringsstödet kan delas in i fyra olika delar; stöd till hyresbostäder respektive bostäder för studerande enligt den tidsbegränsade förordningen (2016:880) enligt vilken stöd ges med hänvisning till reglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och där tiden för att söka stöd gick ut den sista februari, samt stöd till hyresbostäder respektive bostäder för studerande enligt den förordning (2016:881) som trädde i kraft den 1 januari 2017 och som gäller tills vidare. Enligt den sistnämnda förordningen lämnas stöd med hänvisning till reglerna i EU:s gruppundantagsförordning.

När det gäller den förstnämnda förordningen (2016:880) har närmare 156 ansökningar inkommit avseende 3 678 hyresbostäder, 798 miljoner kronor har beviljats (omfattande 3 058 lägenheter) och 75 miljoner kronor har betalats ut. För bostäder för studerande har 54 ansökningar inkommit, 259 miljoner kronor har beviljats (1 167 lägenheter) och drygt 80 miljoner kronor har betalats ut.

När det gäller stöd som lämnas i enlighet med EU:s gruppundantagsförordning har 162 ansökningar inkommit avseende 3 238 hyresbostäder och 573 miljoner kronor har beviljats (59 ansökningar med 2 195 lägenheter), men inga medel har ännu betalats ut. För bostäder för studerande har 14 ansökningar inkommit och 6 ärenden avseende 87 lägenheter har beviljats stöd med 16,7 miljoner kronor, per den 1 augusti 2017.

Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

År 2016 tog 111 kommuner del av det stöd till kommunerna för ökat bostadsbyggande, den s.k. byggbonusen, som regeringen beslutade om i maj 2016. För ändamålet utbetalades 1,85 miljarder kronor. Som villkor för att få ta del av byggbonusen måste kommunen under denna eller föregående mandatperiod ha antagit riktlinjer för

bostadsförsörjningen samt ha antagit eller aktualitetsförklarat en översiktplan. Förutom att byggbonusen kan bidra till att ytterligare bostäder kommer till stånd har villkoren för stödet bidragit till att fler riktlinjer för bostadsförsörjningen har tagits fram.

Investeringsstöd till bostäder för äldre

Regeringen beslutade i juli 2016 om en förordning för ett nytt investeringsstöd. Stödet syftar till att öka antalet bostäder för äldre och därigenom förbättra tillgängligheten samt öka möjligheterna till gemenskap och trygghet för äldre personer. Läs mer om investeringsstödet under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Riktlinjer för bostadsförsörjning

Enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, kallad bostadsförsörjningslagen, ska riktlinjer för bostadsförsörjning antas av kommunfullmäktige varje mandatperiod. I dag har drygt 60 procent av kommunerna antagit dessa vilket är en ökning jämfört med tidigare år. En anledning till att fler kommuner tar fram riktlinjer i dag är att det är ett av kraven för att kunna ta del av stödet till kommuner för ökat bostadsbyggande, den s.k. byggbonusen.

Kommunala allmännyttiga bostadsaktiebolag

I lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag finns bestämmelser om begränsningar av värdeöverföringar. För räkenskapsåret 2015 har sammanlagt 261 allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag lämnat uppgifter om värdeöverföringar. Av dessa bolag har:

- 60 procent inte lämnat någon värdeöverföring alls till ägaren, en andel som har varit ganska konstant sedan dagens lagbestämmelser infördes 2011.
- 35 procent lämnat värdeöverföring med tillåtet belopp.
- 5 procent lämnat värdeöverföring utöver tillåtet belopp, vilket omfattar tolv bolag som överfört 12,4 miljoner kronor över tillåtet belopp.

- 27 bostadsbolag har använt möjligheten i lagen att göra undantag från högsta tillåtna värdeöverföring om sammanlagt 541 miljoner kronor, medel som främst har använts till åtgärder inom kommunens bostadsförsörjningsansvar.

De totala värdeöverföringarna 2015 var 633 miljoner kronor, varav 541 miljoner kronor avser undantagen. Det är betydligt lägre än åren 2011–2013 då den totala summan uppgått till mellan 1,2 och 3,6 miljarder kronor. Denna minskning beror främst på att de tre bostadsbolagen i Stockholms kommun inte fört över medel enligt undantagen.

3.5.4 Resultat – byggande

Delmål för området byggande är:

- Långsiktigt hållbara byggnadsverk.
- Effektiva regelverk och andra styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.
- En väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.

Resultatindikatorer:

- Genomsnittlig energiprestanda, ackumulerat.
- Utsläpp av växthusgaser från uppvärmning av bostäder och lokaler.
- Boverkets miljöindikatorer för bygg- och fastighetssektorn.
- Räntabilitet i byggföretag.

Resultatredovisningen förs utifrån ovan nämnda mål. Resultatredovisningen beträffande miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Boverket avser att fortsätta utveckla indikatorerna i syfte att närmare följa upp bygg- och fastighetssektorns klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv och konkurrensen i bygg- och fastighetssektorn.

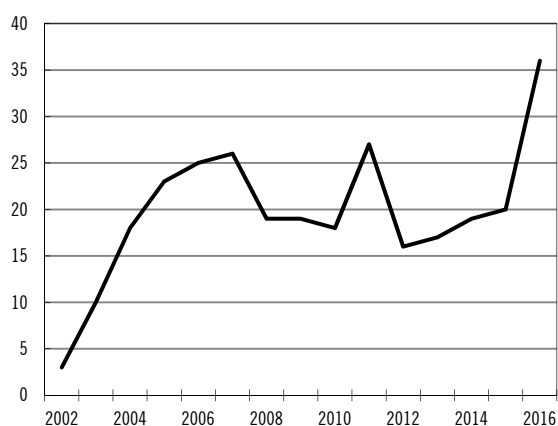
Utvecklingen inom bygg- och fastighetssektorn

Avkastningen i byggsektorn fortsätter att öka

Byggföretagens lönsamhet kan mätas i form av avkastning på eget kapital, s.k. räntabilitet. Det tycks finnas ett samband mellan företagens ökade lönsamhet och ett ökat bostadsbyggande, men hög lönsamhet kan också vara en indikation på bristande konkurrens. Sedan 2002 har bostadsbyggandet och räntabiliteten hos de stora byggföretagen ökat kraftigt.

Diagram 3.7 Räntabilitet på eget kapital i byggsektorn

Procent

Källa: Boverket.

Byggnaders energianvändning

Energianvändningen för uppvärmning och varmvatten i byggnader fortsätter att minska. Alla byggnader som säljs eller hyrs ut ska ha en energideklaration, som visar byggnadens energiprestanda. En sådan ska också finnas för större byggnader som ofta besöks av allmänheten.

En jämförelse mellan registrerade energideklarationer olika år visar på en stadigt minskande energianvändning per kvadratmeter uppvärmd area, för dessa byggnadskategorier. Tabell 3.11 nedan visar genomsnittlig energiprestanda för de deklarerationer som registrerats mellan 2010 och 2016.

Tabell 3.11 Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår

kWh/m²

Byggnadskategori	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
En- och tvåbostadshus	119	116	115	113	112	110	109
Flerbostadshus	147	146	146	145	144	143	142
Lokalbyggnader	159	157	156	153	151	150	150

Källa: Boverkets energideklarationsregister.

Nedgången i genomsnittlig energiprestanda i beståndet är en effekt av att nya byggnader med bättre energiprestanda kommer till och att äldre byggnader renoveras. Kraven på byggnaders energiprestanda i byggreglerna skärptes 2006, 2009, 2012 och 2015.

Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus

Förordningen (2016:837) om stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden trädde i kraft i oktober 2016.

Enligt förordningen kan ägare till flerbostadshus med hyresrätter i områden med socioekonomiska utmaningar söka stöd för renovering och energieffektivisering, på villkor att stödbeloppet används för att lämna rabatt på hyran för de renoverade lägenheterna, under en period på sju år. Därutöver lämnas ett särskilt stöd för energieffektivisering om byggnadens energiprestanda förbättras till följd av åtgärderna. Stödet kan bidra till genomförandet av regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation 2017–2025.

De första ansökningarna beviljades i januari 2017. Till och med den 31 juli 2017 hade 67 ansökningar kommit in och drygt 60 miljoner kronor beviljats i stöd. Under våren 2017 kunde regeringen konstatera att anslagna medel för renovering och energieffektivisering med all sannolikhet inte skulle tas i bruk i sin helhet under året. Däremot har stödet till upprustning av utemiljöer i socioekonomiskt utsatta områden varit översökt, i meningen att många ansökningar som kom in under 2016 uppfyllde angivna villkor men fick avslag vid en prioritering av tillgängliga medel.

Mot denna bakgrund beslutade regeringen att omfördela inom anslaget så att medel som inte efterfrågas för renovering under 2017 i stället kan användas för upprustning av utemiljöer i områden med socioekonomiska utmaningar. Beslutet gällde enbart fördelningen mellan anslagsposterna 2017.

Byggnaders klimatpåverkan

Utsläppen av växthusgaser från uppvärmning av bostäder och lokaler minskar

Utsläppen från uppvärmning av bostäder och lokaler fortsätter att minska. Jämfört med 1990 är utsläppen för uppvärmning av bostäder nästan 90 procent lägre och för uppvärmning av lokaler nästan 85 procent lägre. Den fortsatta minskningen beror på åtgärder för ökad energieffektivitet i byggnadsbeståndet och minskad användning av fossila bränslen i energisystemet. Totalt står i dag uppvärmning av bostäder och lokaler för cirka två procent av de totala utsläppen av växthusgaser.

Tabell 3.12 Utsläpp av växthusgaser från uppvärmning av bostäder och lokaler

Tusen ton koldioxidekvivalenter

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bostäder	1070	814	771	742	644	647
Lokaler	715	653	522	420	456	403

Källa: Naturvårdsverket.

Utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn har minskat

Sedan 2016 publicerar Boverket miljöindikatorer för att följa bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan på nationell nivå ur ett livscykelperspektiv. I statistiken ingår därför utsläpp från samtliga skeden och aktiviteter under året för produktion och byggande, drift av befintliga byggnader, rivning, återvinning samt transporter. Det bör noteras att indikatorerna är beroende av byggnadstakt och temperatur.

På sikt har bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv minskat från ca 21 miljoner ton koldioxidekvivalenter under 1993 till ca 11 miljoner ton under 2014, vilket motsvarar ca 19 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Minskningen beror främst på betydande minskningar av utsläpp från uppvärmningen av byggnader, medan utsläpp under byggfasen (materialutvinning, transporter m.m.) knappt minskat. I takt med att nya byggnader blir alltmer energieffektiva och utsläpp från uppvärmning minskar så utgör produktionsfasen en större andel av byggnadens totala utsläpp under dess livscykel. Regeringen har tillsatt en utredning om genomgripande översyn av Boverkets byggregler m.m. som bl.a. ska utreda behovet av förändringar i styrmedel för att minska klimat- och miljöpåverkan under byggprocessen.

Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att genomföra upphandling för att upprätta och driva informationscentrum för hållbart byggande. Fokus ska vara dels på energieffektiviserande renovering, dels på energieffektivt byggande, med användning av hållbara material och låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

Syftet med att inrätta ett centrum för hållbart byggande är att främja en ökad energieffektivisering vid renovering liksom energieffektivt byggande med användning av hållbara material och låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

Utsläpp av kväveoxider och partiklar från bygg- och fastighetssektorn minskar

Höga halter av kvävedioxid och partiklar i utomhusluft kan ge negativa effekter på människors hälsa. Nedfall av kväveoxider påverkar även miljön genom försurning och övergödning av mark, skog och vatten. Sedan 2010 har inhemska utsläpp av kväveoxider och partiklar från haft en något minskande trend. 2014 svarade bygg- och fastighetssektorn för 25 procent av Sveriges totala utsläpp av partiklar och 11 procent av de totala utsläppen av kväveoxider, ur ett livscykelperspektiv.

Tabell 3.13 Inhemska utsläpp av partiklar och kväveoxider från bygg- och fastighetssektorn

Ton

	2010	2011	2012	2013	2014
Partiklar	14 100	13 700	13 600	13 700	12 900
Kväveoxider	33 100	30 900	30 500	29 500	28 800

Källa: Boverkets miljöindikatorer.

Nordisk samverkan inom bygg- och bostadsområdet

Regeringen har under hösten 2016 och våren 2017 fört samtal med Danmark, Finland, Island och Norge om gemensamma bygg- och bostadsfrågor samt möjligheter för ökat nordiskt samarbete. Diskussionerna har påvisat de gemensamma utmaningar som Norden står inför, såsom ett stort bostadsbehov trots att bostadsbyggandet ökar, höga byggkostnader, ökad arbetskraftsbrist inom byggsektorn och att säkerställa ett långsiktigt hållbart byggande. Det finns nationella skillnader och hinder som begränsar gränsöverskridande verksamhet och samarbeten mellan de nordiska marknaderna.

Arkitektur och gestaltning

Kunskapen om hur kommuner i dag arbetar med arkitektur- och gestaltungsfrågor inom plan- och bygglagen är överlag låg och det saknas statistik på området. I Boverkets plan- och byggenkät kan utläsas att kommuner med större invånarantal, har högre tillväxt eller betydande turism arbetar mer aktivt med kravet i 2 kap 3 § plan- och bygglagen om att planläggning ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning än mindre kommuner. Enlig 12 kap 7 § plan- och bygglagen ska byggnadsnämnden ha tillgång till minst en arkitektutbildad person. Flertalet mindre kommuner svarar att det finns, men att de har begränsat med personella resurser med kompetens inom området och att vissa vid behov köper in arkitektkompetens. Få kommuner anger att de har eller håller på att ta fram övergripande dokument med utgångspunkt i arkitektur och gestaltning. De enstaka kommuner som har tagit fram en arkitekturpolicy arbetar i högre grad även med kompletterande verktyg så som exempelvis markanvisningar för genomförande av detaljplaner.

3.5.5 Resultat – lantmäteriverksamhet

Delmål för Lantmäteriverksamheten är:

- En effektiv och rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning.
- Informationsförsörjningen ska vara av god kvalitet, rikstäckande, långsiktig, stabil och säker. Användningen av Lantmäteriets geodata ska öka och komma till nytta hos fler användare och inom fler användningsområden.
- En effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Resultatindikatorer:

- Kostnader och leveranstider för fastighetsbildningsärenden samt antalet överklaganden.
- Antal användare och omfattning av användningen av geodata.

- Handläggningstid för fastighetsinskrivningsärenden och antal ärenden med elektronisk ansökan.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Lantmäteriverksamheten är central för ett effektivt fungerande samhälle och viktig för samhällsutvecklingen. I samhällsplanering och byggande, i genomförandet av bl.a. landsbygds- och skogspolitik, miljö-, energi-, transport- och försvarspolitik behövs tillförlitliga uppgifter om t.ex. ägande av mark, planbestämmelser och rättigheter samt olika geografiska förhållanden (transportinfrastruktur, bebyggelse, höjdförhållanden, vattendrag, m.m.).

Den snabba tekniska utvecklingen gör att verksamhetens betydelse för utvecklingen inom offentlig och privat sektor ökar. Tillgången till geografisk information och fastighetsinformation samt möjligheten att kombinera och använda denna information tillsammans med annan information är grundläggande för digitaliseringen av processerna inom offentlig förvaltning och näringsliv, t.ex. samhällsbyggande, fastighets- och kreditmarknad.

Fastighetsindelningen ligger till grund för allt ägande av fastigheter och för kreditmarknads-systemet i Sverige. Lantmäteriverksamheten säkerställer att detta ägande är tryggt vilket också är en förutsättning för en väl fungerande fastighetsmarknad. Genom lantmäteriförrättningar tillgodoses samhällets behov av fastigheter och rättigheter för bl.a. utbyggnad av infrastruktur, exploatering av mark för bebyggelse, rationalisering av jord- och skogsbruk och för utveckling av landsbygden.

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

I Sverige bedrivs förrättningsverksamhet av Lantmäteriet och 39 kommunala lantmäterimyndigheter. Redovisningen avser den samlade verksamheten där inget annat anges.

Volym

Efterfrågan på lantmäteriförrättningar och inneliggande ärendebalanser för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna framgår av tabell 3.14.

Tabell 3.14 Inkomna och avslutade ärenden samt ärendebalanser vid årets slut

<i>Antal ärenden</i>					
Ärenden	2012	2013	2014	2015	2016
LM inkomna	13 322	13 214	13 572	13 653	13 632
KLM inkomna	4 800	4 968	5 461	5 576	5 686
LM avslutade	15 017	14 750	14 355	13 017	13 780
KLM avslutade	4 818	5 051	5 396	5 353	5 808
LM ärendebalans	14 652	13 116	13 145	14 521	16 079
KLM ärendebalans	5 581	5 594	5 664	5 864	5 687

Källa: Lantmäteriet.

Ärendebalansen vid Lantmäteriet har ökat under 2016. En orsak kan vara det ökande bostadsbyggandet över landet samt utbyggnad av infrastrukturen. Samtidigt har Lantmäteriet haft svårt att försörja organisationen med rätt kompetens då det råder en stor brist på lantmätare. Den allt större konkurrensen om lantmätare mellan Lantmäteriet, de kommunala myndigheterna och övriga aktörer på marknaden har medfört större personalomsättning och en löneutveckling som den statliga myndigheten haft svårt att svara upp mot.

Handläggningstider

Handläggningstider för två vanliga ärendetyper, enlotsavstyckning och fastighetsreglering mellan två fastigheter, fördelat på det statliga och det kommunala lantmäteriet framgår av tabell 3.15 nedan.

Tabell 3.15 Handläggningstider för enklare förrättningsåtgärder

<i>Veckor, median</i>					
Åtgärd	2012	2013	2014	2015	2016
LM enlotsavstyckning	18	20	22	26	36
KLM enlotsavstyckning	21	20	21	22	22
LM fastighetsreglering	23	23	23	31	44
KLM fastighetsreglering	25	23	25	26	27

Källa: Lantmäteriet.

Lantmäteriet har genomfört en satsning på att handlägga ärenden i turordning och att avsluta äldre ärenden. Många av de äldre ärendena har varit komplexa och tidskrävande. Under 2016 avslutades två tredjedelar av den äldre ärendestocken, vilket har inneburit att handläggningstiderna just då ökat men även att ärendestocken har föryngrats.

Arbetet har lett till att Lantmäteriet nu har en yngre ärendestock än tidigare varför handläggningstiderna bör minska förutsatt att det finns tillgång till kompetent personal.

Kostnader

Lantmåteriförrättningar betalas av sakägarna. Ökade kostnader hos lantmåterimyndigheten resulterar därför i ökade kostnader för sakägarna. Sakägarnas och Lantmåteriets kostnader för vissa enklare förrättningar framgår av tabell 3.16 nedan.

Tabell 3.16 Kostnader för enklare förrättningsåtgärder

<i>Kronor</i>					
	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Kostnad enlotsavstyckning</i>					
LM	23 064	26 170	27 835	29 588	31 587
Sakägare	23 178	25 084	28 577	28 209	30 156
<i>Kostnad fastighetsreglering</i>					
LM	22 609	21 742	25 152	26 161	27 856
Sakägare	22 768	23 079	24 472	27 356	27 600

Källa: Lantmäteriet.

Sakägarnas kostnader har ökat bl.a. beroende på en hög personalomsättning. Full kostnadstäckning har inte uppnåtts. Detta beror bl.a. på den ovan nämnda ökningen av antalet äldre ärenden som avslutats där det inte är möjligt att fakturera för faktisk tid som är nedlagd. Att det inte varit möjligt kan bl.a. bero på att förutsättningarna i ärendet har förändrats och att mindre erfarna lantmätare under upplärning har handlagt ärendet.

Överklaganden

Andelen överklagade och återförvisade ärenden är i viss mån ett mått på kvaliteten i förrättningarna, men också på hur ärendenas komplexitet förändras. Redovisningen av överklagade och återförvisade ärenden i tabell 3.17 ska relateras till att det årligen avslutas ca 20 000 ärenden. Den låga andelen överklagade (ca 2,5 procent) respektive återförvisade (0,3 procent) ärenden visar på att kvaliteten är hög i avgörandena. Antalet överklagade fakturor ligger de tre senaste åren på en hög nivå. Den orsak som anges för överklaganden är att priset upplevs som högt.

Tabell 3.17 Överklagade och återförvisade ärenden

Antal ärenden

Ärende	2012	2013	2014	2015	2016
Överklagade	453	466	556	539	541
Återförvisade	86	65	60	64	50
Överklagade fakturor	243	238	429	562	484

Källa: Lantmäteriet.

Antalet överklagade ärenden är ungefär densamma som tidigare år, medan antalet återförvisade ärenden minskat något. Antalet överklagade fakturor är också jämförbart med tidigare.

Informationsförsörjning

Användningen av Lantmäteriets grundläggande information har ökat

Lantmäteriets informationsförsörjningsverksamhet finansieras i dag till 57 procent av avgifter. Lantmäteriet förser allmänheten, den offentliga sektorn och näringslivet med information om Sveriges geografi och fastigheter, s.k. geodata. De flesta personer använder geodata dagligen, både privat och i yrkeslivet och geodata utgör ofta basen i appar, e-tjänster och handläggningsstöd. Denna data bidrar till så vitt skilda saker som adressökning och navigering i smarta telefoner, samhällsplanering samt beskrivningar av effekterna av globala klimat- och miljöförändringar.

Geodata som t.ex. kartor, flygbilder och höjddata är ofta nödvändiga för att kunna beskriva, förstå och kommunicera annan information. De flesta informationsmängder blir mer användbara och intressanta om de knyts till ett geografiskt läge. Med geodata, nuvarande och historiska, blir redovisningen av tillstånd och skeenden tydligare. Bra geodata är därför en förutsättning för effektiv samhällsplanering, ett rättssäkert samhälle och en enklare vardag för medborgaren. Geodata av hög kvalitet är en förutsättning för utveckling av samhällsbyggnadsprocessen, transportnätet och för att förebygga kriser och katastrofer eller rädda liv och egendom när olyckan redan varit framme.

Användningen av Lantmäteriets grundläggande information fortsätter att öka kraftigt. I förhållande till 2015 har antalet leveranser under 2016 (manuella, tjänster och uttag) ökat med 49 procent. Användningen av visningstjänster har

under 2016 ökat med 52 procent jämfört med 2015.

Den mest populära visningstjänsten är den topografiska webbkartan som står för ca 80 procent av användningen. Andra visningstjänster som ökat i användning jämfört med föregående år är ortofoto och höjdmodell.

Lantmäteriets mest omfattande positioneringstjänst, både ekonomiskt och användningsmässigt, är nätverks-RTK. Med tjänsten kan en användare av ett instrument för positionering med hjälp av satellitinformation i realtid bestämma läget för en punkt på centimeternivå.

Lantmäteriets kartjänst för medborgare, Kartsök ortnamn, hade 800 000 besökare under 2016. E-tjänsten Min fastighet, där privatpersoner finner detaljerade uppgifter om sin egen fastighet exempelvis areal, in-teckningar och fastighetsrättsliga åtgärder, hade över 300 000 besökare.

Öppna data

Lantmäteriet har gjort vissa av myndighetens enklare kartprodukter fritt tillgängliga. I juli 2015 släpptes översiktskartan och en enklare höjdmodell och i januari 2016 öppnade Lantmäteriet upp kartdata ner till skala på 1:50 000. Därutöver har en positioneringstjänst med meternoggrannhet gjorts tillgänglig som öppna data.

När Lantmäteriet har släppt dessa öppna data så har effekten blivit en kraftig ökning i användningen. Den har fortsatt att öka kraftigt under året och antalet användare har fram till december 2016 nästan fördubblats sedan enkättilfället i juni samma år. Privatpersoner är fortsatt den största kategorin användare.

Tillsammans med Verket för innovationssystem (Vinnova) och Geoforum Sverige har Lantmäteriet initierat en forskningsstudie om de samhällsekonomiska effekterna av öppna geodata. Studien visar att en reform som ger öppna geodata från offentlig sektor är samhällsekonomiskt lönsam. Nya tillämpningar och en lång rad effektiviseringar skulle möjliggöras inom t.ex. upphandlingsområdet, samhällsbyggnadsprocessen, transportområdet och inom miljöskydd.

Den geodetiska infrastrukturen vidareutvecklas

Lantmäteriet är ansvarigt för den nationella geodetiska infrastrukturen som består av de nationella och över tiden hållbara referenssystemen i plan, höjd och tyngdkraft samt det nationella nätet av permanenta referensstationer för positionering, Swepos. Övergången till de nationella

referenssystemen Sweref 99 i plan och RH 2000 i höjd pågår. Lantmäteriet har haft ett särskilt uppdrag att stödja myndigheter och kommuner vid övergången. Vid 2016 års utgång hade 283 kommuner gått över till Sweref 99 och 224 kommuner hade bytt till RH 2000. Samtidigt hade 85 procent av de statliga myndigheter och bolag som berörs gått över till Sweref 99 och RH 2000. Stationsnätet i Swepos har förtätats ytterligare och bestod i december 2016 av 376 stationer. Antalet kunder som abonnerar på positioneringstjänster ökar ständigt och uppgick vid utgången av 2016 till 3 140 stycken.

Arbetet med framtagandet av en nationell höjdmmodell fortgår och arbetet med geografiska data i 3D har påbörjats

Under 2016 har uppbyggnaden av den nya nationella höjdmmodellen fortsatt. Modellen togs fram som ett stöd för anpassningen till ett förändrat klimat t.ex. genom att samhällsplaneraren ser vilka vägar vattnet tar om det blir översvämning, men har också visat sig ha många andra användningsområden. I slutet av 2016 hade Lantmäteriet skannat 98 procent av Sveriges yta (460 000 km²). De områden som återstår (10 100 km²) är utspridda över fjällen. Väder- och snöförhållandena har gjort att skanningen inte slutförts under året enligt plan.

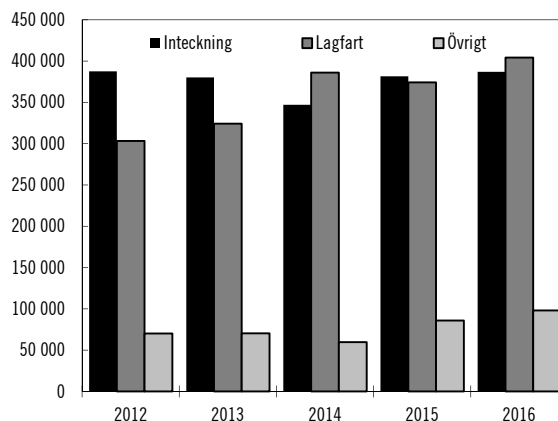
Inskrivningsverksamhet

Volym

Lantmäteriets fastighetsinskrivning bedrivs på sju orter i landet. Antalet inskrivningsärenden ökade under 2016, bl.a. till följd av det låga ränteläget. Fördelningen av olika ärendetyper framgår av diagram 3.8.

Diagram 3.8 Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten

Antal ärenden

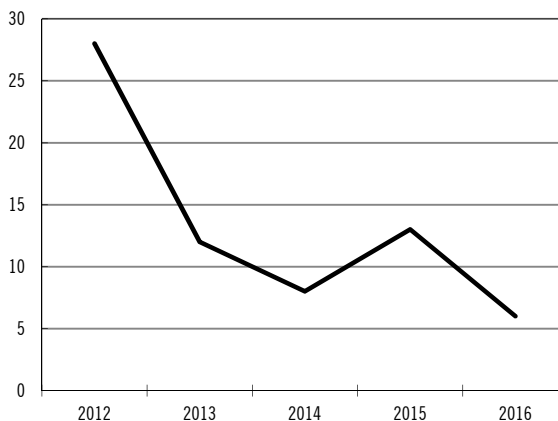
Källa: Lantmäteriet.

Handläggningstiderna ligger på en rimlig nivå

Handläggningstiderna har under 2016 minskat och den genomsnittliga handläggningstiden för helåret uppgick till 6 dagar. Anledningen till den minskade handläggningstiden är införandet av ett nytt handlägningsstöd och nya arbetsprocesser. De genomsnittliga handläggningstiderna framgår av diagram 3.9.

Diagram 3.9 Genomsnittligt antal köddagar

Antal dagar

Källa: Lantmäteriet.

Under året har arbetssättet med en gemensam nationell kö utvecklats för att underlätta produktionsutjämnning mellan kontoren.

Elektroniska ansökningar

Antalet ansökningar om inskrivning som ges in elektroniskt har ökat kraftigt och utnyttjas nu i 26 procent av alla inskrivningsärenden. Vid utgången av 2016 hade 91 kunder anslutit sig till tjänsten.

3.5.6 Forskningsfrågor

Uppdraget för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) är att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggnad. Formas har också till uppgift att nyttiggöra forskningsresultat och främja en hållbar utveckling i samhället. Forskning inom planering, byggande, bostäder och hållbar stadsutveckling finansieras framför allt av Formas men även av Verket för innovationssystem (Vinnova).

I propositionen Kunskap för samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) presenterar regeringen sin syn på forskningspolitikens inriktning i ett tioårigt perspektiv, med särskilt fokus på satsningar 2017–2020. I propositionen aviserar regeringen bl.a. ett tioårigt nationellt forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande samt forskning för en social bostadspolitik. Formas forskningsanslag kommer 2018 att ökas till följd av dessa satsningar. I propositionen fanns även en satsning relaterad till regeringens fem samverkansprogram. Programmen Nästa generations resor och transporter samt Smarta städer har koppling till samhällsplanering, bostadsmarknad och byggande.

Statens geotekniska institut (SGI) bedriver behovsmotiverad forskning och utveckling inom områdena grundläggning och förstärkning, naturolyckor och klimatanpassning, material-egenskaper, förorenade områden och efterbehandling. Forskningen ska ge tydligt och stort mervärde med avseende på SGI:s uppdrag. De geotekniska riskerna ska minska, plan- och byggprocessen effektiviseras, belastningen på miljö och naturresurser minska och förorenade områden bli efterbehandlade. Forskningen sker i samarbete med ett stort antal aktörer på såväl nationell som internationell nivå.

3.5.7 Analys och slutsatser

Samhällsplanering

Effektiva plan-, bygg- och genomförandeprocess
Kommunernas möjligheter att skapa förutsättningar för fler bostäder behöver öka ytterligare. Trots den påtagliga ökningen av byggtakten medför den omfattande bristen på bostäder att

det fortfarande finns ett stort behov av ny bebyggelse och utveckling av det befintliga bostadsbeståndet i stora delar av landet. Ny bebyggelse föregås vanligtvis av upprättande av detaljplan. Många gånger kan det ta lång tid att upprätta en sådan, inte minst när det finns många motstridiga intressen. Samtidigt finns det många exempel på att planläggning kan gå relativt snabbt.

Hur lång tid planprocessen tar i anspråk beror bl.a. på komplexiteten i planeringsuppgiften och kommunens möjligheter att hantera förutsättningarna. Långa ledtider för planläggning m.m. påverkar förutsättningarna för en effektiv konkurrens inom byggsektorn då utdragna processer ofta medför stora kostnader för byggherren. Kortare ledtider i planprocessen kan ge möjlighet för fler mindre och medelstora byggherrar att ta initiativ till planläggning, och kan därmed bidra till ökad konkurrens inom byggsektorn. Mot denna bakgrund behöver kommunernas förutsättningar att upprätta detaljplaner för nya byggprojekt förbättras. I den kraftiga utbyggnaden av bostadsbeståndet som nu pågår är det viktigt att samhällsplaneringen tas tillvara som ett viktigt verktyg för att nå de globala målen för hållbar utveckling och de nationella miljömålen samt för att främja byggandet av goda, inkluderande och hållbara livsmiljöer. Det är också angeläget att regeringens målsättning att beakta brottsförebyggande aspekter i fysisk planering liksom vid ny- och eller ombyggnation av bostäder och offentlig miljö beaktas.

Staten behöver göra mer för att förbättra förutsättningarna för byggandet

Även om det är en kommunal uppgift att planlägga användningen av mark och vatten har staten ofta ett inflytande över olika frågor som har betydelse för möjligheterna att bygga på en viss plats. Det handlar bl.a. om det regelverk som anger ramarna för planeringen samt olika nationella mål, planer och program som den kommunala planeringen ska förhålla sig till. Staten kan på olika sätt påverka förutsättningarna för att etablera ny bebyggelse och samtidigt säkerställa att det som byggs blir långsiktigt hållbart och på sikt bidrar till minskad segregation. Det kan bl.a. ske genom att staten genom berörda myndigheter utvecklar vägledning för hur regelverket bör tillämpas och att staten tydligare prioriterar mellan olika statliga intressen, utifrån en helhetsyn på markanvändningen.

Mer byggbar mark

Behovet av nya bostäder i Sverige är stort. Samtidigt finns det i landets kommuner ett betydande antal byggrätter för bostadsändamål som har skapats genom detaljplanläggning och som inte har utnyttjats eller som utnyttjas först efter ett flertal år. Det innebär att det finns en stor reserv av byggrätter för ett ökat bostadsbyggande.

Kommunerna kan påverka planeringens omfattning och innehåll och därigenom också i vissa avseenden påverka det tidsmässiga genomförandet av detaljplanerna. Ett snabbt genomförande av detaljplaner bidrar till ett ökat bostadsbyggande och därmed till en förbättrad situation på bostadsmarknaden. Regeringen har därför fattat beslut om att närmare utreda vilka möjligheter kommunerna har att påverka planeringens tidsmässiga genomförande och hur dessa möjligheter tillämpas i praktiken (dir. 2017:74).

Stöd till utemiljöer

En hållbar stad är också en stad som erbjuder trygga och i allmänhet goda livsmiljöer. Stöd till utemiljöer i socioekonomiskt utsatta bostadsområden har varit mycket efterfrågat och fyller en viktig funktion för att skapa mer attraktiva, funktionella, jämställda, hållbara och trygga utemiljöer. Åtgärder för att göra utemiljön mer attraktiv kan även bidra till att utemiljön och bostadsområdet anpassas till ett förändrat klimat.

Ytterligare stöd till utemiljöer i utsatta områden, i form av integrerad konst och arkitektur, har lämnats under året genom satsningen Äga Rum, se vidare under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Buller vid planering och byggande

De förändringar av regelverket för buller som redan genomförts har inneburit förbättrade förutsättningar för bostadsbyggande i bullerutsatta lägen. Mot bakgrund av frågans betydelse och komplexitet bedömer regeringen att det finns anledning se över om tillämpningen kan underlättas ytterligare. Boverket har därför fått i uppdrag att se över tillämpningen av plan- och bygglagen avseende buller och ska vid behov lämna författningsförslag (N2017/01416/SUBT). Ett annat uppdrag med betydelse för tillämpningen av buller är uppdraget till Boverket att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen, PBL Kom-

petens, som inbegriper både utbildning och fördjupad vägledning (N2016/07801/PBB).

Större samlade exploateringar

Flera av de möjliga exploateringar som identifierats inom uppdraget Större samlad exploatering behöver någon form av infrastruktur för att komma till stånd. Samtal har därvid också förts med bl.a. Trafikverket.

Samtidigt har det visat sig att många planeringsprocesser är så komplexa att det inte i första hand är brist på infrastruktur eller finansiella medel som är problemet, utan snarare att det finns konflikter mellan olika intressenter. Samordnaren har därför föreslagit att en samordningsfunktion för sådana komplexa planeringssituationer ska inrättas och fortgå under några år. Denna funktion föreslås ha i uppgift att erbjuda en arena för dialog om områden med komplexa planeringsförutsättningar, erbjuda process- och kunskapsstöd i syfte att underlätta för parter att mötas i en möjlig lösning samt verka för att påskynda samordningen av statliga intressen där det finns målkonflikter.

Hållbara städer och hållbar stadsutveckling

Hållbara, levande och jämställt utformade städer är en framtidsfråga. Städer behöver vara attraktiva och trygga. Städer behöver planeras för människorna utifrån olika behov och förutsättningar och för bl.a. gång-, cykel och kollektivtrafik. Det ökade bostadsbyggandet innebär möjligheter men också utmaningar till en hållbar stadsutveckling ur alla tre dimensioner: miljömässigt, ekonomiskt och socialt. Många lösningar finns lokalt och hos kommunerna. Principen om universell utformning är central för att kunna utveckla våra städer hållbart utifrån den variation av människor som bor och lever i städer med olika behov och förutsättningar.

Jämställdhet i städerna och i stadsutvecklingen är en framtidsfråga. Jämställdhet innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att påverka utvecklingen och vara med i beslutsprocesser för att vi ska lyckas med att utveckla våra städer hållbart. Jämställdhet är alltså en central aspekt av hållbar stadsutveckling och är viktigt bl.a. när bostäder, tjänster och transportlösningar planeras. I uppföljningen av miljö kvalitetsmålen, bl.a. målet om en God bebyggd miljö gör regeringen bedöm-

ningen att ytterligare insatser krävs för att nå en god bebyggd miljö. Högkonjunktur, en kraftigt ökad befolkning och ett ökat bostadsbyggande har lett till större påfrestning på kulturvärden och på miljön i städerna. Samtidigt görs flera positiva insatser för att nå målet. Infrastrukturens utformning påverkar även användningen av marken i städerna och begränsar användningen genom att trafiken bl.a. kan skapa buller och luftföroreningar.

I städerna finns en stor konkurrens om mark samtidigt som fler funktioner behöver lösas på mindre yta. Grönstrukturer och ekosystemtjänster behöver stärkas i den kommunala planeringen. Hållbara transporter i städerna är avgörande för en bättre tillgänglighet och en mer hälsosam miljö t.ex. genom att minska skadliga luftföroreningar. Samtidigt kan användningen av marken i städerna utnyttjas mer effektivt till parker, bostäder och andra byggnader i stället för parkeringsplatser. Möjligheterna att nå flera av miljö kvalitetsmålen bl.a. God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft samt de transportpolitiska målen ökar på så sätt också. Därför behöver gång-, cykel- och kollektivtrafik främjas i städer. I städerna finns både förutsättningar och befolkningsunderlag för hållbara transportlösningar. Bilen kommer fortsatt vara viktig för mer glesbefolkade områden.

I städerna använder kvinnor generellt i större utsträckning kollektivtrafiken och ett välutvecklat kollektivtrafiksystem är också en bra investering för jämställdheten. Busslinjer och cykelvägar till handel, skolor och arbetsplatser är således viktiga ur ett jämställdhetsperspektiv. Kvinnor upplever i större utsträckning än män otrygghet på offentliga platser, parker och gång- och cykelvägar och liknande platser. Utformningen av dessa platser har en stor betydelse för tryggheten och är därmed viktig ur ett jämställdhetsperspektiv.

Gång och cykling ger även förutsättningar för regelbunden fysisk aktivitet som tillsammans med den förbättrade miljön även främjar folkhälsan.

Det finns ett långsiktigt behov av forskning inom området hållbart samhällsbyggande där hållbara städer och hållbar stadsutveckling är en del. Det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande 2017–2026 kommer att vara en viktig del i att fylla detta behov.

Samverkansprogrammet smarta städer

Med dagens teknik finns stora möjligheter att effektivisera och utveckla innovativa lösningar som kan bidra till en utveckling i städerna som är både ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar. Mycket fokus läggs därför på hur digitaliseringen kan bidra till att utveckla effektiva och innovativa lösningar för t.ex. transporter, avfallshandling, energisystem och metoder för medborgardialog och inkludering. Genom samverkansprogrammet smarta städer har detta arbete intensifierats och diskussioner har förts om behov av insatser både för att förenkla och förbättra möjligheterna i kommunerna att använda digitalisering och innovationer i sitt stadsutvecklingsarbete. Samverkansprogrammet är också viktigt för att på internationell nivå visa upp Sveriges på många sätt förtjänstfulla arbete samt att bidra till måluppfyllelsen av Agenda 2030 och genomförandet av regeringens strategi För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi (N2017/03643/D), se vidare under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Bostadsmarknad

Bostadsbyggandet ännu inte i nivå med bostadsbehoven

Trots att bostadsbyggandet är det högsta sedan början av 1990-talet når det inte upp till de 80 000 bostäder som enligt Boverkets senaste byggprognos årligen skulle behöva färdigställas fram till 2020. För att kommunerna i framtiden bättre ska kunna tillgodose bostadsbehovet har regeringen tillsatt en utredning som ser över hur det nationella bostadsbyggnadsbehovet ska kunna tas om hand i de svenska kommunerna. Vidare har regeringen, i syfte att skapa bättre förutsättningar för att nya hyreslägenheter byggs i de delar av landet där det råder bostadsbrist, gett en särskild utredare i uppdrag att se över modellen för hyressättning vid nyproduktion av hyreslägenheter. Uppdraget redovisades i juli 2017.

Brist på arbetskraft riskerar hämma bostadsbyggandet

Bristen på arbetskraft är för närvarande det största hindret för bostadsbyggande. I rapporten Slutsatser och förslag på åtgärder för att säkerställa tillräcklig byggkapacitet inom byggsektorn

(N2016/05027/PUB) konstateras att det är stora svårigheter att rekrytera till nästan alla yrken inom hela byggsektorn. Ett särskilt problem i denna sektor är att andelen kvinnor inom många yrkesgrupper är mycket låg.

Bristen på arbetskraft påverkar inte bara själva byggandet utan även kapaciteten inom den kommunala och statliga administrationen med betydelse för byggandet, t.ex. vad gäller kommunernas plankapacitet. För att komma till rätta med bristen på arbetskraft inom byggbranschen och inom andra sektorer med arbetskraftsbrist har regeringen vidtagit ett stort antal åtgärder som kan leda till att fler personer blir anställningsbara. Exempelvis byggs Kuns kapslyftet successivt ut till 93 000 platser fram t.o.m. 2021. Ett annat exempel är regeringens nyligen beslutade proposition En försöksverksamhet med branschskolor (prop. 2016/17:161). Syftet är bl.a. att stärka tillgången till yrkesutbildning inom små yrkesområden. För mer information om regeringens arbetsmarknads- och utbildningspolitik, se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv samt utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

För att komma till rätta med arbetskraftsbristen är det också viktigt att överväga åtgärder som kan öka effektiviteten i bostadsbyggandet så att färre människor kan producera mer. Regeringen genomför för närvarande ett antal åtgärder med detta syfte. Exempelvis har regeringen uppdragit åt Boverket att, efter samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och företrädare för byggbolag och entreprenörer, lämna förslag som innebär att byggnadsverk som i allt väsentligt är likadant utformade bedöms på samma sätt vid tillämpning av vissa krav i plan- och bygglagen. På så vis kan industriellt byggande underlättas vilket i sin tur kan effektivisera byggandet.

Det är också väsentligt att fler utländska företag kommer in på den svenska marknaden och lägger anbud. Regeringen har mot den bakgrunden gett Boverket i uppdrag att bygga upp och förvalta en webbplats med information om den svenska bostads-, bygg- och byggarbetsmarknaden för utländska byggherrar och byggföretag. Regeringen bedömer dock att det finns anledning att överväga ytterligare åtgärder med tanke på det stora behovet av bostäder och den allvarliga arbetskraftsbrist som alltför råder inom byggsektorn.

Bostadsbyggande och transportinfrastruktur

En utbyggd och väl fungerande infrastruktur är en viktig förutsättning för att nya bostadsområden ska kunna byggas och befintliga bostadsområden utvecklas. I propositionen Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling (prop. 2016/17:21) tar regeringen upp investeringar för ett ökat bostadsbyggande som en av flera prioriterade samhällsutmaningar där transportsystemet spelar en stor roll. Utvecklingen av den statliga infrastrukturen skapar förutsättningar för bostadsbyggande genom att den gör det möjligt att nå arbetsmarknader från nya områden och genom att den tillgängliggör mark på vilken en mer kostnadseffektiv bostadsexploatering kan ske.

Förbättrade finansieringsförutsättningar för bostadsbyggande

Även om det nuvarande höga bostadsbyggandet indikerar att bostadsfinansieringen generellt fungerar tillfredsställande finns det anledning att överväga hur staten på bästa sätt kan säkerställa att bostadsfinansieringen fungerar effektivt över hela landet, t.ex. i glesbygdskommuner där finansieringen ofta är ett hinder för bostadsprojekt. För att säkerställa en långsiktigt hög nivå på bostadsbyggandet är det viktigt att se över hur finansieringen för aktörerna på marknaden kan fungera väl även i perioder av finansiell instabilitet, i synnerhet gäller detta för små aktörer. Regeringen har mot den bakgrunden gett en särskild utredare i uppdrag att se över hur finansieringsförutsättningarna för bostadsbyggande kan förbättras (dir. 2017:1).

Svårt att komma in på bostadsmarknaden

Ett ökat antal kommuner uppger att de har underskott på bostäder. Bostadsbristen påverkar särskilt grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Det kan handla om att man är ny på bostadsmarknaden, saknar kötid, tillräckliga inkomster m.m. Liksom tidigare år är det ett antal grupper som har svårt att komma in på bostadsmarknaden, t.ex. nyanlända kvinnor och män samt unga kvinnor och män. Därutöver ökar antalet kontrakt med särskilda villkor. Detta sker trots ett ökat bostadsbyggande.

Hushållens skuldsättning

En stor del av ökningen av bostadspriserna och hushållens skuldsättning sedan mitten av 1990-talet kan förklaras av strukturella och makro-

ekonomiska faktorer. Allt fler hushåll äger sin bostad. Utbudet av bostäder i framför allt storstäder har dock ökat långsammare än befolkningen och de bostadsrelaterade skatterna har sänkts, särskilt i samband med införandet av en kommunal fastighetsavgift 2008. Samtidigt har hushållens inkomster ökat i god takt och realräntan sjunkit. Med snabbt stigande bostadspriser ökar risken för att det ska ske en prisnedgång. En kraftig nedgång i bostadspriserna kan få stor påverkan på hushållens förmögenhet. Om hushållens reala förmögenhet minskar finns en risk för att hushållen också minskar sin konsumtion, vilket i sin tur utgör en risk för den makroekonomiska stabiliteten.

Byggande

Behov av att förebygga byggsador och främja god inomhusmiljö

Bostadsbyggandet ökar och bedöms fortsätta vara på en hög nivå framöver. Den höga byggtakten och utvecklingen av nya byggmetoder i syfte att minska processtider och byggkostnader kan medföra ökade risker för förekomst av byggsador och användning av byggprodukter som innehåller höga halter miljö- och hälsofarliga kemikalier. Detta leder till försämrade boendemiljöer och nedsatt säkerhet som på sikt medför ökade samhällskostnader. Det finns därför ett behov av att följa utvecklingen och förebygga förekomsten av byggsador samt främja en god inomhusmiljö i byggnadsbeståndet.

Norden står inför liknande utmaningar

De nordiska länderna står inför liknande utmaningar inom bygg- och bostadsområdet med ett behov av ökat bostadsbyggande och minskade byggkostnader. Norden består dock av små marknader där aktörer är beroende av god konkurrenskraft och tillgång till varandras marknader. De nordiska byggmarknaderna och byggregelverken skiljer sig åt vilket hämmar gränsöverskridande verksamhet och ökad konkurrens. En ökad harmonisering av nordiska byggregelverk och tillgång till varandras marknader kan främja ett ökat industriellt byggande, bättre konkurrenskraft och utveckling av hållbart byggande inom Norden.

Behov av att stödja kommunernas arkitekturarbete
I och med det ökade bostadsbyggandet behöver det säkerställas att de bostäder och offentliga miljöer som byggs och anläggs blir väl gestaltade, hållbara och av hög arkitektonisk kvalitet samt utgör goda livsmiljöer. Att bygga med hög arkitektonisk kvalitet är även en långsiktig investering. Den kompetensbrist som särskilt mindre kommuner anger finns kring hanteringen av arkitektur- och kvalitetsfrågor kan ha stor inverkan på stadsbyggandet. Få kommuner har tagit fram ett strategidokument eller policy för gestaltning och arkitektur. Avsaknaden av utvärdering och en gemensam tolkning av befintligt regelverk påverkar kommuner, länsstyrelser och andra aktörer i deras arbete, och i förlängningen den byggda miljön. Enligt Boverkets plan- och byggenkät efterfrågar många kommuner, stora som små, stöd och vägledning av Boverket i arkitektur- och gestaltungsfrågor. Sammantaget finns det behov att öka stödsatserna och samordningen avseende offentliga aktörers arbete med arkitekturfrågor, särskilt kommunernas plan- och byggprocesser, samt främja förutsättningarna för ett ökat arkitektur- och gestaltungsarbete.

Lantmäteri verksamhet

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

Förrättningsverksamheten står inför stora utmaningar beroende på den stora brist på och konkurrens som råder om erfarna förrättningslantmätare. Bristen på lantmätare är påtaglig även hos andra statliga, kommunala och privata aktörer inom samhällsbyggnadsområdet.

Lantmäteriet fick i regleringsbrevet 2017 i uppdrag att beskriva hur kompetensförsörjningen ska stärkas med fokus på att rekrytera och behålla kompetent personal. I sin redovisning av uppdraget pekar myndigheten på en rad åtgärder som kan genomföras internt i organisationen för att förbättra situationen.

Lantmäteriet har fått i uppdrag att beskriva hur handläggningstiderna kan minskas med motsvarande 15 procent till den 1 juli 2018, och hur prioritering av ärenden kan ske kategorivis, geografiskt etc. Uppdraget redovisades i en rapport i maj 2017. I rapporten redogörs bl.a. för olika åtgärder som myndigheten genomfört och kommer att genomföra och som Lantmäteriet bedömer kommer att få effekter på handlägg-

ningstiderna inom fastighetsbildningsverksamheten på kort och lång sikt.

Långsiktigt är det nödvändigt att utbildningen av för verksamheten rätt kompetens ökas så att behoven inom förrättningsverksamheten och inom branschen i övrigt möts. Det är både en fråga om rätt volym och rätt inriktning på utbildningen. Från lärosäteshåll finns exempel på initiativ som handlar om att öka volymen och skapa nya utbildningar. Frågor om dimensioneringen av berörda utbildningar bereds inom Regeringskansliet.

Inskrivningsverksamhet

Verksamheten påverkas av aktiviteterna på finans- och fastighetsmarknaden. Det rekordlåga ränteläget, som innebär flera fastighetsaffärer, har bidragit till ett ökat ärendeinflöde vad gäller lagfarter, inteckningar och andra inskrivningar. En ökad tillväxttakt för hushållens lån, speciellt för bostadsändamål, innebär normalt sett högre volymer av inteckningsärenden. Under året har genomsnittsvärdet för en nyin-teckning ökat med 32 procent, från 502 000 kronor till 660 000 kronor medan volymen av in-teckningsärenden har minskat. Även förslagen om amorteringskrav på bostadslån och förändrade villkor för ROT-avdraget har sannolikt påverkat ärendeinströmningen.

Handläggningstiderna har ökat under 2016 beroende på den kraftigt ökade ärendevolymen. Under året genomfördes resursförstärkningar i verksamheten för att kunna möta den ökade ärendevolymen, vilket fick till följd att handläggningstiderna sjönk och sammantaget ligger på en acceptabel nivå.

Forskningsfrågor

Forskning inom plan- och byggfrågor, hållbar stadsutveckling, bostäder och markfrågor är av stor vikt för att bidra till regeringens prioriteringar och till de långsiktiga behoven i samhället. Det finns stora behov av forskning rörande den snabba stadsutvecklingen och de demografiska utmaningarna som följer av såväl inhemsk migration och ökad segregation som av de senaste årens ökning av antalet nyanlända.

Forskning och innovation bidrar till att lösa viktiga samhällsutmaningar inte minst kopplat till de nationella miljö kvalitetsmålen, generationsmålet och byggandet av det hållbara sam-

hället. Forskning och innovation är också av stor vikt för att kunna anpassa den byggda miljön till ett förändrat klimat. Väl planerade och uppförda bostäder och andra byggnader med livscykelanalyser i fokus är en förutsättning för en hållbar utveckling och en god livsmiljö som sätter människan i fokus. De stora utmaningar samhället står inför gör att behovet av samverkan ökar.

Forskningsfrågor inom området hållbar stadsutveckling handlar om ett holistiskt synsätt där en integrerad fysisk planering av bostäder, bostadsområden, arbetsplatser, kommunikationer, transportinfrastruktur och smartare användning av olika tjänster och applikationer leder till mer effektiva och hållbara städer med minskad trängsel, ökad trygghet och en mer hållbar samhällsutveckling, se även under avsnitt Hållbar stadsutveckling. Detta gäller såväl vid nyproduktion av bostäder, planering av nya bostadsområden och områden för arbetsplatser som vid ombyggnation och förändring av befintliga områden och miljöer.

Den högre utbildningen ska bedrivas på vetenskaplig grund eller utifrån beprövad erfarenhet. Därmed är forskning nödvändig för att säkra tillgången till kompetens inom samhällsbyggnadsområdet. Det finns ett långsiktigt behov av forskning inom området plan- och byggfrågor, hållbar stadsutveckling, bostäder och landfrågor. Detta var bakgrunden till att det aviserades i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) att regeringen beräknade en ökning av anslaget till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas).

3.6 Politikens inriktning

Sverige ska ha en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla. En fungerande bostadsmarknad i hela landet är av väsentlig betydelse för att alla människor ska få tillgång till en bostad och för att nå regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Insatserna inom bostadspolitikerna är även viktiga beståndsdelar i regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation.

Bostadsbyggandet är på en rekordhög nivå. År 2016 påbörjades ca 67 000 bostäder och Boverkets prognoser visar att det kan öka till 72 000 påbörjade bostäder för 2017 och 74 500 påbör-

jade bostäder för 2018. Det är nivåer som Sverige inte har haft sedan miljonprogrammets dagar. Boverket bedömer att byggandet av hyresrätter kommer att öka mer än byggandet av bostadsrätter. Antalet hyresrätter som byggs är nu lika många som antalet bostadsrätter. Studentbostadsbyggandet har ökat mycket under senaste åren och under 2017 bedömer kommunerna att det kommer att öka ytterligare.

Sverige har haft bostadsbrist under lång tid, och det höga bostadsbyggandet till trots är nuvarande produktionstakt inte tillräcklig för att möta behoven. 255 av 290 kommuner bedömer att det råder underskott på bostäder, vilket är 15 kommuner fler än förra året. Bostadsbristen minskar rörligheten på bostadsmarknaden, försvårar matchningen på arbetsmarknaden och leder ytterst till lägre sysselsättning och tillväxt. Bostadsbristen försvårar etableringen på bostadsmarknaden framför allt för unga, nyanlända och hushåll med låga inkomster. Behovet av bostäder som ger rimliga boendekostnader är särskilt stort.

Regeringen har under mandatperioden gjort kraftfulla satsningar på ett ökat bostadsbyggande och en hållbar bostadsmarknad. Satsningarna bedöms bidra till en jämställd bostadspolitik och regeringens mål om ekonomisk jämställdhet. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2016 ett bostadspolitiskt paket innehållande investeringsstöd med inriktning på hyresrätter, studentbostäder och bostäder för äldre, stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande, stöd till fastighetsägare för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer samt stöd till kommuner för sanering av mark för bostadsbyggande. Detta paket är nu genomfört och har fått positiva effekter på bostadsmarknaden, inte minst i form av bostäder som människor med lägre inkomster har möjlighet att efterfråga. Regeringen aviserade under 2016 ett s.k. 22-punktsprogram för ökat bostadsbyggande. Samtliga punkter i programmet är på väg att uppfyllas.

Fokus för regeringens bostadspolitik är hållbara, väl gestaltade bostäder i boendemiljöer av god kvalitet och som kan efterfrågas även av människor med lägre inkomster.

För att möta bostadsbristen behövs också förbättrat utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet. Bostadsmarknaden ska vara öppen för alla. Diskriminering på bostadsmarknaden ska inte förekomma och segregation motverkas. Att

känna trygghet i sin boendemiljö är viktigt. Att minska brottsligheten och öka tryggheten är därför angelägna frågor i samhällsplaneringen.

Ett av de största hindren för ökat bostadsbyggande är brist på arbetskraft. Regeringen tillsatte 2016 två statliga samordnare med uppdrag att se över behovet av åtgärder för att säkerställa tillräcklig arbetskraftskapacitet inom byggbranschen.

De bostäder som byggs i dag ska stå i många år. Ur ett klimat- och miljöperspektiv är det viktigt att bygga rätt från början. Regeringen avser att öka fokus på miljömässig hållbarhet i byggprocesser och byggmaterial. Därför initieras åtgärder för att främja hållbart byggande och administrativa samt ekonomiska styrmedel ses över i syfte att minska byggandets klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Regeringen inför även ett statligt stöd för innovativt och hållbart bostadsbyggande. För att bygga ett klimatsäkert och hållbart samhälle anser regeringen att det är viktigt att ökad energieffektivitet och minskad klimatpåverkan eftersträvas, att val av material görs med hänsyn till människors hälsa och miljö samt att anpassning till klimatförändringarna beaktas i såväl byggande som i den fysiska planeringen, både vad gäller nyexploatering och i befintlig bebyggelse. Den 15 juni 2017 beslutade riksdagen om regeringens proposition Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146). I det klimatpolitiska ramverket slår riksdagen fast klimatmålet att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Hur bostäder och bostadsområden gestaltas är av central betydelse för hållbarheten. De bostäder som byggs ska vara av god arkitektonisk kvalitet och bidra till attraktiva, trivsamma och hälsosamma livsmiljöer. Estetiska värden ska lyftas genom en god och hållbar arkitektur och gestaltning. Nya bostäder och områden ska planeras med hänsyn tagen till dessa kvaliteter och till befintliga värden.

Regeringen satsar på digitalisering, vilket är nödvändigt för att effektivisera och tillgängliggöra utbyte av data inom samhällsbyggnadsprocessen. Byggbranschen är exempelvis en bransch med låg digital mognad, enligt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) rapport Digital mognad i svenskt näringsliv (N2016/08100/SUN).

Bostadsbrist och behov av ökat bostadsbyggande är utmaningar som de nordiska länderna delar. Under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018 vill regeringen därför verka för ökat industriellt byggande, ökad konkurrenskraft och på sikt minskade gränshinder mellan de nordiska byggmarknaderna för att främja gränsöverskridande verksamhet och ett ökat bostadsbyggande i både Sverige och Norden. Ett projekt för att främja industriellt träbyggande inom Norden initieras även under ordförandeskapet. Projektet kompletterar regeringens genomförda satsningar för att utveckla det industriella träbyggandet och främja en cirkulär och biobaserad ekonomi.

Åtgärder inom området bidrar till genomförandet av Agenda 2030, särskilt mål 11 som handlar om att göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att se över regeringens delmål och indikatorer för bostadspolitiken.

Åtgärder för fler bostäder

Förbättrad arbetskraftskapacitet inom byggsektorn

En avgörande faktor för ett fortsatt högt bostadsbyggande är tillgången till arbetskraft inom byggsektorn. Regeringen har mottagit rapporten Slutsatser och förslag på åtgärder för att säkerställa tillräcklig arbetskraftskapacitet inom byggsektorn (N2016/07931/PBB) från två samordnare som haft i uppdrag att se över kompetensförsörjningen inom byggbranschen. Samordnarna konstaterar att det råder stor brist på arbetskraft inom många yrken med betydelse för bostadsbyggandet, inte bara inom traditionella byggyrken utan även inom den statliga och kommunala administrationen och inom tillverkningsindustrin. För att öka arbetskraftskapaciteten och för att möjliggöra hållbar utveckling inklusive tillväxt över hela landet föreslår regeringen en satsning på högskoleutbildningar inom samhällsbyggnadssektorn. Dessutom föreslås bl.a. en utbyggnad av Yrkes högskolan och regionalt yrkesvux vilket också kan bidra till förbättrad arbetskraftskapacitet inom byggbranschen. Regeringens arbetsmarknads- och utbildningspolitik beskrivs närmare under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och

arbetsliv och under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Digitalt kunskapslyft inom samhällsbyggandet

Digitalisering av delar i plan- och byggprocessen har sedan tidigare genomförts på lokal nivå i kommunerna, men resultatet har blivit fragmenterat, dvs. det ser olika ut och det saknas gemensamma standarder. Trots att detaljplaner tas fram med stöd av digital teknik finns det stora brister i möjligheterna att hantera informationsflöden inom och mellan myndigheter och andra delar av byggbranschen. En mängd projekt och aktiviteter har genomförts utan att nyttan av digitaliseringen fullt ut kunnat tillgodogöras. Regeringen avser att genomföra åtgärder för att åstadkomma en effektivare process och därmed fler bostäder.

Större samlade exploateringar

Den statliga samordnaren för större samlade exploateringar med hållbart byggande har i uppdrag att identifiera möjliga projekt där ökat bostadsbyggande kan komma till stånd med statens hjälp. Staten kan genom investeringar i viss infrastruktur bidra till att ett eller flera områden med stort bostadsbyggande kommer till stånd, tidigareläggs eller ges höjd ambitionsnivå gällande hållbarhetslösningar och helhetstänkande. I många fall förhindras byggande av att planeringsprocesserna är komplexa och att olika aktörers positioner är låsta. Där kan staten medverka till förbättrad samordning. Regeringen avser att utveckla arbetet med att skapa bättre förutsättningar för att hantera komplexa planeringssituationer. Allt för att bidra till ett ökat hållbart bostadsbyggande.

Staten tar ökat ansvar

Kommunerna har bostadsförsörjningsansvaret, men staten måste också ta sitt ansvar för att bostäder byggs och används effektivt. Förutom budgetsatsningar till fler och bättre bostäder kan staten bl.a. se till att dess myndigheter fungerar väl samt använda mark som staten äger på ett konstruktivt sätt. Regeringen har gett en samordnare i uppdrag att få till stånd bostadsbyggande på statlig mark. I de fall förhandlaren bedömer att bostadsbyggande är lämpligt på en fastighet, ska relevanta aktörer sammanföras i syfte att realisera bostadsbyggande genom försäljning eller upplåtelse av marken.

Länsstyrelserna är statens företrädare på regional nivå bl.a. i samband med planering och beslut om bostadsbyggande. Länsstyrelserna ska utifrån sitt breda uppdrag verka för ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart bostadsbyggande. Regeringen har förtydligat länsstyrelsernas uppdrag så att de aktivt bidrar till ökat bostadsbyggande samt gett resurser för att kunna upprätthålla handläggningstider och rådgivning rörande plan- och bygglovsärenden.

Åtgärder för hållbara och attraktiva bostäder

Gifrfria bostäder

I Sverige tillbringar människor i genomsnitt 90 procent av sin tid inomhus. Inomhusmiljön är därför människans viktigaste omgivning, och inomhusluftens kvalitet är av stor betydelse för folkhälsan. Många samband mellan inomhusluft och hälsa är kända, t.ex. kopplingen mellan radon och lungcancer liksom mellan förekomst av husdammskvalster och astma. Fuktskador i byggnader kan ge upphov till luftvägsbesvär och förvärra symptomen hos redan allergiska personer. Olämpliga eller skadade byggnadsmaterial kan också avge kemiska ämnen som kan bidra till denna typ av besvär. Samhällskostnaderna för dessa hälsoproblem bedöms vara höga. Regeringen avser att införa ett nytt radonbidrag, genomföra en kompetenssatsning för sundare hus, följa upp Boverkets projekt BETSI (byggnaders energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö) samt förstärka arbetet med att motverka byggsador.

Radonbidrag

Förhöjda radonhalter inomhus är en hälsorisk. Om radonhalten sänks i alla bostäder till under 200 Bq/m³ är det möjligt att på sikt undvika ca 200 lungcancerfall varje år. År 2008 hade närmare 250 000 småhus av Sveriges ca 1,9 miljoner egnahem, byggda fram till 2005, förhöjda halter av radon i inomhusluften, dvs. över 200 Bq/m³. År 2014 hade drygt 21 000 av dessa radonsanerats med hjälp av det tidigare radonbidraget. Ett antal radonsaneringar kan även ha genomförts med hjälp av ROT-avdraget. Det finns således ca 200 000 småhus i behov av radonsanering runt om i Sverige. Mot denna bakgrund inför regeringen ett nytt radonbidrag.

Kompetenssatsning för sundare hus

Skador orsakade av fukt och mögel påverkar människors hälsa. Samhällskostnaderna för sådana hälsoproblem bedöms vara mycket höga. Det är även viktigt att val av material görs med hänsyn till människors hälsa och miljön. Det finns ett behov av att sammanställa tillgänglig kunskap på området och göra den tillgänglig för kommuner, byggherrar och förvaltare. Därför ser regeringen över hur arbetet kan förstärkas inom detta område.

Uppföljning av BETSI

En rikstäckande undersökning av bebyggelsens energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (BETSI) genomfördes under 2007 och 2008. Fokus lades på att få fram underlag om skador och bristande underhåll, särskilt skador orsakade av fukt och mögel, samt uppgifter för utveckling av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Resultaten låg till grund för Boverkets rapport Så mår våra hus – Redovisning av regeringsuppdrag beträffande byggnaders tekniska utformning. Resultaten ligger även till grund för regelbunden utveckling av den nationella strategi för energieffektiviserande renovering som krävs enligt EU:s direktiv för energieffektivitet. Underlaget i BETSI är mycket omfattande och det har gått flera år sedan det togs fram. Regeringen aviserar därför en uppföljning av vilka förbättringar som kommit till stånd framför allt gällande inomhusmiljö, men även t.ex. energianvändning.

Förstärkt arbete mot byggsador

Byggsador och systematiska byggfel ökar riskerna för olyckor under byggfasen, långsiktiga hälsoproblem för brukare på grund av sämre inomhusmiljö samt negativa ekonomiska effekter av ökade drift- och åtgärds kostnader. I syfte att skapa förutsättningar för att på ett tidigt stadium upptäcka och motverka systematiska fel och brister i byggandet behöver kunskapen och spridningen av information om byggsador och dess konsekvenser förstärkas. Regeringen avser därför att förstärka det förebyggande arbetet mot byggsador och öka kunskapsstödet inom området.

Kompetenssatsning för ökad arkitektonisk kvalitet

Det behöver under de närmaste åren byggas en stor mängd bostäder och därtill offentliga miljöer. Till stor del kommer byggnation att ske i redan bebyggda områden vilket ställer särskilda krav på gestaltningen. För att hushålla med sam-

hällets ekonomiska och ekologiska resurser och främja social hållbarhet behöver det som byggs i dag utgöra goda, hälsosamma och klimatsäkra bostäder och livsmiljöer för människor för en lång tid framöver, vilket kräver hög närvaro av arkitektkompetens i både plan- och byggprocess. Det råder i dag brist på sådan kompetens i kommuner och länsstyrelser. Regeringen ser därför över hur arbetet kring arkitektur kan förstärkas med syfte att stödja offentliga aktörer och främja ett arkitekturarbete med inriktning mot ett ökat, hållbart och effektivt bostadsbyggande av hög arkitektonisk kvalitet samt mot goda livsmiljöer och offentliga rum.

Boverket ska bl.a. verka för att höja kompetensen i frågor om arkitektonisk kvalitet inom byggande, förvaltning och planering för en hållbar utveckling, med fokus på offentliga aktörer. Särskilt fokus ska läggas på arkitektonisk kvalitet och hållbarhet inom bostadsbyggande och offentliga miljöer. Boverket ska även följa upp gällande regelverk kopplat till arkitektur. Särskild samverkan bör ske med kommuner, länsstyrelser, andra statliga myndigheter samt med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till en ny arkitektur-, form- och designpolitik för hållbara gestaltade livsmiljöer.

Översyn av bostadsbidrag

För hushåll med låg ekonomisk standard har bostadsbidraget stor betydelse för hushållets ekonomi. Regeringen anser att det bör göras en översyn av regelverket för bostadsbidraget bl.a. så att det moderniseras och får en förbättrad fördelningsmässig träffsäkerhet samt blir mer neutralt i förhållande till olika former av boenden, se utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Levande städer för en hållbar stadsutveckling

Sverige ska vara ledande i omställningen till ett hållbart samhälle och städerna kan gå före. Regeringen avser att under hösten 2017 presentera en sammanhållen politik för hållbar stadsutveckling. Tack vare det kraftigt ökade bostadsbyggandet investeras det mer än på mycket länge i städer och tätorter. Många lösningar på miljö- och klimatfrågorna finns lokalt och regeringen vill

underlätta för kommunerna att växla upp takten i omställningsarbetet. Regeringen vill stärka städernas och tätorternas förutsättningar att utvecklas till levande, gröna, hälsosamma och trygga platser där människor möts och innovationer skapas.

Det nya nationella målet för hållbara städer är utgångspunkten för den nya politiken för hållbar stadsutveckling. Den nya politiken kommer att bidra till arbetet med att nå de nationella miljömålen, bl.a. målen God bebyggd miljö, Frisk luft och Begränsad klimatpåverkan. Målet för hållbara städer är också en del i det nationella genomförandet av FN:s globala mål för hållbar utveckling och Agenda 2030 och handlingsprogrammet New Urban Agenda. Under innevarande riksmöte kommer regeringen också att lägga fram nya mål för arkitektur, form och design för hållbara gestaltade livsmiljöer. Även de nationella målen för kulturmiljöarbetet bidrar till att nå regeringens ambitioner för en hållbar stadsutveckling. En hållbar stad är bl.a. inkluderande, jämlik och jämställd. Regeringens nyinrättade delegation mot segregation har en viktig roll i arbetet för en mer hållbar stadsutveckling.

En hållbar stad har också goda kopplingar till kringliggande regioner och landsbygder. Det är viktigt att utveckla och stärka länkar för utbyte av bl.a. idéer, varor, tjänster och kompetenser som bidrar till hållbar stadsutveckling i ett större regionalt sammanhang.

I de växande städerna finns en stor konkurrens om mark. Människor och grönska ska prioriteras. Framför allt i städer har fler möjlighet att klara sin vardag utan egen bil. God samhällsplanering ökar möjligheten till transporteffektiva städer som samtidigt kan underlätta för resenärer att välja kapacitetsstark kollektivtrafik, gång och cykling i stället för personbil. Samtidigt är det prioriterat att öka elektrifieringen av och andelen förnybara bränslen inom transportsektorn i hela landet.

Naturen och parkerna i och nära städerna bidrar till livskvalitet och kan förbättra folkhälsan.

Hur städer planeras och utformas skapar förutsättningar för en hållbar utveckling i städerna. Gestaltningen av offentliga rum, byggnader och platser i staden, liksom medvetenhet om kulturmiljövärden, inverkar stort på människors livskvalitet och känsla av delaktighet och omsorg samt påverkar staden och dess utveckling.

För att öka städernas möjligheter att möta många av dagens miljö- och klimatutmaningar har regeringen inrättat flera verktyg, bl.a. stadsmiljöavtalen (utgiftsområde 22 Kommunikationer), och även stöd som Klimatklivet (utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård) utgör ett viktigt bidrag. Regeringen har dessutom beslutat om en nationell cykelstrategi för ökad och säker cykling som bidrar till ett hållbart samhälle med hög livskvalitet i hela landet. Vidare inför regeringen en särskild elcykelpremie (se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård). Regeringen kommer också att genomföra författningsändringar som möjliggör för kommuner att införa miljözoner för lätta fordon, särskilda zoner i stadsmiljön där endast de fordon som uppfyller vissa utsläppskrav får köra. Genom medlemskap i en bilpool kan flera dela på sitt bilägande. Det ger oftast lägre kostnader för den enskilde och mer plats till annat än parkeringar. Regeringen är angelägen om att underlätta för bilpooler, bl.a. genom att göra det lättare att avsätta parkeringsmark. Utredningen om cirkulär ekonomi har lämnat ett antal förslag om bilpooler (SOU 2017:22) som nu bereds i Regeringskansliet.

Dessa stöd kompletteras nu med ett stöd (se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård) för åtgärder för grönare städer, stadsnära grönska, ekosystemtjänster i urban miljö och barns utemiljöer. Stödet skapar förutsättningar för grönska i städer, ekosystemtjänster i urban miljö och innovativa grönstrukturer. Förslaget innebär en satsning på testbäddar för utveckling av innovationer inom klimat och miljö, vilket också leder till förbättrad hälsa, nya jobb och till att stärka Sverige som exportnation.

Med hjälp av innovationer, digitalisering och miljö- och klimatteknik finns det möjlighet att möta dagens utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Regeringen kommer också att vidareutveckla satsningen på den nationella export- och investeringsplattformen för stadsutveckling Smart City Sweden under 2018–2021, se nedan.

Regeringen avser att ta fram nya etappmål för hållbar stadsutveckling inom miljömålsystemet.

En viktig del av regeringens nya forskningspolitik är att möta samhällsutmaningarna, inklusive miljö, klimat och hållbart samhällsbyggande. Som ett led i genomförandet av den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) har regeringen gett Forskningsrådet för miljö, areella

närings- och samhällsbyggande (Formas) i uppdrag att inrätta tioåriga nationella forskningsprogram om klimat och hållbart samhällsbyggande. Därutöver har Formas fått i uppdrag att fördela medel till forskning för en social bostadspolitik.

Smart City Sweden

En nationell export- och investeringsplattform för smarta städer, Smart City Sweden, invigdes under 2017. Med utgångspunkt i Agenda 2030-målen demonstreras där ett antal värdekedjor där svenska företag kan leverera lösningar. I linje med Sveriges exportstrategi är Smart City Sweden viktig för att sprida svenska innovativa idéer, lösningar och testbäddar som har med stadsutveckling att göra till omvärlden och därmed möjliggöra ökad svensk export på området. Digitaliseringens potential i stadsbyggandet är en mycket central aspekt av detta. Vidare är den nationella export- och investeringsplattformen nära kopplad till samverkansprogrammet Smarta städer i och med att den kan visa upp och sprida de resultat som programmet levererar. Smart City Sweden ska demonstrera arbete från hela Sverige och kommer därför att generera besöksverksamhet i flera av landets regioner. Genom att förstärka med utökade resurser avser regeringen säkerställa regionalt och lokalt deltagande liksom möjligheter för samtliga aktörer i Team Sweden och andra berörda att aktivt delta i export- och investeringsfrämjandet på området, se utgiftsområde 24 Näringsliv.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

2016	Utfall	11 172	Anslags-sparande	12 828
2017	Anslag	74 000 ¹	Utgifts-prognos	73 235
2018	Förslag	20 600		
2019	Beräknat	20 600		
2020	Beräknat	20 600		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Regeringens överväganden

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	24 000	24 000	24 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-3 400	-3 400	-3 400
Varav BP18	600	600	600
Varav			
Bostadsfrågor	-14 400	-14 400	-14 400
Metodutv. samordning stor samlad exploatering	15 000	15 000	15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	20 600	20 600	20 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera en förstärkning av det bostadspolitiska arbetet inom Regeringskansliet föreslår regeringen att anslaget minskas med 14 400 000 kronor fr.o.m. 2018. Anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökas med 12 000 000 kronor.

För att bidra till ökat bostadsbyggande avser regeringen att etablera en arena för dialog om områden med komplexa planeringsförutsättningar samt erbjuda process- och kunskapsstöd. Anslaget ökas därför med 15 000 000 kronor årligen 2018–2021.

Regeringen föreslår att 20 600 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 20 600 000 kronor respektive 20 600 000 kronor.

3.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

2016	Utfall	-1 453	Anslags-sparande	100 953
2017	Anslag	99 500 ¹	Utgifts-prognos	4 948
2018	Förslag	94 500		
2019	Beräknat	94 500		
2020	Beräknat	94 500		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Kompletterande information

Stödet för omstrukturering av kommunala bostadsföretag regleras i förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 43 000 000 kronor 2019–2026.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 43 000 000 kronor 2019–2026.

Tabell 3.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021–2026
Ingående åtaganden	10 783	10 620	15 620			
Nya åtaganden		5 000	30 500			
Infriade åtaganden	-163		-3 120	-10 000	-10 000	-23 000
Utestående åtaganden	10 620	15 620	43 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	50 000	43 000	43 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	99 500	99 500	99 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-5 000	-5 000	-5 000
Varav BP18	-5 000	-5 000	-5 000
Varav			
Vägledningsfunktion för statsstödsfrågor	-5 000	-5 000	-5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	94 500	94 500	94 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera en stödfunktion för statstödsrättslig rådgivning och information som fokuserar på frågor som rör bostadsförsörjning och bostadsmarknaden, minskas anslaget med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2018. Anslag 1:17 *Upphandlingsmyndigheten* under utgiftsområde 2 Samhällesekonomi och finansförvaltning ökas med motsvarande belopp. Regeringen föreslår att 94 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 94 500 000 kronor respektive 94 500 000 kronor.

3.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	815		42 185
2017	Anslag	43 000 ¹	Utgifts-prognos	990
2018	Förslag	43 000		
2019	Beräknat	43 000		
2020	Beräknat	43 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier).

Kompletterande information

Stödet till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad regleras i förordningen (2007:623) om statligt bidrag för kommunala hyresgarantier.

Regeringens överväganden

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	43 000	43 000	43 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor respektive 43 000 000 kronor.

3.7.4 1:4 Boverket

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:4 Boverket

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	220 033		2 391
2017	Anslag	243 791 ¹	Utgifts-prognos	236 107
2018	Förslag	308 302		
2019	Beräknat	324 978 ²		
2020	Beräknat	324 416 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 319 861 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 313 914 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den kreditgaranti som Boverket administrerar är en försäkring som långivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantin ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantier får utfärdas för:

- Ny- och ombyggnad av bostäder.
- Avlösen av kommunala borgensåtaganden.
- Lån till kooperativa hyresrättsföreningar.
- Vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m. och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Tabell 3.26 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2016		36 590	29 659	6 931
Prognos 2017		39 000	22 409	16 591
Budget 2018		30 200	11 133	19 067

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:4 *Boverket* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. För dessa kreditgarantier har regeringen under 2017 haft en gemensam garantiram om 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Regeringen bedömer att garantiramen under 2018 för dessa kreditgarantier bör minskas till 8 000 000 000 kronor.

Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:4 *Boverket* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 3.27 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Boverket

Tusental kronor

	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden				
Nya åtaganden	30 000			
Infriade åtaganden		-10 000	-10 000	-10 000
Utestående åtaganden	30 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000			

Regeringens överväganden**Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:4 Boverket**

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	253 791	253 791	253 791
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 502	7 618	12 110
Beslut	51 009	63 569	58 515
Varav BP18 ³	51 000	63 000	68 000
Varav ³			
Översyn av Boverkets byggregler	-10 000	-10 000	
Förstärkt arbete för arkitekturfrågor	15 000	15 000	15 000
Digitalisering av plan och byggprocessen, kunskapslyft	30 000	30 000	25 000
Giffria bostäder	16 000	28 000	28 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	308 302	324 978	324 416

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I 2008 års budgetproposition (prop. 2007/08:1) föreslog regeringen att statliga kreditgarantier skulle införas för förvärv av bostad, förvärvsgaranti. Förordningen (2008:20) om statliga kreditgarantier för förvärv av bostad gäller från den 1 mars 2008. Boverket handlägger förvärvsgarantin och får enligt förordningen lämna förvärvsgaranti till kreditgivare för lån till förvärv av bostad. En garanti har utfärdats sedan förvärvsgarantin infördes, denna har upphört att gälla. I rapporten Etableringshinder på bostadsmarknaden (N2015/00368/PBB) föreslår Boverket att förvärvsgarantin avvecklas. Mot bakgrund av att

förvärvsgarantin inte har utnyttjats föreslår regeringen att den avvecklas per den 1 januari 2018.

Det råder i dag brist på arkitektkompetens, bl.a. i kommunernas och länsstyrelsernas plan- och byggprocesser. Regeringen avser att stärka arbetet kring arkitektur genom att stödja offentliga aktörer och främja ett arkitekturarbete med inriktning mot ett ökat, hållbart och effektivt bostadsbyggande av hög arkitektonisk kvalitet samt mot goda livsmiljöer och offentliga rum. Anslaget ökas därför med 15 000 000 kronor per år. Detta kommer sannolikt att leda till nyanställningar.

För att utveckla och säkerställa en effektiv och enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen i en digital miljö ökas anslaget 1:4 *Boverket* med 10 000 000 kronor årligen 2018–2020. Vilka personalkonsekvenser det kommer att få är för närvarande svårt att bedöma.

För att genomföra en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i samhällsbyggnadsprocessen ökas anslaget med 20 000 000 kronor årligen 2018 och 2019 och med 15 000 000 kronor 2020. Vilka personalkonsekvenser det kommer att få är för närvarande svårt att bedöma.

Skador orsakade av fukt och mögel påverkar människors hälsa. Regeringen anser att det finns ett behov av att sammanställa tillgänglig kunskap inom området och göra den tillgänglig för kommuner, byggherrar och förvaltare. Mot bakgrund av detta ökas anslaget med 8 000 000 kronor 2018 och med 15 000 000 kronor årligen 2019–2021. Vilka personalkonsekvenser det kommer att få är för närvarande svårt att bedöma.

Boverket genomförde 2007 och 2008 en rikstäckande undersökning av bebyggelsens energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (BETSI). Mot bakgrund av att underlaget i BETSI är mycket omfattande och det har gått flera år sedan det togs fram, avser regeringen att

göra en uppföljning av vilka förbättringar som kommit till stånd framför allt gällande innemiljö, men även t.ex. energianvändning. Anslaget ökas därför med 3 000 000 kronor årligen 2018–2021. Vilka personalkonsekvenser det kommer att få är för närvarande svårt att bedöma.

För att kunna upptäcka och motverka systematiska fel och brister i byggandet anser regeringen att kunskapen och spridning av information om byggsador och dess konsekvenser behöver förstärkas. Mot bakgrund av detta ökas anslaget med 5 000 000 kronor 2018 och med 10 000 000 kronor årligen 2019–2021. Vilka personalkonsekvenser det kommer att få är för närvarande svårt att bedöma.

I vårandningsbudgeten för 2017 (prop. 2016/17:99 s. 57) minskades anslaget med 10 000 000 kronor för att finansiera en översyn av Boverkets bygg- och konstruktionsregler för att underlätta bostadsbyggandet. Översynen kommer att pågå t.o.m. 2019 och regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 10 000 000 kronor för 2018 och 2019. Anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökas därmed med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 308 302 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Boverket* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 324 978 000 kronor respektive 324 416 000 kronor.

3.7.5 1:5 Statens geotekniska institut

Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor				
2016	Utfall	44 963	Anslags-sparande	51
2017	Anslag	45 947 ¹	Utgifts-prognos	45 523
2018	Förslag	46 767		
2019	Beräknat	47 511 ²		
2020	Beräknat	48 327 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 46 767 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 46 767 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.30 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)
Utfall 2016	21 637	22 108	-471
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2017	24 002	23 886	116
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2018	16 300	15 917	383
(varav tjänsteexport)	0	0	0

Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet och disponeras av Statens geotekniska institut (SGI). Av SGI:s verksamhetsgrenar är det geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning samt delar av geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling som finansieras med avgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor			
	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	45 947	45 947	45 947
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	817	1 561	2 377
Beslut	3	3	3
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	46 767	47 511	48 327

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 46 767 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens geotekniska institut* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 47 511 000 kronor respektive 48 327 000 kronor.

3.7.6 1:6 Lantmäteriet

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

År	Utfall	512 374	Anslags-sparande	5 316
2016	Utfall	512 374	Anslags-sparande	5 316
2017	Anslag	554 131 ¹	Utgifts-prognos	544 518
2018	Förslag	563 927		
2019	Beräknat	572 636 ²		
2020	Beräknat	582 421 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 563 680 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 563 680 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.33 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2016	290 566	669 859	699 512	-29 653
Prognos 2017	270 000	782 000	764 000	18 000
Budget 2018	270 000	780 000	771 000	9 000

De offentligrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmäteriförrättningar som lantmäteriet disponerar, dels av expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m. vilka Lantmäteriet inte disponerar.

Både intäkterna och kostnaderna för förrättningsverksamheten beräknas ligga på en betydligt högre nivå under 2017–2020 än utfallet för 2016. En del av den beräknade intäktsökningen är en effekt av en taxehöjning fr.o.m. januari 2017. En väsentlig intäktsökning är nödvändig för att uppnå full kostnadstäckning, finansiera nödvändiga investeringar, täcka det ackumulerade underskottet, och uppnå ett långsiktigt balanserat resultat. Investering i ett modernt handläggningssystem och att rekrytera, attrahera och behålla kompetent personal bedöms också vara nödvändigt. Det möjliggör i sin tur en effektivisering av verksamheten genom att öka ärendegenomströmningen och minska handläggningstiderna.

Tabell 3.34 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2016	153 334	161 449	-8 115
(varav tjänsteexport)	35 776	33 787	1 989
Prognos 2017	126 000	123 000	3 000
(varav tjänsteexport)	42 000	40 000	2 000
Budget 2018	116 000	119 000	-3 000
(varav tjänsteexport)	40 000	39 000	1 000

Under rubriken uppdragsverksamhet ryms uppdrag i anslutning till fastighetsbildning, myndighetssamverkan samt tjänsteexport.

Tabell 3.35 Övrig avgiftsfinansierad verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2016	385 940	402 861	-16 921
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2017	398 000	419 000	-21 000
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2018	398 000	404 000	-6 000
(varav tjänsteexport)	0	0	0

I tabellen Övrig avgiftsfinansierad verksamhet redovisas de avgifter som finansierar pantbrevsverksamheten samt delar av Lantmäteriets tillhandahållande av fastighets- och geografisk information.

Regeringens överväganden

Tabell 3.36 Härlledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	554 131	554 131	554 131
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9 745	18 703	28 492
Beslut	50	-199	-203
Varav BP18 ³		-250	-250
Varav ³			
Gränsdragningen mellan enskilt och allmänt vatten		-250	-250
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	1	1	1
Förslag/beräknat anslag	563 927	572 636	582 421

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera arbetet med ändrade gränser mellan enskilt och allmänt vatten minskas anslaget med 250 000 kronor per år under 2019–2022. Anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 563 927 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Lantmäteriet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 572 636 000 kronor respektive 582 421 000 kronor.

3.7.7 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	Utfall	151 370		848 630
2017	Anslag	1 000 000 ¹		606 670
2018	Förslag	1 000 000		
2019	Beräknat	1 000 000		
2020	Beräknat	1 000 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus upplåtna med hyresrätt samt för statsbidrag till förnyelse av utomhusmiljöer. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus regleras i förordningen (2016:837) om stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden. Stödet till förnyelse av utomhusmiljöer regleras i förordningen (2016:398) om stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 3.38 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden		49 575	350 000			
Nya åtaganden	49 575	350 000	400 000			
Infriade åtaganden		-49 575	-350 000	-235 000	-110 000	-55 000
Utestående åtaganden	49 575	350 000	400 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	400 000	400 000	400 000			

Regeringens överväganden**Tabell 3.39 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer**

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 000 000	1 000 000	1 000 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 000 000	1 000 000	1 000 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 000 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 000 000 000 kronor respektive 1 000 000 000 kronor.

3.7.8 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande**Tabell 3.40 Anslagsutveckling 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos	
2016	Utfall	1 850 000		
2017	Anslag	1 800 000 ¹	1 800 000	
2018	Förslag	1 300 000		
2019	Beräknat	1 300 000		
2020	Beräknat	1 300 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som bidrar till ökat bostadsbyggande. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet till kommuner som bidrar till ökat bostadsbyggande regleras i förordningen (2016:364) om statsbidrag till kommuner för ökat bostadsbyggande.

Regeringens överväganden

Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 800 000	1 800 000	1 800 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-500 000	-500 000	-500 000
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 300 000	1 300 000	1 300 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 300 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 300 000 000 kronor respektive 1 300 000 000 kronor.

3.7.9 1:9 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:9 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

År	Utfall	2017	Anslags-sparande	2018
2016	Utfall	23 177		2 176 819
2017	Anslag	2 700 000 ¹	Utgifts-prognos	912 478
2018	Förslag	3 200 000		
2019	Beräknat	3 200 000		
2020	Beräknat	3 200 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Högst 28 000 000 kronor av anslaget får användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Investeringstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande regleras i förordningen (2016:880) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla hyresbostäder och bostäder för studerande och i förordningen (2016:881) om statligt investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:9 *Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:9 *Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 3.43 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden		799	3 000 000			
Nya åtaganden	799	3 000 000	3 000 000			
Infriade åtaganden		-799	-1 500 000	-3 000 000	-1 000 000	-500 000
Utestående åtaganden	799	3 000 000	4 500 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	3 000 000	3 000 000	4 500 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.44 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	2 700 000	2 700 000	2 700 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	500 000	500 000	500 000
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 200 000	3 200 000	3 200 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 200 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 200 000 000 kronor respektive 3 200 000 000 kronor.

3.7.10 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 3.45 Anslagsutveckling 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags- sparande
2017	Anslag	Utgifts- prognos
2018	Förslag	34 000
2019	Beräknat	72 000
2020	Beräknat	72 000

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder mot radon i byggnader. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:10 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:10 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 3.46 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden				
Nya åtaganden	20 000			
Infriade åtaganden		-15 000	-4 000	-1 000
Utestående åtaganden	20 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	20 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.47 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹			
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	34 000	72 000	72 000
Varav BP18	34 000	72 000	72 000
Varav			
Radonbidrag	34 000	72 000	72 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	34 000	72 000	72 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Förhöjda radonhalter inomhus är en hälsorisk. Det finns t.ex. ca 200 000 småhus i behov av radonsanering runt om i Sverige. Mot denna bakgrund föreslår regeringen ett nytt radonbidrag.

Regeringen föreslår att 34 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 72 000 000 kronor respektive 72 000 000 kronor.

3.7.11 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tabell 3.48 Anslagsutveckling 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags- sparande
2017	Anslag	Utgifts- prognos
2018	Förslag	75 000
2019	Beräknat	100 000
2020	Beräknat	100 000

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att främja innovativt och hållbart byggande av bostäder. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:11 *Innovativt och hållbart byggande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 75 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:11 *Innovativt och hållbart byggande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 75 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 3.49 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden				
Nya åtaganden	75 000			
Infriade åtaganden		-15 000	-50 000	-10 000
Utestående åtaganden	75 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	75 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.50 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹			
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	75 000	100 000	100 000
Varav BP18	75 000	100 000	100 000
Varav			
Stöd för innovativt bostadsbyggande	75 000	100 000	100 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	75 000	100 000	100 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen anser att det är viktigt att de bostäder som byggs är hållbara och tar tillvara innovativa och arkitektoniska lösningar. Vidare är det ur ett klimat- och miljöperspektiv viktigt att bygga rätt från början och med hållbara material. Regeringen föreslår därför ett statligt stöd för innovativt och hållbart bostadsbyggande med minskad klimatpåverkan. Regeringens bedömning är att stödet kommer att bidra till att öka utveckling och tillämpning av innovativa och hållbara lösningar inom bostadsbyggandet.

Regeringen föreslår att 75 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Innovativt och hållbart byggande* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 100 000 000 kronor respektive 100 000 000 kronor.

4 Konsumentpolitik

4.1 Omfattning

Insatserna inom konsumentpolitiken, dvs. konsumentskyddande lagstiftning och tillsyn, tvistlösning utanför domstol samt oberoende konsumentinformation och vägledning, är i huvudsak marknadsövergripande. Verksamheten berör därför ett stort antal andra områden. Myndigheter som har uppdrag inom konsumentpolitiken och vars verksamhet behandlas i detta avsnitt är Konsumentverket (KOV) inklusive Konsumentombudsmannen (KO), Allmänna reklamationsnämnden (ARN), Fastighetsmäklarinspektionen (FMI) och Resegarantinämnden. Resegarantinämnden inryms i Kammarkollegiet (se utg.omr. 2 avsnitt 5).

Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige) har uppgifter inom konsumentpolitiken.

Inom utgiftsområdet anslås medel för förvaltningsutgifter samt för åtgärder på konsumentområdet och bidrag till miljömärkning av produkter.

4.2 Utgiftsutveckling

De sammanlagda utgifterna för konsumentpolitiken uppgick till 222 miljoner kronor 2016 (se tabell 4.1 nedan). Prognosen för utfallet 2017 är 242 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor mindre än de anvisade medlen.

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Konsumentpolitik</i>						
2:1 Konsumentverket	140	156	155	165	162	165
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	41	44	43	44	45	46
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	18	21	21	25	25	26
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	18	18	18	26	26	26
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	4	4	4
Summa Konsumentpolitik	222	244	242	266	263	267
<i>Äldreanslag</i>						
2016 2:1 Marknadsdomstolen ²	7	0	0	0	0	0
Summa Äldreanslag	7	0	0	0	0	0

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Den 1 september 2016 överfördes befintlig verksamhet och tillhörande finansiering till utgiftsområde 4 och anslaget 1:5 Sveriges Domstolar.

4.3 Mål för området

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Målet beslutades av riksdagen efter förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer och andra bedömningsgrunder som används vid resultatbedömningen är:

- Konsumenters möjligheter att känna förtroende för näringsidkares affärsmetoder och för att det finns ändamålsenliga konsumenträttigheter, bedöms bl.a. utifrån andelen näringsidkare som följer Allmänna reklamationsnämndens rekommendationer.
- Konsumenters möjligheter att lita på att produkter är säkra.
- Konsumenters tillgång till stöd.
- Förutsättningar för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Den första bedömningsgrunden berör dels konsumentkollektivets behov av skydd i samband med bl.a. marknadsföring, information och avtalsvillkor från företag, dels enskilda konsumenters rättigheter. Den andra bedömningsgrunden handlar om att varor och tjänster ska vara säkra för konsumenterna att använda. Den tredje grunden tar sikte på konsumenters möjligheter att med hjälp av oberoende information och vägledning ta tillvara sina rättigheter och att välja produkter utifrån egna behov och önskemål. Den fjärde bedömningsgrunden avser vilka förutsättningar som finns för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion till gagn för enskilda hushåll och samhället i stort. I vissa fall är de redovisade insatserna kopplade till flera bedömningsgrunder samtidigt. Det pågår ett utvecklingsarbete när det gäller resultatredovisningen, bl.a. med anledning av att det konsumentpolitiska målet fortfarande är relativt nytt.

Vid sidan av återrapporteringar och underlag från myndigheterna beaktas vid resultatbedömningen även underlag från Europeiska kommissionen om konsumenternas förutsättningar.

Åtgärder vidtas löpande för att säkerställa att jämställdhetsaspekter finns med i beslutsunderlag där det är relevant.

Det bör beaktas att ett stort antal omvärldsfaktorer påverkar resultatet på området. Även insatser inom andra områden har stor betydelse, bl.a. har ett flertal andra myndigheter konsumentrelaterade uppdrag, exempelvis Elsäkerhetsverket, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Post- och telestyrelsen. Viktiga insatser görs också på kommunal nivå och av de branschfinansierade, men opartiska, konsumentbyråerna.

4.4.2 Resultat

Pålitliga affärsmetoder och ändamålsenliga konsumenträttigheter

Insatser inom konsumentpolitiken bedöms ha bidragit till att säkerställa konsumentskyddet på ett flertal för konsumenterna betydelsefulla marknader, antingen genom att näringsidkare korrigerat information, marknadsföring eller avtalsvillkor eller genom att enskilda konsumenter har fått upprättelse.

Förebyggande insatser med näringsidkare

För att förebygga konsumentproblem har KOV fört dialoger med enskilda näringsidkare och olika branschföreträdare. Dialogerna, som bl.a. har avsett bilverkstadstjänster, konsumentkrediter, försäkringsförmedling samt avtal om energi och telekom, har i många fall lett till förbättringar av konsumenternas situation. Myndigheten har vidare reviderat de allmänna råden för marknadsföring av alkoholdrycker för att underlätta efterlevnaden av regelverket. Då det kan vara svårt att skilja ut reklam i bloggar och sociala medier har KOV tagit fram ett målgruppsanpassat informationsmaterial om hur reklammarkeringar bör göras i dessa forum.

Branschöverenskommelser om busstrafik, direktförsäljning och köp av busvagnar

KOV har ingått en ny branschöverenskommelse om busstrafik och omförhandlat tidigare ingångna överenskommelser om direktförsäljning,

besiktningssmannatjänster, köp av husvagnar och avtal om liftkort med berörda branschorganisationer. Den överenskommelse som finns om täckning för mobila tjänster har enligt KOV:s undersökningar lett till mer rättvisande täckningskartor.

Förbättrat konsumentskydd genom aktiv tillsyn

KOV har i sin tillsynsverksamhet främst riktat in sig på områdena resor, hälsa, alkohol och tobak, elektronisk kommunikation, boende, energi, motor och finansiella tjänster. I flertalet fall har näringsidkarna omedelbart rättat till de brister som identifierats. Myndighetens granskningar har bl.a. lett till att några av de största paketresearrangörerna förtydligat sin marknadsföring om hyrbilar och till att vilseledande påståenden om hälsokostprodukter korrigerats. Även brister i konsumentskyddet när det gäller avtal om estetiska kroppsbehandlingar, husbyggande, privatleasing av bilar och kapitalförsäkringar har åtgärdats efter påpekanden från myndigheten.

År 2016 meddelades dom i 16 mål där KO stämt företag i domstol. KO nådde helt eller delvis framgång i 13 av dessa. Av de fem förelägganden som utfärdats av KO har fyra godkänts av motparten. Efter att en grupp konsumenter, biträdda av KO, 2015 vunnit framgång i ett mål i Högsta domstolen mot ett husföretag träffades 2016 en överenskommelse som innebar att alla konsumenterna kompensterades.

Eftersom KOV kunnat konstatera att telefonsäljning har lett till att konsumenter, inte minst de mer utsatta, i hög utsträckning ingått oönskade avtal har KO 2016 valt att driva flera ärenden som rör telefonsäljning vidare till domstol. I sex fall har KO med framgång yrkat på kvarstad för att täcka marknadsstörringsavgiften. Vidare har KOV noterat att konsumenter i många fall fastnat i abonnemang av olika slag som de inte önskat, med inte obetydliga kostnader som följd. KO har därför drivit flera fall om s.k. abonnemangsfällor till domstol.

FMI:s verksamhet är av stor betydelse för att säkerställa ett gott konsumentskydd vid anlåtande av fastighetsmäklare. Marknaden bedöms i en rapport från KOV fortfarande vara en av de tio mest problematiska för konsumenter. Antalet registrerade mäklare har ökat och uppgick 2016 till 6 910 mäklare. Antalet anmälningar som ledde till tillsynsärenden ökade från en redan tidigare hög nivå (se tabell 4.2). Anmälningarna har bl.a. handlat om ifrågasatt budgivning, lock-

priser och bristande information. Antalet mäklare som fått en disciplinpåföljd har minskat (se tabell 4.2). Minskningen kan sammanhålla med att ett färre antal ärenden hanterats, vilket i sin tur bedöms vara en tillfällig effekt av beslutet att lokalisera FMI till Karlstad. År 2016 överklagades fler disciplinpåföljder jämfört med föregående år. I de 18 avgöranden som meddelades av förvaltningsrätten 2016 avslogs överklagandet i 11 fall och i 1 fall avvisades överklagandet på grund av bristande klagorätt. Det ökade antalet anmälningar har, i kombination med myndighetens arbete med lokaliseringen till Karlstad, inneburit att ärendebalanserna och handläggningstiderna har ökat. FMI har vid sidan av effektiviseringsåtgärder inlett ett arbete med att bygga upp en tillsynsverksamhet som ska säkerställa en aktiv, omfattande och underbyggd tillsyn av fastighetsmäklare.

Tabell 4.2 Fastighetsmäklarinspektionens disciplinärenden

Antal	2012	2013	2014	2015	2016
Anmälningar	288	259	303	378	416
Fastighetsmäklare som fått disciplinpåföljd	111	71	83	99	67
Överklagade disciplinpåföljder	35	20	27	15	29

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Könsuppdelad individbaserad statistik finns inte att tillgå i nuläget.

En mer effektiv tvistlösning utanför domstol

ARN, som prövar tvister mellan konsumenter och näringsidkare och rekommenderar hur dessa ska lösas, har sedan 2011, när webbanmälningar av tvister möjliggjordes, fått in betydligt fler ärenden. ARN har inlett ett effektiviseringsarbete och avgjort fler ärenden än tidigare. Andelen företag som följer myndighetens rekommendation har minskat något från 81 procent 2015 till 77 procent för 2016, men är alltså stabil över tid. För mer information se tabell 4.3 nedan.

Tabell 4.3 Allmänna reklamationsnämndens ärenden

Antal, procent	2012	2013	2014	2015	2016
Inkomna ärenden	11 531	11 301	11 396	12 035	13 537
Avgjorda ärenden	10 947	11 565	10 795	11 997	13 694
Följsamhet (procent)	76	76	77	81	77

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Säkra produkter

Konsumenters möjligheter att lita på att varor och tjänster är säkra har förbättrats genom både marknadskontroll och förebyggande insatser.

Rättelser från näringsidkare har lett till ökad säkerhet

KOV har bl.a. haft fokus på produkter riktade till barn. Kontroller av leksaker på marknadsplatser visade på allvarliga brister i säkerheten. I samtliga fall slutade näringsidkarna efter KOV:s påpekanden att sälja de farliga leksakerna. Kontroller har också gjorts av leksaker och barnartiklar som sålts av större butikskedjor. Säkerhetsbrister konstaterades i ett fåtal fall och rättelser vidtogs. KOV har även kontrollerat huvudskydd som används vid kampsporter. Säkerhetsproblem identifierades i flertalet fall. Frivilliga rättelser vidtogs i de flesta av dessa.

KOV har arbetat förebyggande genom att verka för en högre säkerhetsnivå i standarderna för bl.a. ridhjälm, studsmattor och uppblåsbara flytvästar.

Tillgång till konsumentstöd

Fler konsumenter har fått tillgång till information och vägledning och särskilda åtgärder har vidtagits som förbättrat konsumentstödet för mer utsatta grupper av konsumenter.

Konsumenter nöjda med konsumentupplysningen

Konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument lanserades av KOV våren 2015. Antalet besökare på tjänstens webbplats har nästan fördubblats jämfört med 2015. Andelen konsumenter som kände till Hallå konsument ökade från 15 procent 2015 till 26 procent 2016, trots att inga omfattande marknadsföringsinsatser genomfördes. KOV har spridit information om tjänsten på andra sätt, bl.a. genom sociala medier. Vidare har utvecklingen av webbplatsen konsumentverket.se medfört att tydligare hänvisningar kan göras till tjänsten. Hallå konsument besvarade 94 000 frågor 2016, varav 72 procent via telefon, 16 procent via chatter och 12 procent via e-post och webbformulär. Vid slutet av 2016 tillkom sms som ytterligare en informationskanal för att öka tillgängligheten för konsumenterna. KOV har prövat olika sätt att korta väntetiderna i telefonkön och sökt nya vägar för att tillgängliggöra information, bl.a. via

podcast. Andelen konsumenter som uppgett att de totalt sett är nöjda med tjänsten uppgick till 84 procent 2016. När det gäller den kommunala konsumentvägledningen pekar KOV:s rapport Läget i landet – KVL 2017 på att resurserna sammantaget fortsatt att minska och att verksamheten varierar kraftigt mellan olika kommuner. Detta har haft betydelse för konsumentstödet totalt sett, men också för utformningen av det stöd som KOV erbjuder kommunerna.

Konsument Europa, dvs. den enhet inom KOV som ger vägledning i gränsöverskridande konsumentfrågor, noterade 2016 en ökning av sina konsumentkontakter med ca 77 procent jämfört med 2015. Det har bl.a. varit fler klagomål avseende flyg, bilvärderingssajter och abonnemangsfällor än tidigare. Trots en högre efterfrågan på Konsument Europas tjänster uppgav 86 procent av användarna att de var nöjda.

När det gäller KOV:s prisjämförelsetjänst Money from Sweden, som tar sikte på migranternas kostnader för remitteringar, dvs. överföringar av pengar till andra länder, kan konstateras att avgifterna för att skicka pengar från Sverige har sjunkit med 4–5 procentenheter till vissa världsdelar. Störst sänkningar har noterats för remitteringar till Sydamerika och Afrika. Tjänsten hade ca 233 000 besök 2016, vilket var en kraftig ökning från föregående år. Detta bedöms i första hand ha berott på en effektivare målgruppsanalys och marknadsföring. Besökarna är enligt de enkätstudier som gjorts i regel nöjda.

ARN:s webbaserade verktyg har förbättrats ytterligare, bl.a. har brev- och beslutsmallarna förenklats i syfte att underlätta tvistlösningsprocessen. År 2016 gjordes 73 procent av anmälningarna via webbplatsen jämfört med 67 procent 2015.

År 2016 tog FMI fram en ny servicefunktion, som innebär att allmänheten kan skicka in en tillsynsanmälan direkt via myndighetens webbplats.

Särskilda insatser gentemot vissa grupper av konsumenter

KOV har, i samband med en avveckling av webbplatsen ungskonsument.se, utvecklat innehållet riktat till unga människor på Hallå konsumentens webbplats, vilket har lett till en sammanlagd ökning i antalet besökare i åldersgruppen 18–24 med ca 20 procent. Efterfrågan på myndighetens skolmaterial har fortsatt att öka.

En användarundersökning visar att skolmaterialet om hållbara val är mycket uppskattat.

När det gäller stöd till bl.a. nyanlända konsumenter har KOV tagit fram grundläggande information på åtta språk. Insatsen har fått ett stort genomslag på myndighetens Facebooksida. Under en månadslång kampanj nåddes över 310 000 personer, varav flertalet var arabisktalande.

KOV har vidareutvecklat sitt informationsmaterial till butikschefer om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, bl.a. med ett tillgänglighetstest för butiker. I en utvärdering av det skolmaterial som myndigheten tagit fram till grundsärskolan uppgav 96 procent av lärarna att det var bra eller mycket bra. KOV har vidare fört en dialog med flygbranschen om informationen till personer med funktionsnedsättning.

Hållbar konsumtion

I enlighet med strategin för hållbar konsumtion (prop. 2016/17:1 utg.omr. 18), och i linje med regeringens ambition att ställa om till en cirkulär ekonomi samt det globala målet för hållbar utveckling om hållbara konsumtions- och produktionsmönster i Agenda 2030, har ett antal åtgärder vidtagits som främjar en mer hållbar konsumtion. Nedan redogörs för åtgärder som vidtagits inom ramen för konsumentpolitiken.

Mer kunskaper om miljömässigt hållbar konsumtion

KOV har inlett ett arbete med att bygga upp breda kunskaper om frågor som rör miljömässigt hållbar konsumtion, bl.a. genomförs förstudier i samverkan med andra relevanta aktörer.

Forum för miljösmart konsumtion

KOV har fått i uppdrag att inrätta och tillhandahålla ett forum för samhällsaktörer som arbetar med frågor som rör miljömässigt hållbar konsumtion (Fi2017/01172/KO). Syftet är att stimulera kunskapsutbyten och samarbeten mellan bl.a. myndigheter, kommuner, forskare och företrädare för näringslivet och det civila samhällets organisationer, och därigenom bidra till att åtgärder vidtas som leder till innovation och förbättrade förutsättningar för en miljömässigt mer hållbar konsumtion. Myndigheten har påbörjat ett arbete med att skapa en struktur för

forumet och med att kartlägga inom vilka områden forumet bedöms tillföra mest mervärde.

Stimulera miljösmarta konsumtionsmönster

KOV har i enlighet med ett särskilt regeringsuppdrag inlett ett arbete med att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster (Fi2017/01173/KO). I uppdraget ingår att, bl.a. utifrån beteendevetenskapliga överväganden, göra relevant information om miljöpåverkan från privat konsumtion lättillgänglig och känd bland konsumenter. I uppdraget ingår också att underlätta skolundervisningen om konsumtionens miljöpåverkan.

Miljömärkning på nya områden

Miljömärkning Sverige har bedrivit ett aktivt arbete med kriterieutveckling och licensiering avseende bl.a. Svanen-märkning av hus och fonder.

Europeiska kommissionen har i samband med en översyn av regelverket för den europeiska miljömärkningen EU Ecolabel konstaterat att systemet bör effektiviseras och göras mer känt.

Civila samhällets organisationer arbetar för hållbar konsumtion

År 2016 beviljades 20 organisationer från det civila samhället stöd enligt förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet, vilket var något fler än föregående år (18 organisationer). En stor del av bidragen användes även detta år till informationsinsatser avseende miljömässigt hållbar konsumtion och rättvis handel, men även till bl.a. insatser som rört livsmedel, finansiella tjänster och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder för att motverka överskuldssättning

Arbetet med att motverka överskuldssättning har fortsatt i enlighet med den strategi som presenterades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 18). Efter att den nya skuldsaneringslagen, som bl.a. syftar till få fler personer att söka skuldsanering, trädde i kraft den 1 november 2016 kan konstateras att fler personer sökt skuldsanering. KOV har på regeringens uppdrag (Fi2016/00957/KO) tagit fram rekommendationer för den kommunala budget- och skuldrådgivningen, vilka överlag fått ett positivt gensvar. Inom ramen för uppdraget som KOV tillsammans med Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen fått om fördjupad

samverkan mot överskudsättning (Fi2016/00958/KO), har en omfattande kartläggning gjorts av aktörer som bedöms kunna bidra till att nå ut till personer som har eller riskerar att få ekonomiska problem. En betydande del av dessa är organisationer från det civila samhället.

4.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de insatser som gjorts inom konsumentpolitiken har bidragit till att säkerställa väl fungerande konsumentmarknader och till att underlätta en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion, i enlighet med det konsumentpolitiska målet.

Enskilda näringsidkare, och delvis hela branscher, har genom KOV:s proaktiva insatser och aktiva tillsyn ändrat affärsmetoder eller villkor som varit problematiska för konsumenterna. Regeringen bedömer att KOV har fokuserat på för konsumenterna viktiga marknader och problem och att myndighetens aktiva omvärldsbevakning har lett till att även nya fenomen på konsumentmarknaderna kunnat fångas upp.

På fastighetsmäklarmarknaden har en aktiv tillsyn inte kunnat uppnås fullt ut, vilket framför allt bedöms bero på FMI:s kommande lokalisering till Karlstad. Myndigheten har dock inlett ett utvecklingsarbete som bedöms lägga en grund för en effektiv tillsyn. Att en stor del av det ökade antalet överklagade disciplinären den avslagits av förvaltningsrätten tyder på att FMI:s rättsliga prövningar fortfarande står sig väl.

Att fler ärenden inkommit till och prövats av ARN har inneburit att konsumenters tillgång till tvistlösning har ökat. Andelen företag som följde myndighetens rekommendation var lägre 2016 än 2015, men fortfarande hög, vilket indikerar att näringsidkare har förtroende för myndigheten och att de konsumentskyddande reglerna får genomslag.

När det gäller produktsäkerhet bedömer regeringen att KOV:s insatser lett till en högre säkerhet på för konsumenterna särskilt viktiga områden.

Stödet till konsumenterna har blivit mer känt och förbättrats i flera avseenden, bl.a. genom att Hallå konsument utvecklats ytterligare. Att färre kommuner erbjuder fördjupad vägledning till konsumenterna är dock olyckligt – särskilt då många konsumenterna är i behov av mer personligt

stöd, såsom äldre, personer med funktionsnedsättning och nyanlända.

Att kostnaderna för remitteringar delvis har sjunkit bidrar till att uppfylla flera mål i Agenda 2030, bl.a. målet om att minska de genomsnittliga kostnaderna till under 3 procent av den överförda summan.

Det är positivt att KOV arbetar metodiskt med att bättre nå ut till och förbättra villkoren för konsumenterna som i vissa situationer är mer utsatta än konsumenterna i allmänhet.

Regeringen konstaterar att KOV successivt utvecklar en ökad kompetens när det gäller miljömässigt hållbar konsumtion och att myndigheten arbetar aktivt med att bygga upp en ändamålsenlig struktur för forumet för miljösmart konsumtion.

Det är viktigt att det civila samhällets organisationer kan vara aktiva på konsumentområdet, inte minst eftersom de på ett värdefullt sätt kan komplettera myndigheternas arbete när det gäller att främja en miljömässigt och socialt mer hållbar konsumtion och när det gäller att nå ut till konsumenterna som är i behov av särskilt stöd.

4.5 Politikens inriktning

Digitaliseringen fortsätter att utvecklas och innebära fördelar för många konsumenterna, bl.a. i form av ett större, mer varierat och lättillgängligt utbud. Samtidigt kan den medföra svårigheter för konsumenterna, inte minst för dem som i vissa situationer är mer utsatta än andra, exempelvis äldre, unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning. Digitaliseringen ställer också tillsynsmyndigheterna inför särskilda utmaningar. Vid sidan av att säkerställa att konsumenterna har ett ändamålsenligt konsumentskydd kommer regeringen, med utgångspunkt i strategin för hållbar konsumtion och mål 12 i Agenda 2030 om hållbar konsumtion och produktion, att arbeta för att förbättra förutsättningarna för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt mer hållbar konsumtion.

Aktivt arbete för att motverka överskudsättning

För att se över konsumentskyddet och minska risken för att konsumentkrediter leder till överskudsättning bereds förslag som presente-

rats i betänkandet Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnads krediter (SOU 2016:68).

Vidare bereds förslag i betänkandet En omreglerad spelmarknad (SOU 2017:30), som syftar till att motverka överskuldssättning till följd av spel och lotterier.

Regeringen kommer också, utifrån strategin för att motverka överskuldssättning, att aktivt följa de åtgärder som vidtas av bl.a. KOV och Kronofogdemyndigheten.

Aktiv samverkan för miljösmart konsumtion

Regeringen kommer att följa hur uppdragen till KOV att inrätta och tillhandahålla ett forum för miljösmart konsumtion och stimulera miljösmart konsumtion fortskrider, bl.a. med utgångspunkt i miljönytta, mervärde och effektivitet. Hur miljörelaterad kunskap bäst förmedlas till konsumenterna kommer också att vara en viktig fråga inom ramen för arbetet som rör miljömärkning.

Mer tillförlitlig och lättillgänglig information om produktionsvillkor i andra länder

Allt fler konsumenterna intresserar sig för hur produktionsvillkoren ser ut för arbetstagare och småproducenter i andra länder. Många företag arbetar aktivt med att kontrollera och påverka förhållandena vid tillverkningen. Frågan är också av hög prioritet inom den offentliga upphandlingen. Det kan dock vara svårt att få tillräcklig insyn i tillverkningsprocessen för att kunna skapa sig en bild av arbetstagarnas och småproducenternas situation. Det gäller inte minst för små företag som sällan har råd att anlita professionella kontrollanter. Att olika arbetsmoment numera ofta utförs i olika delar av världen ökar svårigheterna ytterligare. Mot den bakgrunden, och som ett led i att utifrån ett antal preciserade utgångspunkter verka för att Sverige ska vara ett föregångsland för fri och rättvis handel, avser regeringen att ge KOV och Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att, efter samråd med berörda myndigheter i ett nätverk, främja mer tillförlitlig information om produktionsvillkor i andra länder. I uppdraget bör ingå att stimulera kunskaps- och erfarenhetsutbyten med forskare, näringsliv, kommuner, landsting

och det civila samhällets organisationer. Internationella erfarenheter bör så långt möjligt beaktas. En satsning föreslås för att möjliggöra för Upphandlingsmyndigheten och KOV att identifiera intresset för samarbete på detta område och ta olika initiativ. För att skapa förutsättningar för utveckling av lättillgängliga informationsverktyg för konsumenterna föreslås även att särskilda medel avsätts till organisationer verksamma på konsumentområdet. Medlen bör fördelas av KOV. Nämnade insatser kan bidra till att uppfylla flera i mål i Agenda 2030, särskilt mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och mål 12 om hållbar konsumtion och produktion samt det nationella generationsmålet, dvs. målet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Ändamålsenliga konsumentskyddsregler

Europeiska kommissionen har genomfört en översyn av det horisontella konsumentskyddande regelverket på EU-nivå, bl.a. reglerna om marknadsföring, prisinformation, avtalsvillkor och konsumentköp. Kommissionen har presenterat en rapport om översynen, där det anges att det konsumentskyddande regelverket, med undantag för reglerna om konsumentköp, överlag fungerar väl, även med beaktande av den utveckling på konsumentmarknaderna som följer av digitaliseringen. Regeringen analyserar kommissionens slutsatser, bl.a. med beaktande av mer utsatta konsumenters behov av skydd, det förändrade reklamlandskapet, förhållandena inom delningsekonomin och varors hållbarhet.

Mot bakgrund av bl.a. tidigare nämnda problem för konsumenterna i samband med telefonförsäljning och bristande förtroende bland konsumenterna för den försäljningskanalen bereds förslag i det betänkande som tagits fram på området (SOU 2015:61).

Regeringen arbetar vidare för att stärka konsumentskyddet vid finansiell rådgivning (se utg.omr. 2).

Lagändringar som syftar till att förtydliga och förbättra konsumentskyddet vid paketresor kommer även att tas fram med anledning av nya EU-regler.

Skärpt tillsyn

Förhandlingar om nya regler om tillsynssamarbete samt skärpta utrednings- och tillsynsbefogenheter har resulterat i en preliminär politisk överenskommelse mellan Europeiska unionens råd och Europaparlamentet. De skärpta befogenheterna syftar bl.a. till att göra det lättare för tillsynsmyndigheter att komma tillrätta med överträdelser på de allt mer digitaliserade konsumentmarknaderna. Regeringen är positiv till att tillsynsmyndigheterna ges utökade befogenheter, men har verkat för att regelverket ska vara proportionerligt och förenligt med de svenska grundlagarna. Att det finns ett behov av utökade befogenheter för tillsynsmyndigheterna har bl.a. uppmärksammats i samband med s.k. abonnemangsfällor på internet.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska behandla frågan om FMI bör kunna utöva tillsyn även över fastighetsmäklarföretag (dir. 2017:55). Regeringen kommer vidare att följa FMI:s arbete med att bygga upp en tillsynsverksamhet som säkerställer en mer aktiv, omfattande och underbyggd tillsyn av fastighetsmäklare.

Effektiv tvistlösning utanför domstol

Antalet ärenden hos ARN har, som tidigare anförts, kontinuerligt ökat sedan det blev möjligt att göra webbanmälningar, även om en viss avmattning i ökningstakten kunnat iakttas på senare tid. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen och vid behov överväga om det finns effektiviseringsåtgärder som kan vidtas utan att tvistlösningens kvalitet äventyras.

Effektivt konsumentstöd

Regeringen kommer att analysera effekterna av konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument, bl.a. utifrån KOV:s utvärdering av Hallå konsument (KOV 2017:6).

Utveckling av prisjämförelsetjänsten Money from Sweden

Remitteringar är en allt viktigare del av ekonomin för många människor i låg- och medelinkomstländer och en kraft för hållbar utveckling.

Det finns, som tidigare anförts, mål i Agenda 2030 om att bl.a. minska de genomsnittliga remitteringskostnaderna till under 3 procent av den överförda summan. Kostnaderna i Sverige är i vissa fall högre. Prisjämförelsetjänsten Money from Sweden syftar till att genom ökad transparens skapa en förbättrad konkurrens och prispress. Marknadsföring av tjänsten har visat sig ha direkt effekt på antalet besökare på webbplatsen. En satsning föreslås för att Money from Sweden ska kunna fortsätta att drivas och utvecklas, bl.a. genom en mer målgruppsanpassad marknadsföring.

Användarnas villkor i delningsekonomin

Delningsekonomin, där privatpersoner, ofta via webbplattformer och mobilappar, kan hyra, hyra ut, byta eller låna tillgångar av varandra, har varit föremål för en hel del uppmärksamhet under senare tid. Regeringen tillsatte 2016 en utredning för att få en kartläggning och analys av användarnas villkor. Förslagen i betänkandet Delningsekonomi på användarnas villkor (SOU 2017:26) och remissinstansernas synpunkter kommer att analyseras och beaktas bl.a. i samband med arbete utifrån översynen av konsumentskyddsregelverket inom EU.

Utökat ekonomiskt stöd till organisationer på konsumentområdet

På konsumentområdet bedriver det civila samhällets organisationer verksamheter som kompletterar de konsumentskyddande myndigheternas arbete. De organisationer som är verksamma på konsumentområdet kan i vissa fall lättare nå fram till mer utsatta grupper av konsumenter med information och vägledning. Det gäller bl.a. äldre, unga, överskuldsatta, nyanlända och personer med funktionsnedsättning. Det civila samhällets aktörer gör också värdefulla insatser när det gäller att främja en mer hållbar konsumtion. Ekonomiskt stöd är ofta en förutsättning för insatser från det civila samhällets sida och de medel som fördelas till organisationer på konsumentområdet är starkt efterfrågade. Mot den bakgrunden föreslås en ökning av de medel som fördelas av KOV enligt förordningen om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Konsumentverket

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	140 434		3 829
2017	Anslag	156 254 ¹	Utgifts-prognos	154 640
2018	Förslag	165 408		
2019	Beräknat	161 953 ²		
2020	Beräknat	164 729 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 159 421 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 159 422 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	156 254	156 254	156 254
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 725	5 250	8 018
Beslut	6 429	449	457
Varav BP18 ³	4 660	3 800	3 800
Varav ³			
Money from Sweden	3 660	2 800	2 800
Information om produktionsvillkor i andra länder	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	165 408	161 953	164 729

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att genom fortsatt drift och utveckling av prisjämförelsetjänsten Money from Sweden kunna uppnå ökad prispress när det gäller kostnaderna för remitteringar föreslår regeringen att anslaget ökas med 3 660 000 kronor för 2018, 2 800 000 kronor för 2019 och 2 800 000 kronor

för 2020. För att KOV, tillsammans med Upphandlingsmyndigheten, ska kunna identifiera intresset bland olika typer av samhällsaktörer för samarbete när det gäller att främja mer tillförlitlig information om produktionsvillkor i andra länder och ta olika initiativ föreslår regeringen att anslaget ökas med 1 000 000 kronor per år för 2018, 2019 och 2020. Vilka personalkonsekvenser dessa satsningar kommer att få är för närvarande svårt att bedöma.

Regeringen föreslår att 165 408 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Konsumentverket* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 161 953 000 kronor respektive 164 729 000 kronor.

4.6.2 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	41 271		201
2017	Anslag	43 732 ¹	Utgifts-prognos	43 280
2018	Förslag	44 488		
2019	Beräknat	45 200 ²		
2020	Beräknat	45 979 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 44 488 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 488 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	43 732	43 732	43 732
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	754	1 466	2 245
Beslut	2	2	2
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	44 488	45 200	45 979

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 44 488 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 45 200 000 kronor respektive 45 979 000 kronor.

4.6.3 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2016	Utfall	17 909	Anslags-sparande	269
2017	Anslag	21 372 ¹	Utgifts-prognos	21 151
2018	Förslag	24 823		
2019	Beräknat	25 216 ²		
2020	Beräknat	25 648 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 24 822 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 24 823 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666) har FMI rätt att ta ut registreringsavgifter från fastighetsmäklare i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter.

Tabell 4.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2016	17 663	22	17 948	-263
Prognos 2017	20 182	20	21 151	-949
Budget 2018	22 881	20	24 823	-1 922

Regeringen avser att höja de årliga avgifterna för fastighetsmäklare.

Regeringens överväganden

Tabell 4.10 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	21 372	21 372	21 372
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	523	870	1 251
Beslut	2 928	2 974	3 025
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	24 823	25 216	25 648

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019 och 2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

FMI ska verka för att konsumenter ska kunna genomföra trygga bostadsaffärer och bedriva en tillsynsverksamhet som säkerställer en aktiv, omfattande och underbyggd tillsyn av fastighetsmäklare.

Regeringen föreslår att 24 823 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 25 216 000 kronor respektive 25 648 000 kronor.

4.6.4 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 4.11 Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

År	Utfall	18 425	Anslags-sparande	34
2016	Utfall	18 425	Anslags-sparande	34
2017	Anslag	18 459 ¹	Utgifts-prognos	18 268
2018	Förslag	26 459		
2019	Beräknat	26 459		
2020	Beräknat	26 459		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till kunskapsbyggande på konsumentområdet, stöd till kommuners konsumentverksamhet samt för stöd till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen.

Kompletterande information

Stödet till det civila samhällets organisationer regleras i förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	18 459	18 459	18 459
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	8 000	8 000	8 000
Varav BP18	8 000	8 000	8 000
Varav			
Utökad stöd till organisationer på konsumentområdet	4 000	4 000	4 000
Information om produktionsvillkor i andra länder	4 000	4 000	4 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	26 459	26 459	26 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att möjliggöra ytterligare insatser från det civila samhällets sida på konsumentområdet föreslår regeringen en permanent ökning av anslaget med 4 000 000 kronor.

För att möjliggöra att det civila samhällets organisationer tar fram lättillgängliga informationsverktyg för konsumenterna om frågor som rör produktionsvillkor i andra länder föreslår regeringen en ökning av anslaget med 4 000 000 kronor per år för 2018, 2019 och 2020.

Regeringen föreslår att 26 459 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 26 459 000 kronor för respektive år.

4.6.5 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.13 Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

År	Utfall	4 374	Anslags-sparande	
2016	Utfall	4 374	Anslags-sparande	
2017	Anslag	4 374 ¹	Utgifts-prognos	4 374
2018	Förslag	4 374		
2019	Beräknat	4 374		
2020	Beräknat	4 374		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Regeringens överväganden**Tabell 4.14 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter***Tusental kronor*

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	4 374	4 374	4 374
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 374	4 374	4 374

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 4 374 000 kronor för respektive år.